

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΔ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του αγίου ιερομάρτυρος Θεοδότου. — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Εβδομάδος. — Μητροπ. Νικαίας 'Αλεξίου, Προσφώνησις πρὸς τὸν ἱερὸν Κλῆρον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Τὰ λειτουργικὰ ἄμφια. — Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Διδασκάλου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἐπιγῆς ἀλλοτριὰς. — Ἐπισκ. Ριζούτας Μακαρίου, Ἐνα πρώϊμο γραπτὸ τοῦ Φώτη Κόντογλου γιὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἱεραποστολή. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλου, Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ ἸΓ' Κατήχησις πρὸς φωτιζομένους τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. — Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰαοῖου 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡλείου 132 - Πέραμα.

Μνήμη τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Θεοδότου

Τὴν 6ῃ Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Θεοδότου, ποὺ ἐξῆσε καὶ μαρτύρησε στὴν Ἄγκυρα τῆς Ρωμαϊκῆς Γαλατίας ἡ ὁποία διακρίθηκε γιὰ τὴν ἀποστολικὴν χριστιανικὴν κοινότητα καὶ γιὰ τοὺς ἐνδόξους μάρτυρες τῆς. Στὴν Ἄγκυρα ὁ Θεόδοτος ἦταν σιτέμπορος καὶ ἄρτοποιὸς καὶ διατηροῦσε πανδοχεῖο ἢ «καπηλεῖον», στὸ ὁποῖο γίνονταν ἱεραποστολικὲς συνάξεις, μοιράζονταν φαγητὰ στοὺς πτωχοὺς καὶ ὀργανώνονταν ἐπισκέψεις στοὺς φυλακισμένους. Στὶς ἐπισκέψεις αὐτὲς πρωτοστατοῦσε ὁ Θεόδοτος, ὁ ὁποῖος μετέφερε ἄρτους καὶ τροφίμα σ' αὐτούς, ποὺ ἦταν κλεισμένοι στὶς φυλακὲς καὶ ἰδιαίτερος σ' αὐτούς, ποὺ εἶχαν φυλακισθῆ γιὰ τὴν χριστιανικὴν πίστιν τους. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῶν διωγμῶν τοῦ Διοκλητιανοῦ, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ Χριστιανοὶ καθ' ὁμάδες ἀδηγοῦντο στὰ βασανιστήρια, στὶς φυλακὲς καὶ στὸν μαρτυρικὸ θάνατο.

Ἀνάμεσα στοὺς φυλακισμένους, τοὺς ὁποίους ἐπισκεπτόταν ὁ Θεόδοτος ἦταν καὶ ἡ θεία του Τεκνοῦσα μαζί με ἄλλες πολλὰς χριστιανὲς συναθλήτριές τῆς, ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες διακρίνονταν οἱ ὀνομαζόμενες Ἀλεξάνδρα ἢ Ἀλεξάνδρια, Φαινή, Κλαυδία, Εὐφρασία, Ματρῶνη, Ἰουλία καὶ Θεοδότη. Ὅλες ἀνήκαν στὴν ἀνθοῦσα κατὰ τοὺς ἀρχαίους χριστιανικοὺς χρόνους τάξι τῶν ἀφιερωμένων στὸν Θεὸ παρθένων. Διετήρησαν ἕως τὸ τέλος καυχώμενες τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀρνήθηκαν με βδελυγμία νὰ θυσιάσουν στὰ εἰδῶλα καὶ νὰ παραδοθοῦν στὴ ζωὴ τῆς διαφθορᾶς, στὴν ὁποία ἠθελαν νὰ τίς δελεάσουν διεφθαρμένοι φρουροὶ - στρατιῶτες, καὶ γι' αὐτὸ ρίφθηκαν δεμένες με πέτρες στὴ λίμνη, ὅπου τὸ ἔτος 303 ἢ 304 ὑπέστησαν τὸν διὰ πνιγμοῦ μαρτυρικὸ θάνατο. Ἡ μνήμη τῶν ἡρωϊκῶν αὐτῶν παρθενομαρτύρων τελεῖται τὴν 18ῃ Μαΐου.

Ἐπειδὴ ὁ ἅγιος Θεόδοτος περισυνέλεξε τὰ λείψανά του καὶ τὰ ἐνετάφιασε με τὶς προσήκουσες χριστιανικὲς τιμὲς, ὁ εἰδωλολάτρης ἄρχων τῆς περιοχῆς Θεότεκνος διέταξε νὰ τὸν συλλάβουν, νὰ τὸν βασανίσουν καὶ στὸ τέλος νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν.

Τὸ «Μαρτύριον τοῦ Θεοδότου», τὸ ὁποῖο ἀναφέρει (κεφ. 36), ὅτι ἐγράφη ἀπὸ κάποιον αὐτόπτη μάρτυρα Νεῖλον, περιέχει πολὺτιμες λεπτομέρειες ποὺ ἀπεικονίζουν τὸ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α' ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΣΠΕΡΑΣ
(ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ)

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Β'

*«Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία»
(Πράξ. δ' 12)*

Ἐχει θεμελιώδη σημασίαν διὰ τὸν χριστιανὸν ἢ κατανόησις ὅτι πρέπει νὰ εἶναι πλήρως συνδεδεμένος μετὰ τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Οἱ ὁπαδοὶ τῶν ποικιλωνύμων θρησκειῶν ποὺ ὑπάρχουν ἀνὰ τὸν κόσμον μποροῦν νὰ τὰς ἀκολουθοῦν, ἔστω καὶ ἂν δὲν τοὺς συνδέῃ τίποτε ἄλλο μετὰ τὸν ἰδρυτὴν τῆς θρησκείας των. Ἡ σχέση τῶν μετὰ αὐτὸν εἶναι ὅπως ἡ ἀποδοχὴ κάποιας φιλοσοφίας, ἐνῶ ἐνδεχομένως διαμφισβητεῖται ὁ φερώνυμος αὐτῆς φιλόσοφος. Ἡ ὅπως ἀκολουθοῦν πολλοὶ κάποια ἰδεολογικὰ ρεύματα, ἀλλ' ὄχι καὶ τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν.

Ἄλλὰ χριστιανὸς ἄσχετος πρὸς τὸν Χριστόν δὲν νοεῖται. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἰδρυτὴς μίας νέας θρησκείας, ἔστω ἀνωτέρας καὶ τελειότερας ἀπὸ τὰς ἄλλας. Ἄλλ' εἶναι «ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐφεσ. ε' 23). Εἶναι «ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως» ἡμῶν (Ἐβρ. ιβ' 2). Εἶναι ὁ *Υἱὸς τοῦ Θεοῦ* καὶ ὁ *σωτῆρ* τοῦ κόσμου. Καὶ τὰ δύο ταῦτα ὀρθόδοξα ἡμῶν πιστεύματα περὶ τοῦ Χριστοῦ —ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ

ἱστορικὸ καὶ πολιτισμικὸ περιβάλλον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος, ὅπως καὶ τὸ ἥρωϊκὸ φρόνημα τῶν Χριστιανῶν τῆς Γαλατίας.

Τὰ ὀνόματα τῶν παρθένων, ποὺ ἐμαρτύρησαν μαζὶ μετὰ τὴν Τεκοῦσα, συμπίπτουν σχεδὸν μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν παρθενομαρτύρων, ποὺ ὑπέστησαν τὸν διὰ πυρὸς μαρτυρικὸ θάνατο στὴν Ἀμισσὸ τῆς Καππαδοκίας καὶ ἐορτάζονται τὴν 20ῆ Μαρτίου. Ἡ σύμπτωση τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἶναι ἓνα ζήτημα, ποὺ πρέπει νὰ μελετηθῇ καὶ διαλευκαθῇ ὑπὸ τῆς Ἀγιολογίας σὲ συνάρτησι πρὸς τὸν ἅγιο Θεόδοτο καὶ τὴ θεία του ἁγίαν Τεκοῦσα. Φαίνεται ὅτι ἔχει γίνεαι ἀλληλοπεριχώρησι δύο τοπικῶν ἱστορικῶν παραδόσεων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

σωτῆρος τοῦ κόσμου — εἶναι ἀχώριστα ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα (Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον). Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὁ Χριστὸς δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι οὔτε Θεὸς οὔτε Σωτῆρ. Εἶναι «Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ». Τὸν ἐγνώρισε δὲ ὁ κόσμος ὡς ἄνθρωπον «σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα».

Ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι τὸ ἀκατάληπτον μυστήριον τῆς Τρισηλίου Θεότητος. Χωρὶς νὰ εἶναι τρεῖς Θεοί, ἀλλ' ἐνιαία θεότης, ὁ Πατὴρ γεννᾷ τὸν Υἱὸν καὶ ἐκπορεύει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἡ Τριάς παραμένει ἀδιαίρετος καὶ ἀχώριστος.

Μέσα εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον τὰ Τρία Πρόσωπα ἀλληλοπεριχωρούμενα ἀπεργάζονται τὴν δημιουργίαν, τὴν «κυβέρνησιν» καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, μάλιστα δὲ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ τρισυπόστατος καὶ συνάμα ἐνιαία θεότης ἐνεργεῖ ἐν τῷ κόσμῳ τριαδικῶς («ὁ Πατὴρ δι' Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι»). Ὁμοίως εἰς τὴν «οἰκονομίαν» τῆς σωτηρίας ἡμῶν «ὁ Πατὴρ ἠδύοκῆσεν, ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο, συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Καὶ διὴ ἐμφανίζονται λαλοῦντες καὶ ἐνεργοῦντες, εἰς τὴν Π. Διαθήκην ὁ Πατὴρ, εἰς τὴν Καινὴν ὁ Υἱός, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν κοινωνίᾳ πάντοτε τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἐπὶ τὸ κράτος αὐτῆς τῆς πίστεώς του πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἠσθάνετο τόσον στενὸν καὶ ἄρηκτον τὸν δεσμόν του πρὸς Αὐτόν, ὥστε ἔλεγε διὰ τὸν ἑαυτόν του: «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Δηλ. δὲν αἰσθάνομαι τόσον τὴν προσωπικὴν μου αὐτοτέλειαν, ὅσον αἰσθάνομαι νὰ ζῆ μέσα μου ὁ Χριστὸς καὶ ἐγὼ νὰ ζῶ καὶ νὰ ὑπάρχω ἐν τῷ Χριστῷ (Γαλ. β' 20).

Ἄν αὐτὸ εἶναι τὸ τέλειον καὶ ἡ ὑψίστη βαθμὴ τῆς ἐνώσεως μετὰ τὸν Χριστόν, πάντως διὰ νὰ προσεγγίσωμεν πρὸς αὐτήν, πρέπει πάντοτε τὰ

βήματα τῆς ζωῆς μας νὰ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον ποῦ μᾶς ἐχάραξεν ὁ Χριστός. Ἐκεῖνος «κατέλιπεν ἡμῖν ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρο. β' 21). Ὁφείλομεν ἐπομένως νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν ὑψηλὴν πρὸς ἡμᾶς κλήσιν Του, «ἐπακολουθοῦντες ταῖς ὁδοῖς Αὐτοῦ». Διεκήρυξε ρητῶς «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. ιδ' 6), διὰ νὰ παρακινούμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς «μίμησιν Χριστοῦ». Καὶ ὅσον περισσότερο προσέχομεν καὶ φροντίζομεν καὶ προσαρμόζομεν τὴν ζωὴν μας «κατὰ Χριστόν», τόσο ὁ Χριστὸς γίνεται δι' ἡμᾶς θεμέλιον ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ — τὸ χριστιανικὸν ἰδεῶδες — φαίνεται ἀπροσπέλαστον. Καὶ προσαπαιτεῖ μὲν ἀγνὴν διάθεσιν καὶ ζῆλον καὶ προσπάθειαν — ἀγῶνα θὰ ἐλέγομεν — παρὰ τοῦ χριστιανοῦ, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ εἰς ἰκανὸν βαθμόν· ἀλλὰ καὶ προσαπαιτεῖ τὴν παρὰ Κυρίου ἐνίσχυσιν καὶ «χάριν».

Διὰ τοῦτο ὀφείλει ὁ χριστιανὸς νὰ μὴ ἀγωνίζεται μόνος. «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν», εἶπεν ὁ Κύριος (Ἰω. ιε' 5). Ἡ προσπάθεια πρέπει νὰ γίνεται «ἐν Κυρίῳ». Ἐν ἐπαφῇ μὲ τὸν Χριστόν. Μὲ τὴν μετ' Αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν διὰ θερμῆς προσευχῆς. Μὲ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὸ φῶς τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου Του. Καὶ ἔτι μᾶλλον μὲ τὴν μυστηριακὴν μετ' Αὐτοῦ ἔνωσιν, διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος αὐτοῦ. «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἶμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐν αὐτῷ», εἶπεν ὁ Κύριος (Ἰω. ζ' 56). Καὶ ἐβεβαίωσεν οὕτω τὴν μεθ' ἡμῶν ἔνωσιν καὶ τὴν ἐντὸς ἡμῶν παρουσίαν καὶ χάριν Του, διὰ τοῦ ἀγιωτάτου μυστηρίου τούτου, ἀπολύτως ἀναγκαίου καὶ ἀναντικαταστάτου, διὰ τὴν κατὰ Χριστόν ζωὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ χριστιανοῦ. Μόνον οὕτως εἶναι δυνατὸν νὰ «φερώμεθα ἐπὶ τὴν τελειότητα» (Ἐβρ. ζ' 1). Ἡ τελείωσις τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς — ἀναγέννησις τοῦ χριστιανοῦ — εἶναι ὁ προάγγελος καὶ τὸ προμήνυμα τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ σωτηρίας· «υἱὸς γὰρ δίκαιος γεννᾶται εἰς ζωὴν» (Παροιμ. ια' 19). Ἡ κατὰ Θεὸν «δικαιοσύνη» — ἡ ἀγιότης — εἶναι ἐχέγγυον τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ μακαριότητος.

Αὐτὴν ὁμως τὴν ἀναγέννησιν ἐπιτυγχάνομεν ἐνωμένοι μὲ τὸν Χριστόν. Αὐτὰς δὲ τὰς ἡμέρας τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος, παρακολουθοῦντες τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου, κάθε χριστιανὸς πρέπει νὰ εὐρεθῇ τόσο κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν, ὥστε νὰ

ἔχη τὴν αἴσθησιν ὅτι συμπάσχει μετ' Αὐτοῦ. Ὅτι γίνεται, μὲ τὸν τρόπον του, κοινωνὸς τῶν Παθημάτων αὐτοῦ. Προσιτὸς δὲ τρόπος συνακολουθήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἐκούσιον Πάθος εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀγὼν τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ πίσις τοῦ ἑαυτοῦ μας εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν παθῶν τῆς ἀμαρτίας εἶναι ἕνας ἐκούσιος πόνος, μία ἐκουσία προσφορὰ καὶ θυσία, ποῦ γίνεται διὰ τὸν Χριστὸν τὸν δι' ἡμᾶς Παθόντα καὶ διὰ τοῦ Πάθους Του δωρούμενον εἰς ἡμᾶς τὴν σωτηρίαν. Μὲ τοιαύτην βιωματικὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου, «εἴπερ συμπάσχομεν... καὶ συνδοξασθῶμεν» (Ρωμ. η' 17).

Τὸ θεῖον δράμα δὲν ἐτελείωσεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Δὲν ἐτερματίσθη εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ταφὴν τοῦ Κυρίου. «Ἴδου γὰρ ἦλθε διὰ τοῦ σταυροῦ χαρὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ». Ἡ χαρὰ, ἡ δόξα, ὁ θρίαμβος τῆς Ἀναστάσεως ὑπῆρξεν ἡ αἰσία διάβασις ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν.

«Τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς» (Α' Κορ. ε' 7). Πάσχα σημαίνει «διάβασις». «Ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασε». Καὶ ὁ χριστιανὸς συμπάσχει καὶ συνθάπτεται μετὰ τοῦ Κυρίου, ἀναλαμβάνων ἐκουσίως καὶ ἐπιτελῶν τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἀμαρτίας. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου, θὰ συναναστήσῃ τοὺς γινομένους κοινωνοὺς τῶν Παθῶν Του — καὶ κοινωνοῦντας τοῦ Ποτηρίου τοῦ ἁγίου Του Αἵματος — εἰς τὴν δόξαν, τὸν θρίαμβον, τὴν «θέωσιν, καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον» (Ἰω. ζ' 54). Ἀμήν.

Μητροπολίτου Γουμένισσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου Δημητρίου, **ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΩΣ ΕΔΙΔΑΞΑΝ** (Κυριακοδρομίου). Ἀθήνα 1992, σσ. 216 (σχῆμα 14X21 ἐκατ.).

Πενήντα δύο «κείμενα ἐρμηνείας τῶν Ἀποστολικῶν περικοπῶν, βασισμένα στὴ λειτουργικὴ παράδοση καὶ τὴν πατερικὴ σοφία, στὰ ἀγιολογικὰ ὑποδείγματα καὶ στὴν ποιμαντικὴ πράξη», περιέχονται στὸν τόμο αὐτό, κάτω ἀπὸ τὸν εὐστοχο τίτλο «Οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν». Εἶναι, δηλαδή, σύντομα κηρύγματα ποῦ δημοσιεύτηκαν γιὰ πρώτη φορὰ ὡς κύρια ἄρθρα στὴ «Φωνὴ Κυρίου» τοῦ ἔτους 1987. Πρόκειται γιὰ «εὐχρηστο κηρυκτικὸ βοήθημα», γιὰ βιβλίον ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ γιὰ μαρτυρία αὐθεντικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΚΛΗΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Ἀγαπητοὶ Πατέρες,

Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη χαρὰ πὺ ἐπικοινωνῶ μαζί σας. Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε ἡ σημερινὴ σὺναξη εἶναι ἀπὸ τὶς πρῶτες ποιμαντικὲς μου ἐνέργειες, ἀπὸ τότε πὺ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς τιμίας ψήφου τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας μὲ κατέστησε Ἐπίσκοπο καὶ Μητροπολίτη τῆς Θεοσώστου ταύτης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας. Θεώρησα τοῦτο μεγάλη ἀνάγκη, γιὰτὶ σεῖς εἴσθε οἱ συνεργάτες μου στὸ Ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ἄλλωστε οἱ Προσβύτεροι εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἐπισκόπου. Πὺ εἶναι δυνατόν ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἐργασθῆ στὸ Ποίμνιο, πὺ τὸν κατέστησε ὁ Θεός, ἐὰν δὲν ἔχη συνεργάτας καὶ κυρίως Προσβυτέρους οἱ ὁποῖοι θὰ τὸν βοηθοῦν στὴν ὑψηλὴ αὐτὴ διακονία; Ἐτοι, μὲ τὴν σημερινὴ ἱερατικὴ Σὺναξη, μπορῶ νὰ ἐπαναλάβω τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου πὺ ἀπηύθυνε στοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ρώμης: «Ἐπεὶ εὐξάμενος Θεῶ, ἐπέτυχον ἰδεῖν ὑμῶν τὰ ἀξιόθεα πρόσωπα».

Εἴσθε πολὺ ἀγαπητὰ μου πρόσωπα καὶ ἐκτιμῶ τὴν προσφορὰ καὶ τὸ ἔργο σας στὴν Ἐκκλησία. Γιὰ πολλοὺς ἀπὸ σᾶς ἔχω ἀκούσει τὰ καλύτερα λόγια καὶ χαίρομαι γι' αὐτό. Πιστεύω ὅτι θὰ μοῦ δοθῆ σύντομα ἡ εὐκαιρία νὰ δῶ ἀπὸ κοντὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν διακονία σας στὸν τομέα τῆς Ἐνορίας, ὅπου ὑπηρετεῖτε.

Ἀναγκαστικὰ ἡ πρώτη ἱερατικὴ σὺναξη πρέπει νὰ εἶναι σὺναξη γνωριμίας καὶ ἐπικοινωνίας, ἀλλὰ καὶ διατυπώσεως μερικῶν σκέψεῶν μου γιὰ τὴν καλύτερη ποιμαντικὴ διακονία, γιὰτὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι ἐν πολλοῖς ἀκατήχητος, προδομένος, ἀπογοητευμένος ἀπὸ πολλὰ πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ γι' αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη ἐπιστηριγμοῦ καὶ οὐσιαστικῆς βοήθειας.

Βεβαίως, ἔχω ἐπίγνωση ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὴ ἡ σὺναξη νὰ μετατραπῆ σὲ ἓνα διδασκαλεῖο καὶ μιὰ κατηχητικὴ σχολή. Καὶ αὐτὸ γιὰτὶ, ὅπως γνωρίζω, οἱ περισσότεροι ἀπὸ σᾶς εἴσθε εὐπαιδευτοὶ Κληρικοί, ἔχετε τελειώσει ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες Σχολές, ἰδιαίτερος τὴν Θεολογικὴ Σχολή, καὶ ἐπομένως ἔχετε μάθει πολλὰ πράγματα γύρω ἀπὸ τὴν θεολογία καὶ τὴν ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Πέρα ἀπὸ αὐτὲς τὶς προσωπικὲς σας σπουδές, ἔχετε ἐξασηκεθῆ στὴν ποιμαντικὴ διακονία καὶ ἔχετε

προσωπικὴ πείρα πάνω στὰ σχετικὰ θέματα. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο, νομίζω, ὅτι δὲν χρειάζεσθε πολλὲς συμβουλές.

Ὡστόσο, ὅμως, θὰ ἤθελα νὰ διατυπώσω μερικὲς σκέψεις, ἀφ' ἐνὸς γιὰ νὰ ὑπομνήσω αὐτὰ πὺ ὄλοι σας γνωρίζετε καὶ τὰ ἔχετε ἀκούσει καὶ ἀπὸ τοὺς προκατόχους μου Μητροπολίτας, ἀφ' ἐτέρου γιὰ νὰ γνωρίσετε, ἔστω καὶ συνοπτικὰ, πὺ αἰσθάνομαι τὸ «ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεται, ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμοθέου γ' 15).

Ἄλλωστε οἱ Ἀποστολικὲς Διαταγὲς θεωροῦν τὸν Ἐπίσκοπο κυβερνήτη τοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔτσι πρέπει νὰ συμπεριφέρεται. Ἡ ἐντολή πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο εἶναι σαφής: «Ὅταν δὲ συναθροίξη τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ὡς ἂν κυβερνήτης νηὸς μεγάλης μετ' ἐπιστήμης πάσης κέλευε ποιεῖσθαι τὰς συνόδους». Βέβαια, οἱ Ἀποστολικὲς Διαταγὲς ἀναφέρονται σὶς λατρευτικὲς συνάξεις, ὅμως ἔχουν ἐφαρμογὴ καὶ στὴ σὺναξη τῶν ὑπευθύνων τῶν λατρευτικῶν συνάξεων. Ἐτοι, ὅπως ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸν πλοῦ καὶ τὴν ὄλη καλὴ λειτουργία τοῦ πλοίου, ἔτσι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ὡς κυβερνήτης τοῦ νοητοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ὀνόματι τοῦ πραγματικοῦ Κυβερνήτου πὺ εἶναι ὁ Χριστός, πρέπει νὰ πηδαλιουχῆ τὸ πλοῖο καὶ νὰ ρυθμίξη ὄλα τὰ θέματα κατὰ τὸν πλέον ἀρμόζοντα τρόπο.

Γι' αὐτὸ σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε μερικὲς σκέψεις μου πὺ ἐκτίθενται μὲ κατανόηση, ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση στὸ ἔργο πὺ ἐπιτελεῖτε ὁ καθένας σας.

Πρῶτον: Γνωρίζετε ἀσφαλῶς ἀπὸ τὶς θεολογικὲς σας σπουδές, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄλη σας ἱερατικὴ διακονία ὅτι ὁ κάθε Προσβύτερος δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεται αὐτόνομα καὶ ἀπομονωμένα. Ὅπως ἓνας Ἐπίσκοπος εἶναι Ὁρθόδοξος ὅταν σέβεται τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τηρεῖ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ ἔχει κοινωνία μὲ τὴν Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας στὴν ὁποία ἀνήκει, ἔτσι καὶ ὁ Προσβύτερος εἶναι Ὁρθόδοξος καὶ διαθέτει ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα ὅταν σέβεται τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔχει σχέση, κοινωνία καὶ ἀναφορὰ στὸν Ἐπίσκοπό του.

Αὐτὴ ἡ ἀναφορὰ καὶ κοινωνία εἶναι ἀπαραί-

τητη, αφού καμία ακολουθία δεν μπορεί να τελεσθῆ ἄνευ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματός του. Γνωρίζετε καλῶς ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ θεία Εὐχαριστία ὅταν τελεῖται χωρὶς τὴν μνημόνευση τοῦ ὀνόματος τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου πάσχει κανονικῶς, ὅπως λέμε στὸ κανονικὸ δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος εἶναι σαφῆς ὅταν λέγει: «Ἐκεῖνη βεβαία εὐχαριστία ἠγγείσθω, ἢ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὕσα ἢ ᾧ αὐτὸς ἐπιτρέψῃ».

Ἡ μνημόνευση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐπισκόπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι τυπική, ἀλλὰ οὐσιαστική. Ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὸ ποίμνιό του, τὸν κληρὸ καὶ τὸν λαὸ καὶ νὰ θυσιάζεται γι' αὐτούς, ἔτσι καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι πρέπει νὰ ἀγαποῦν τὸν ποιμένα τους. Ὅταν ψάλετε τὴν «φήμη» τοῦ Ἀρχιερέως λέτε «ἡμῶν δὲ πατρὸς καὶ ποιμενάρχου, πολλὰ τὰ ἔτη». Πρέπει νὰ τὸν αἰσθάνεσθε ὡς πατέρα καὶ ὄχι ὡς πατριό.

Εἶναι γνωστὰ, βέβαια, τὰ ὅσα λέγει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος. Θεωρῶ ἀπαραίτητο νὰ τὰ ὑπομνήσω. Στους Χριστιανούς τῆς Σμύρνης λέγει: «ὄπου ἂν φανῆ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω ὡσπερ ὅπου ἂν ἦ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία». Μάλιστα φθάνει στὸ σημεῖο νὰ ὑπογραμμίσῃ: «Οὐκ ἔξόν ἐστὶν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν». Ὁ δὲ πλεόν κατηγορηματικὸς καὶ ἀπόλυτος λόγος εἶναι ὁ ἀκόλουθος: «Ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται· ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει».

Μὴ νομίζετε ὅτι εἶμαι μονομερῆς ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ μνημονεύω τὰ χωρία τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου στὰ ὁποῖα ὑποδεικνύεται ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ποιμνίου (Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν) πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο, ἐνῶ ἀμνηστεύω ὅσα λέγει γιὰ τὰ οὐσιαστικὰ προσόντα ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὁ ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος. Τὸ λέγω αὐτὸ γιὰτι σὲ πολλὲς περιπτώσεις γίνεται κατάχρηση τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.

Γνωρίζω καλῶς ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος κατὰ τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον δὲν πρέπει νὰ ἀπαιτῆ μόνο τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπακοὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ ὁ ἴδιος νὰ θυσιάζεται γιὰ τὸ ποίμνιό του, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἴδιος, ἄλλωστε, ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος, ἐμμεῖτο τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτὸ ἐγράφε στους Χριστιανούς τῆς Ρώμης: «Ἐπιτρέψετε μοι μιμητὴν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου». Ἐπίσης, τοὺς πρεσβυτέρους δὲν τοὺς θεωροῦσε κάτι ξεχωριστὸ καὶ κατώτερο, ἀλλὰ συνεργάτες του, ἀφοῦ εἶναι ἐνωμένοι μετὰ τὸν ἐπίσκοπο ὅπως οἱ χορδὲς στὴν κιθάρα. Τοὺς ὀνομάζει δὲ ἀξιονόμαστο πρεσβυτέριο. Λέγει χαρακτηριστικά: «Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ Θεοῦ ἀξίον, οὕτως συνήρομαι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χορδαὶ κιθάρα».

Ἔτσι, λοιπόν, δὲν ἀπαιτῶ μόνον ἀγάπην καὶ ὑπακοήν, ἀλλὰ καὶ δίδω τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ σᾶς ἀγαπῶ καὶ νὰ καταναλώνω τὸν ἑαυτό μου στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀγάπης. Ὅπως καὶ ἐγὼ θὰ κάνω ὑπακοήν στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἔτσι θὰ ἠθελα καὶ σεῖς νὰ κάνετε ὑποκοήν στὸν Ἐπίσκοπό σας.

Θὰ μοῦ ἀναφέρετε τὰ προβλήματα ποὺ σὰς ἀ-
πασχολοῦν, δὲν θὰ λειτουργεῖτε ἢ δὲν θὰ ἱερο-
πράττετε σὲ ἄλλες Ἱερὲς Μητροπόλεις, χωρὶς
τὴν ἄδεια τοῦ Ἐπισκόπου σας καὶ τοῦ ἐπιχω-
ρίου Ἐπισκόπου, δὲν θὰ ἀπουσιάζετε ἀπὸ τὴν
Ἐνορία καὶ τὴν Μητρόπολη χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζη ὁ Ἐπίσκοπός σας.

Δεύτερον: Ὅλοι οἱ Κληρικοὶ εἴμαστε ποιμέ-
νες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ποὺ τὸν ποιμαίνουμε ἐν
ὀνόματι καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ πραγματικοῦ ποι-
μένος, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς
εἶπε: «Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω
τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν». (Ἰω. ι',
14). Πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε ὅτι ἡ ἐξουσία
ποῦ ἔχουμε δὲν αὐτονομεῖται ἀπὸ τὸν Θεό. Ποι-
μαίνουμε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν Χάρη καὶ
τὴν ἐνέργειά Του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν ἔχουμε
δικό μας ἀποκλειστικὸ ποίμνιο, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀ-
νοχή καὶ τὴν μακροθυμία τοῦ Θεοῦ ποιμαίνουμε
τὸ δικό Του ποίμνιο. Ἐπομένως, δὲν κατεξου-
σιάζουμε τὸ λαὸ, δὲν τὸν προσκολλοῦμε στὸν
ἑαυτὸ μας, ἀλλὰ τὸν ἀναφέρουμε στὸν Θεό. Τὸ
λέγω αὐτὸ γιατί γίνονται πολλὰ λάθη πάνω στὸ
σημεῖο αὐτό. Ἄλλοι ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ λογικά
τους πρόβητα καὶ ἄλλοι τὰ καταπιέζουν ὡσὰν
νὰ ἔχουν ἐξουσία ἐπάνω τους.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὑπογραμμίζει καὶ
συνιστᾷ: «ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ
Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἐκου-
σίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μὴδ'
ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γι-
νόμενοι τοῦ ποιμνίου» καὶ φανερωθέντος τοῦ
ἀρχιεπίσκοπου κομεισθε τὸν ἀμαράντινον τῆς
δόξης στέφανον» (Α' Πέτρ. ε' 2-4). Ἐδῶ φαί-
νεται ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, τὸ ποι-
μνιο ἀνήκει σὲ Αὐτόν, καὶ οἱ Κληρικοὶ πρέπει
νὰ συμπεριφέρονται κατὰ τὸν πλέον ἀρμοζόντα
τρόπο, γιατί θὰ λογοδοτήσουν στὸν Χριστό.

Ἡ ἐννοία τοῦ ποιμένου, ἔχει σχέση μὲ τὴν
θυσία, τὴν προσφορά, τὴν ἀγρυπνία, τὴν κούρα-
ση, τὸν κόπο, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ μαρτύριο. Ἀντί-
θετα ὁ μισθωτὸς, ποὺ δὲν συμπεριφέρεται ὡς
ποιμὴν, δὲν ἀγαπᾷ τὸ ποίμνιό καὶ δὲν θυσιάζε-
ται γι' αὐτό. Ὅποτε, ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Χρι-
στοῦ κατὰ τὸν ὅποιο ὁ μισθωτὸς «θεωρεῖ τὸν
λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφήσει τὰ πρόβητα καὶ
φεύγει» καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει
τὰ πρόβητα» (Ἰω. ι' 12).

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ περίπτωση τῶν ποι-
μένων τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ,
ποῦ δὲν ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὰ πραγματικὰ προ-

βλήματα τοῦ ποιμνίου, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐκμεταλ-
λεύονταν. Γι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς «εὐσπλαγχνίσθη
περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐρομιμέ-
νοι ὡς πρόβητα μὴ ἔχοντα ποιμένα» (Μαθ. θ'
36). Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐρμηνεύοντας αὐτὸ
τὸ χωρίο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, γράφει:
«Αὕτη τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων ἡ κατηγο-
ρία, ὅτι ποιμένες ὄντες τὰ τῶν λύκων ἐπεδεί-
κνυντο. οὐ γὰρ μόνον οὐ διώρθουν τὸ πλῆθος,
ἀλλὰ καὶ ἐλυμαίνοντο αὐτῶν τὴν προκοπήν». Πόσο
λυπάται κανεὶς γιατί μιὰ τέτοια διαγωγή
συναντᾷ καὶ σὲ μερικοὺς Κληρικοὺς, ποῦ ὅμως
εἶναι ποιμένες τοῦ νέου λαοῦ τῆς Χάριτος, καὶ
ἐξασκοῦν ποιμαντικὴ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀρχιεπί-
σκοπου Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἦλθε στὸν κόσμον γιὰ
νὰ δημιουργήσῃ μιὰ «ἄλλη τάξη πραγμάτων»,
καὶ ὅμως αὐτοὶ συνεχίζουν τὴν διαγωγή τῶν πα-
λαιῶν ποιμένων τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ!

Πρέπει καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἐπισημάνω
τὴν μεγάλη ἀλήθεια ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὁ
κατ' ἐξοχὴν ποιμὴν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας γιὰ
τὴν ὁποία ἐξελέγη, αὐτὸς εἶναι εἰς τύπον καὶ
τόπον τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἐπίσκο-
πος δὲν εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ
πάνω στη γῆ ἀλλὰ ἡ ὁρατὴ παρουσία τοῦ Χρι-
στοῦ. Οἱ δὲ Πρεσβύτεροι ἐξασκοῦν τὴν ποιμαν-
τικὴ διακονία ἐν ὀνόματι καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ
Ἐπισκόπου. Αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίζεται,
γιατὶ ποτὲ ἡ λεγόμενη «πνευματολογία» δὲν
μπορεῖ νὰ καταργήσῃ τὴν ἐκκλησιολογία. Δηλα-
δῆ, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν ὀνόματι μιᾶς «πνευμα-
τικότητος» νὰ καταργεῖται ἡ ἐκκλησιολογία, ἀ-
φοῦ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἡ ὁρατὴ παρουσία τοῦ
Χριστοῦ καὶ οἱ κανόνες σαφῶς τονίζουν ὅτι ἡ
ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας συγκροτεῖται καὶ συγκ-
ρατεῖται μὲ τὴν ὑπαρξὴ τῶν Ἐπισκόπων.

Τρίτον: Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τοῦ λαοῦ
τοῦ Θεοῦ συνδέεται στενὰ μὲ τὴν μυστηριακὴ
καὶ λατρευτικὴ ζωὴ. Διὰ τῶν μυστηρίων ὁ λαὸς
εἰσάγεται στὴν Ἐκκλησία καὶ ἀγιάζεται. Μὲ τὸ
Ἅγιον Βάπτισμα καὶ τὸ Χρίσμα οἱ ἄνθρωποι γί-
νονται μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ
τῆς θείας Εὐχαριστίας κοινωνοῦν τοῦ Σώματος
καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης, ἡ λα-
τρευτικὴ ζωὴ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν πνευμα-
τικὴ ὀλοκλήρωση τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ οἱ
Κληρικοὶ πρέπει νὰ ἐπιμελοῦνται τὰ τῶν ἱερῶν
συνάξεων καὶ τῶν λατρευτικῶν τελετῶν.

Ὁ Ἐπίσκοπος λέγεται ἱεράρχης γιατί εἶναι
ὁ ἄρχων τῶν ἱερῶν τελετῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πρε-
σβύτερος λέγεται ἱερεὺς γιατί συνδέεται μὲ τὸ

ιερό και τις ιερές τελετές. Κατὰ τὸν ἅγιο Νικόλαο Καβάσιλα «τοῦτο γὰρ ἔστιν ἡ ἱερωσύνη, δύναμις ὑπηρετικὴ τις τῶν ἱερῶν». Ὁ ἱερεὺς ὑπηρετεῖ τὸ ἱερό, ἀλλὰ ταυτόχρονα εἶναι καὶ θυσιάζομενος. Ἡ λέξη ἱερεὺς συνδέεται στενὰ μὲ τὸ ἱερεῖον, ποὺ κατὰ τὸν ἄββᾶ Δωρόθεο σημαίνει «πᾶν τὸ ἀφιερωμένον εἰς θυσίας Θεοῦ, πρόβατον ἢ βοῦν ἢ τι τῶν τοιούτων».

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι οἱ ἱερεῖς συνδέονται στενὰ μὲ τὸ ἱερό Βῆμα, τὸν Ναὸ καὶ τὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀγαπήσετε τις ιερές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν πρέπει νὰ τὸ θεωρῆτε ὡς πάρεργο, ἀλλ' ὡς τὸ οὐσιαστικότερο ἔργο σας.

Ὅταν μιὰ λατρευτικὴ τελετὴ, ὅταν μιὰ ἀκολουθία καὶ λειτουργικὴ σύναξη, ὅταν ἡ τέλεση ἑνὸς μυστηρίου γίνεται μὲ κατάνυξη, ὀρθὸ τρόπο, ὀρθὴ προφορὰ τῶν λέξεων, τότε εἶναι μιὰ μυσταγωγία, ποὺ βοηθᾷ τὸν λαὸ νὰ εἰσέρχεται στὰ βαθύτερα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἀκόμη εἶναι καὶ μιὰ ὑπέροχη διδασκαλία.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ πρέπει νὰ δώσετε στὴν σωστὴ τέλεση τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας. Βέβαια, δυστυχῶς, σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὁ λαὸς θεωρεῖ τὰ μυστήρια μόνον ὡς κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις. Αὐτὸ εἶναι λυπηρό, γιατί συνιστᾷ μιὰ μεγάλη ἐκκοσμίκευση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς. Δικό μας χρέος καὶ δική μας ποιμαντικὴ εὐθύνη εἶναι νὰ βοηθήσουμε τὸν λαὸ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκκοσμικεύονται αὐτὰ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς πίστεώς μας.

Ἐπόμενο εἶναι ὅτι καθήκον τοῦ Ἱερέως εἶναι καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ. Ἡ φράση «ἀγίασον, Κύριε, τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου σου» ποὺ λέγεται στὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς, δείχνει τὴν μεγάλη σημασία ποὺ πρέπει νὰ δείχνουμε γιὰ τὴν εὐπρέπεια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὅπου γίνεται σύναξη τῶν Χριστιανῶν, τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅπου ἀποκοῦμε γνώση ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ. Γιατί νὰ φροντίζουμε γιὰ τὸν καλλωπισμὸ καὶ τὴν εὐπρέπεια τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ νὰ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὴν εὐπρέπεια τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ;

Τέταρτον: Θὰ ἤθελα ἀκόμη νὰ υπογραμμίσω ἓνα σημεῖο ποὺ τὸ θεωρῶ πολὺ σημαντικό. Πρόκειται γιὰ τὴν ἑναρμόνιση λόγων καὶ πράξεων, διδασκαλίας καὶ ἔργων. Εἴμαστε Κληρικοί καὶ πρέπει νὰ διακρινόμαστε γιὰ τὴν εὐπρέπεια τῆς συμπεριφορᾶς, γιὰ τὴν εὐγένεια τοῦ

χαρακτήρος, γιὰ τὴν καθαρότητα τῶν ἐνεργειῶν μας, ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν καθαρότητα τῶν ἐνδυμάτων μας, ἀμφίων καὶ ράσων.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ στὸν μαθητὴ του Τιμόθεο νὰ διδάσκη τοὺς Διακόνους καὶ βεβαίως ὅλους τοὺς Κληρικούς νὰ ἔχουν «τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει» (Α' Τιμ. γ' 9). Ἡ ἐσωτερικὴ καθαρότητα καὶ ἡ μετάνοια εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὸν Κληρικό. Ἐπίσης, εἶναι σημαντικὰ ὅσα λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος: «δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον (καὶ τὸν πρεσβύτερον) ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλόγυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος» (Α' Τιμ. γ' 2-4).

Ὁ ἀποστολικὸς αὐτὸς λόγος εἶναι ἐκφραστικότετος. Συνιστᾷ στὸν Κληρικό νὰ εἶναι ἄρτιος ἄνθρωπος, νὰ συμπεριφέρεται ὡς ἀληθινὸς καὶ πραγματικὸς Χριστιανός, ὅπως τὸν θέλει ὁ Ἀρχιποίμην Χριστός. Νὰ διακρίνεται γιὰ τις ἀρετὲς τῆς νηφαλιότητος, τῆς σωφροσύνης, τῆς κοσμιότητος, τῆς φιλοξενίας καὶ βέβαια νὰ μὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ πάθη, ὅπως τῆς φιλοποσίας, τῆς βιαιότητος καὶ τῆς αἰσχροκερδίας.

Ἀπὸ τὴν ἀποστολή μας καὶ τὴν ποιμαντικὴ μας διακονία εἴμαστε, ἀγαπητοὶ Πατέρες, ὑποχρεωμένοι νὰ διδάσκουμε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἡ μεγαλύτερη καὶ ἐκφραστικότερη διδασκαλία εἶναι ἡ διὰ τῶν ἔργων τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς. Ὅταν κάνω λόγο γιὰ καλὴ συμπεριφορὰ, δὲν ἐννοῶ μιὰ ἐξωτερικὴ ὑποκριτικὴ διάθεση, ἀλλὰ αὐτὴ ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ποὺ πρέπει νὰ ζοῦμε μέσα στὸν ἐσωτερικὸ μας χῶρο. Εἴμαστε σοφοί, ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ μας συμπεριφορὰ ἑναρμονίζεται μὲ τὴν ἐσωτερικὴ μας ζωὴ, καὶ ὅταν τὰ ἔργα μας ἔχουν σχέση μὲ τὰ λόγια καὶ τὴν διδασκαλία. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θὰ πῇ ὅτι σοφὸς εἶναι ἐκεῖνος «ὅστις τὸ ἀξιόπιστον τῶν λόγων διὰ τοῦ βίου προστίθῃ καὶ τοῖς ἔργοις ὠραῖζει τὸ ἀκαλλῆς τῶν ρημάτων». Ἄλλωστε τὰ λόγια ποὺ λέμε πρέπει νὰ σαρκώνονται σὲ ἔργα, σὲ πράξεις.

Πρέπει νὰ συμπεριφερόμαστε ταπεινὰ στὸ ποίμνιό μας. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι διακονία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πνευματικὴ ἔξουσία. Δὲν μοιάζει μὲ τὴν ὁποιαδήποτε κοσμι-

κῆ ἐξουσία. Γι' αὐτὸ ὁ Κληρικὸς δὲν ἐπαίρεται γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελεῖ καὶ τὴν θέση ποὺ κατέχει μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ταπεινώνεται περισσότερο. Ὁ Μ. Βασίλειος θὰ πῆ: «Μὴ σε βαθμὸς κλήρου ἐπαίρετώ, ἀλλὰ μᾶλλον ταπεινούτώ». Στὴν συνέχεια θὰ τονίσῃ ἐμφαντικὰ ὅτι ἡ ταπεινώση εἶναι μίμηση Χριστοῦ, ἐνῶ ἡ ἔπαρση εἶναι μίμημα τοῦ διαβόλου. Γράφει χαρακτηριστικὰ: «Ταπεινώσις, Χριστοῦ μίμησις» ἔπαρσις δὲ καὶ παρησιία καὶ ἀναίδεια, τοῦ διαβόλου μίμημα. Γίνου μιμητὴς Χριστοῦ, καὶ μὴ ἀντιχρίστου Θεοῦ, καὶ μὴ ἀντιθέου Δεσπότη, καὶ μὴ δραπέτου ἐλεήμονος, καὶ μὴ ἀνελεοῦς φιλανθρώπου, καὶ μὴ μισανθρώπου τῶν τοῦ νυμφῶνος καὶ μὴ τῶν τοῦ σκότους».

Πρέπει νὰ προσέξουμε πολὺ ὥστε νὰ ἐξασκοῦμε τὸ ἔργο μας, ὅπως τὸ θέλει ἡ Ἐκκλησία μας, μὲ τὴν θεολογία καὶ τὴν ζωὴ της. Γιατί, ὅπως χαρακτηριστικὰ λέγει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος «οὐδὲν γὰρ οὕτω παροξύνει Θεόν, ὡς τὸ παρ' ἀξίαν ἱεράσθαι».

Πέμπτον. Θεωρῶ ἀπαραίτητο, ἀγαπητοὶ Πατέρες, νὰ ὑπάρχῃ ἀγάπη μεταξὺ σας. Ἄν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θεωρεῖ ὅτι εἶναι μεγάλο κακὸ γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὸ νὰ ὑπάρχουν σχίσματα μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, πολὺ περισσότερο εἶναι κακὸ νὰ ὑπάρχουν σχίσματα καὶ διαιρέσεις μεταξὺ τῶν Κληρικῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ὅταν ὁμιλῆ γιὰ τὴν σχέση ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ χρησιμοποιοεῖ τὴν εἰκόνα τῆς κιθάρας μὲ τὶς χορδές, λέγει χαρακτηριστικὰ: «Διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν καὶ συμφώνῳ ἀγάπῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ἄδεται». Μόνο μὲ τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἀγάπη μεταξὺ τῶν Κληρικῶν ἄδεται ὁ ὕμνος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ δοξολογεῖται Αὐτὸς ὁ Ἰδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Οἱ λαϊκοὶ θέλουν τοὺς Κληρικοὺς σὲ ὑψηλὸ σημεῖο καὶ τοὺς θεωροῦν πρότυπά τους. Θέλουν νὰ βλέπουν σὲ αὐτοὺς τὶς ἀρετὲς ποὺ ἴσως δὲν ἔχουν οἱ ἴδιοι. Βέβαια, ὅλοι, καὶ οἱ Χριστιανοί, πρέπει νὰ ἔχουμε ἀγάπη καὶ κανεὶς δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ αὐτὸν τὸν κανόνα ζωῆς καὶ συμπεριφορᾶς, ἀλλ' ὅμως αὐτὸ πρέπει νὰ γίνεται περισσότερο στοὺς Κληρικοὺς.

Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο σοβαρὸ λόγο. Συνήθως ὅταν ὑπάρχουν διασπάσεις καὶ διαστάσεις μεταξὺ τῶν Κληρικῶν, τότε δημιουργοῦνται σχίσματα καὶ διαιρέσεις καὶ με-

ταξὺ τῶν λαϊκῶν, τότε δυστυχῶς ἡ κοινολογοῦνται ἢ μεταφέρονται ἢ ἀκόμη διαφαίνονται αὐτὲς οἱ διχόνοιες τῶν Κληρικῶν, ὅποτε δημιουργοῦνται παρατάξεις στὸ λαό. Φυσικὰ αὐτὸ τὸ φαινόμενο συμβαίνει γιὰ μερικοὺς Κληρικοὺς ἐργάζονται σὲ ἔνορξες τοὺς μὲ τέτοιο τρόπο ποὺ νὰ ὁμαδοποιοῦν τοὺς Χριστιανούς. Καὶ εἶναι φοβερὸ πρᾶγμα ὅταν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, μετατρέπονται καὶ μεταβάλλονται σὲ ὁπαδοὺς μερικῶν ἐμπαθῶν Κληρικῶν.

Ἔτσι, λοιπόν, πρέπει νὰ ἐπικρατῆ ἀγάπη μεταξὺ σας. Γιὰ νὰ ἀποφεύγονται οἱ διαιρέσεις, τὰ σχίσματα καὶ οἱ παρατάξεις, ἓνας πρέπει νὰ εἶναι ὁ στόχος. Νὰ ἀγαποῦμε ἀνιδιοτελῶς τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ ἔχουμε ἀναφορὰ στὸν Ἐπίσκοπο. Διαφορετικὰ, θὰ δώσουμε λόγο κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως. Γιατί ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τὰ σχίσματα δὲν ἐξαλείφονται οὔτε καὶ μὲ αἷμα μαρτυρίου.

Ἀγαπητοὶ Πατέρες,

Ἡ πρώτη ἐπικοινωνία μας στὴν ἱερατικὴ αὐτὴ σύναξη εἶναι γενικὴ, καὶ εἶχε σὰν σκοπὸ τὴν παρουσίαση τῶν γενικῶν ἀπόψεών μου γιὰ τὴν καλύτερη διαποίμανση τοῦ ποιμνίου, στὸ ὁποῖο μᾶς ἔχει θέσει ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ λαὸς σήμερα ζητᾷ πολλὰ ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς, ἄλλοτε βέβαια ὑπερβολικὰ καὶ ἄλλοτε σωστά. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐνεργοποιήσουμε τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης καὶ νὰ βοηθήσουμε αὐτὸν τὸν ὑπέροχο λαὸ ποὺ ἔχει προδοθῆ καὶ ἀπογοητευθῆ ἀπὸ πολλοὺς καὶ πολλὰ. Ὅπως εἶπα στὴν ἀρχή, πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ἐπιτελοῦν τὸ ἔργο τους μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Θὰ πρέπει νὰ συνεχισθῆ καὶ νὰ ἀυξηθῆ.

Παραφράσσοντας κάπως τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου θὰ ἔλεγα: «Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν (λέγειν), οὐκ ἠβουλήθην διὰ χάριτος καὶ μέλανος (διὰ χρόνου), ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη» (Β' Ἰω. 12).

«Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί ἀμὴν» (Γαλ. στ' 18)*.

* Ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν πρώτην ἱερατικὴν Σύναξιν, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τοῦ Μητροπολίτου Νικαίας κ. Ἀλεξίου, τὴν 4.4.1995.

7. ΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΑΜΦΙΑ

Τού Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τοὺς ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, ὡς ἐπικεφαλῆς τῆς θείας λατρείας, τοὺς καθώρισε καὶ ἀνέδειξε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς (Ἐβρ. ε' 1). Στὴν Π. Διαθήκη περιγράφεται, μὲ κάθε λεπτομέρεια, ἡ σκηνὴ τῆς ἐκλογῆς καὶ καθιέρωσης τοῦ Ἀαρών, ὡς πρώτου ἱερέα (Λευτ. η' καὶ θ'). Ἡ καθιέρωση αὐτῆ τοῦ Ἀαρών καὶ τῶν δύο υἱῶν του, ὡς ἱερέων τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ συνοδεύθηκε καὶ μὲ τὴν καθιέρωση ἐιδικῆς **ιερατικῆς στολῆς**, τὴν ὁποία θὰ φοροῦσαν κατὰ τὴν τέλεση τῆς θείας λατρείας (Λευϊτ. η' 7-9, 13).

Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία διατήρησε τὴ λειτουργικὴ στολὴ καὶ πολὺ νωρὶς καθιέρωσε τὰ **λειτουργικὰ ἄμφια**, γιὰ ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης¹. Τὰ ἱερὰ ἄμφια ἔχουν πολλαπλὴ σημασία καὶ «εἶναι ἀναμφισβήτητα τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα ἀπὸ ὅλα τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ διακοσμητικὰ τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς», ὅπως ὁμολογεῖ καὶ ὁ Carlyle².

Τὰ ἄμφια εἶναι **ἱερὰ σημεῖα** ποὺ ἐπισημαίνουν καὶ συμβολίζουν βιώματα καὶ καταστάσεις ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ θεία λατρεία καὶ τὴν ἀμεση ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

α) **Σημεῖα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητος**: οἱ ἱερεῖς ἐνδύονται τὰ ἱερὰ ἄμφια, ὅταν πρόκειται νὰ τελέσουν πράξεις θείας λατρείας καί, εἰδικότερα, τὸ κατεξοχὴν ἔργο τοῦ λαοῦ, τὴ θεία Λειτουργία. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ ἱερὰ ἄμφια εἶναι ἀπόλυτα συνυφασμένα μὲ τὴ σύναξη καὶ παρουσία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἱερεὺς ἐνδύεται τὴν ἱερατικὴ στολὴ μόνο ὅταν πρόκειται νὰ ἡγηθεῖ τῆς λατρείας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ ψαλμικὸς στίχος, τὸν ὁποῖο ἀπαγγέλλει ὁ ἱερεὺς, ὅταν ἐνδύεται τὴν ἱερατικὴ στολὴ: «Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται» (Ψαλμ. 131,9). Ἐπομένως, τὰ ἱερὰ ἄμφια ἐκφράζουν τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν παρουσία τῆς λατρευτικῆς κοινότητος. Ἐνας ἱερεὺς «ἐνδεδυμένος τὴν τῆς ἱερατείας χάριν» (Εὐχὴ Χερουβικῆ ὕμνου), εἶναι σημεῖο ποὺ φανερώνει ὅτι κοντὰ του ὑπάρχει μιὰ λατρεύουσα κοινότητα πιστῶν. Κατὰ τὰ μακρὰ χρόνια τῆς τουρκικῆς δουλείας,

μέσα στὴν «κατασκότεινη ἐκκλησία», ὁ λευκοντυμένος ἱερέας διατηροῦσε ἄσβηστη «τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα» καὶ πίστη τῆς κοινότητος τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων. Καὶ στὸ μακρὸ χειμῶνα τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος, τὴν κοινότητα τῶν Ρώσων Ὁρθοδόξων διατήρησαν οἱ φανεροὶ ἢ μυστικοὶ ἱερεῖς ποὺ λειτουργοῦσαν εἴτε στοὺς ναοὺς εἴτε μέσα στὶς φυλακὲς καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως... Ὅταν οἱ ἱερεῖς θὰ παύσουν νὰ φοροῦν ἄμφια, αὐτὸ θὰ εἶναι σημεῖο ὅτι «ἡ κοινότητα πέθανε καὶ ἡ ἀνθρωπότητα θὰ ἔχει γίνεи πῶμα πρὸς ταφήν. Τόσο σημαντικὰ εἶναι τὰ ἱερὰ ἄμφια: ὑποβαστάζουν τὸν πολιτισμὸ καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἔλλογο ἀνθρώπο» (Carlyle, ὅπ. π., σελ. 163).

β) **Σημεῖα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ**: Ὁ ἱερεὺς ποὺ ἐνδύεται τὰ ἱερατικά του ἄμφια ἐπισημαίνει τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Βασικὴ, ἄλλωστε, πίστη τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι ὅτι «ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος, ὁ προσδεχόμενος καὶ διαδιδόμενος» κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, «ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς». Ὁ ἱερός μάλιστα Χρυσόστομος τονίζει ὅτι ὁ ἱερεὺς «δανεῖζει» στὸν Χριστὸ τὰ χέρια του, τὸ στόμα του καὶ ὅλο τὸ σῶμα του, προκειμένου Ἐκεῖνος νὰ τελέσει τὴ θεία Λειτουργία!

Σὲ ἓνα σύμβολο ὑπάρχει ταυτόχρονα **ἀποκρυψη** καὶ **φανέρωση**. Τὰ σύμβολα καὶ τὰ σημεῖα ἀποκρύπτουν, ἀλλὰ καὶ φανερώνουν πραγματικὲς καταστάσεις. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ μὲ τὰ ἱερὰ σύμβολα καὶ τὰ ἱερὰ σημεῖα. Ἐν προκειμένῳ, τὰ ἱερὰ ἄμφια φανερώνουν, ἀλλὰ καὶ ἀποκρύπτουν, τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς εἶναι μιὰ φανέρωση καὶ ἀποκάλυψη τοῦ ἀοράτου Θεοῦ. Τὰ ἱερὰ του ἄμφια εἶναι τὸ σημεῖο τῆς ἐνδοξῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν εὐχαριστιακὴ σύναξη, ὁ Θεὸς παρίσταται, κινεῖται καὶ ὁμιλεῖ, προστατεύει καὶ ὁδηγεῖ τὸ λαὸ του **ἀοράτως**...

Τὰ φωτεινὰ ἄμφια εἶναι αἰσθητὰ σημεῖα τῆς ἐνδοξῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ὅπου παρίσταται ὁ Θεός, ἐκεῖ ὑπάρχει φῶς καὶ λαμπρότητα. Ὁ-

ταν ὁ Θεὸς κατέβηκε στὸ ὄρος Σινά, γιὰ νὰ παραδώσει τὸν πρῶτο νόμο στὸν Μωϋσῆ, «ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινά... καὶ τὸ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον» (Ἐξοδ. κδ' 15,17).

Τὰ φωτεινὰ ἄμφια εἶναι ἐπίσης σημεῖα τῆς ὀδηγητικῆς καὶ προστατευτικῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ πορευόταν στὴν Ἔρημο, ὁ Θεὸς τοὺς συνόδευε καὶ συνοδοιποροῦσε μαζί τους. Τὴν παρουσία αὐτῆ τοῦ Θεοῦ ἔκανε αἰσθητὴ ἡ **φωτεινὴ νεφέλη** καὶ ὁ **πύρινος στύλος**: «Ὁ Θεὸς ἠγείτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν, τὴν δὲ νύκτα ἐν στύλῳ πυρός» (Ἐξοδ. ιγ' 21).

γ) **Σημεῖα τῆς πνευματικῆς μεταμόρφωσης τοῦ ἀνθρώπου**: Τὰ συνήθη ἐνδύματα τῶν ἱερέων εἶναι **μαῦρα**: τὰ μαῦρα ράσα. Ὅταν ὁ ἱερεὺς πρόκειται νὰ λειτουργήσει, **μεταμορφώνεται**: ἐκδύεται τὴ μαύρη καὶ πένθιμη στολή καὶ ἐνδύεται τὰ ἱερατικὰ ἄμφια, τὰ ὁποῖα εἶναι συνήθως **λευκὰ ἢ λευκόχρυσα**. Ἡ μεταμόρφωση αὐτὴ εἶναι συμβολικὴ: συμβολίζει τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση καὶ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου, πού συντελεῖται στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως κατὰ τὴ θεία λατρεία.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς μεταμορφώθηκε στὸ ὄρος Θαβῶρ, «τὰ ἰμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς» (Ματθ. ιζ' 2). Τὰ λευκὰ ἄμφια τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας διακονοῦν τὸ θαῦμα τοῦ Θαβῶρ. Συμβολίζουν τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποία ἀπεργάζεται ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ὁποία τόσο ὠραία περιγράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἡμεῖς πάντες, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν» (Β' Κορ. γ' 18).

δ) **Σημεῖα τῆς ἀναστημένης ἀνθρώπινης φύσης**: Τὰ λαμπρὰ ἄμφια τῶν ἱερέων συμβολίζουν τὰ λαμπρὰ καὶ ἐνδοξα σώματα τῆς Ἀναστάσεως. Τὰ σώματα πού θὰ ἀποκτήσουν οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν κοινὴ Ἀνάσταση, δὲν θὰ εἶναι πιά «σάρκες καὶ ὀστά», ἀλλὰ ἄφθαρτα καὶ ἀθάνατα. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διευκρινίζει σχετικῶς: «Οὕτω ἢ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. Σπείρεται (τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου) ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. Σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ. Σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνά-

μει. Σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν» (Α' Κορ. ιε' 42-44).

Ἡ μεγάλη αὐτὴ συμβολικὴ σημασία τῶν ἱερῶν ἀμφίων ὀδηγεῖ στὰ ἑξῆς συμπεράσματα:

Πρῶτον, ἡ χρῆση τῶν ἱερῶν ἀμφίων εἶναι βασικὴ καὶ ἀπαραίτητη. Οἱ διαμαρτυρόμενοι χριστιανοὶ τῆς Δύσεως πού κατήγγησαν τὴν ἱερωσύνη καὶ τὰ ἱερὰ ἄμφια ἔχασαν καὶ τὴν αἴσθηση τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας (βλ. πρὸ πάνω τὴ γνώμη τοῦ Carlyle, ὅτι ἡ ἔκλειψη τῶν ἀμφίων συνεπάγεται τὸ θάνατο τῆς κοινότητος!). Οἱ συνάξεις τῶν Διαμαρτυρομένων εἶναι ἀπλῆς συγκεντρώσεις κατήχησης καὶ κηρύγματος. Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Διαμαρτυρομένων κηρύττουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχουν ὁμως τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης, τὸ χάρισμα τῶν ἀμφίων πού τοὺς παρέχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀναπαριστοῦν τὴν πραγματικὴ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων.

Δεύτερον, τὰ ἄμφια πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ λειτουργοῦν ὡς ἱερὰ σημεῖα καὶ σύμβολα καὶ ὄχι ὡς μέσα ἐπίδειξης καὶ αὐτοπροβολῆς. Δὲν πρέπει, ἐπίσης, νὰ λησμονεῖται, ὅτι ἡ ἀξία τῶν ἀμφίων δὲν ἔγκειται στὴν ποιότητα τῆς στοφᾶς καὶ τὰ ὑφαντικά τους σχέδια, ἀλλὰ στὴ λειτουργικότητά τους. Στὸ ὅτι, δηλαδή, λειτουργοῦν ὡς ἱερὰ σημεῖα. Ὅσο περισσότερο ἢ προσοχὴ τῶν λειτουργῶν συγκεντρώνεται στὰ ὑφαντικὰ στοιχεῖα τῶν ἀμφίων, τόσο περισσότερο ἀποδυναμώνεται ἡ συμβολικὴ τους σημασία. Τὰ ἄμφια δὲν ἔχουν αὐτοτελὴ σημασία καὶ δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ ἀλλότριους σκοποῦς.

Τρίτον, τὰ ἱερὰ ἄμφια πρέπει νὰ διατηροῦνται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἄμφια λερωμένα, φθαρμένα, σχισμένα καὶ ἀσιδέρωτα ὑποβαθμίζουν τὸ λειτουργικὸ τους ρόλο, ὡς ἱερῶν σημείων. Τὰ ἱερὰ σημεῖα ἦταν πάντοτε ἐνδοξα καὶ λαμπρὰ. Ἄμφια ἀπεριποίητα καὶ ἀτημέλητα μαρτυροῦν μειωμένη συναίσθηση τῆς λειτουργικῆς τους σημασίας. Τὰ ἱερὰ ἄμφια, ὅταν χρησιμοποιοῦνται σωστὰ καὶ σὲ καλὴ κατάσταση μεταποιοῦν τοὺς ἀνθρώπους λειτουργοὺς σὲ «λειτουργικὰ πνεύματα πυρός φλόγα» (Ψαλμ. 103,4).

(Τέλος)

1. Βλ. Κ. Κούγκουλα, Τὰ ἱερατικὰ ἄμφια καὶ ὁ συμβολισμὸς αὐτῶν, Ἀθήνα 1960.

2. T. Carlyle, Sartor Resartus, Oxford 1987, σελ. 162.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Διδασκάλου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΙΟΥ

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος
Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Ἀριθμ. Πρωτ. 14

Τοὺς ἐν τῷ παρόντι βίῳ χριστομιμήτως καὶ ἐναρέτως βιώσαντας καὶ ἐαυτοὺς καταναλώσαντας ἔργω τε καὶ λόγῳ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, πρότυπα χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ εὐσεβείας ἐαυτοὺς παραστήσαντας, τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἡμῶν διδάξαντας καὶ διὰ τὴν διάσωσιν καὶ τοῖς ἐπερχομένοις παράδοσιν ὀτρυνῶς μογήσαντας καὶ εἰς νομὰς σωτηρίους τοὺς πιστοὺς ὀδηγήσαντας, μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ὁσίοις μνήμαις καὶ συνάξει τιμᾶν οἶδεν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὕμνοις τε καὶ ἐγκωμίοις ἑσαεὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας τὴν τούτων ἐπικαλεῖσθαι μεσιτείαν πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἰάσεως ἀσθενῶν καὶ στηρίξεως καθόλου ἐν τῇ χριστιανικῇ ζωῇ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος.

Τοιοῦτος τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα κατεδείχθη καὶ ὁ τῆ κδ' Ἰουνίου 1813, πλήρης ἡμερῶν, ἐκδημήσας εἰς Κύριον ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος. Οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Κώστος τῆς νήσου τὸ ἔτος 1722 καὶ διεκρίθη ἐπὶ χριστιανοπρεπεί καὶ ὁσία βιοτῆ καὶ σοφίᾳ βαθείᾳ, διὰ τοῦ γνησίου δὲ Ὁρθόδοξου φρονήματος καὶ τῆς μεγίστης προσφορᾶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν παιδείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν Γραμματείαν ἐργάτης δόκιμος ἀνεδείχθη, καταλιπὼν συγγραφὰς ὡς ἀπαντάσματα βαθείας χριστιανικῆς σκέψεως, παιδεύσας ἐν ἡθελῶν, ἐν ἀρετῇ, ἐν πίστει τὸ Ὁρθόδοξον Γένος. Ὡσαύτως ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τοῦ ἐναρέτου τούτου Ἱερομονάχου, διὰ τῶν πυρίνων κηρυγμάτων αὐτοῦ, διὰ τῆς θερμῆς πίστεως, τῆς ἐμπράκτου ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον καὶ τῆς ἐν γένει θεαρέστου δραστηριότητος αὐτοῦ, προὐκάλεσαν εὐρίθην συγκινήσεως καὶ βαθύτατον θαυμασμὸν εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν, ὥστε νὰ χαρακτηρισθῆ οὗτος «γίγας τῆς Παιδείας, κλέος τῆς Ἐκκλησίας, ἀσκητικώτατος, ἐργατικώτατος, φιλόανθρωπότατος καὶ μαχητικώτατος». Τὰ τίμα

λείψανα αὐτοῦ φυλάσσονται ἐν τῷ Ἐνοριακῷ Ναῷ τῆς γενετείρας αὐτοῦ, ἐνθα τακτικῶς προσερχόμενος ὁ λαὸς τῆς Νήσου ἀσπάζεται ταῦτα μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως.

Περὶ τούτων ἀπάντων ὑποβαλόντος ἐν καιρῷ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Παροναξίας κυρίου Ἀμβροσίου, δι' ἐκθέσεως διαβιβασθείσης διὰ τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνυποβαλόντος ἅμα καὶ κοινὴν τοῦ πεπιστευμένου αὐτῷ ποιμνίου ἐπιθυμίαν καὶ παράκλησιν περὶ κατατάξεως τοῦ Ὁσίου τούτου Ἱερομονάχου ἐν τοῖς ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Μετριοτής ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, εὐλαβῶς πρὸς τὴν ὁσίαν καὶ θεάρεστον τούτου βιοτῆν καὶ πολιτείαν ἀπιδόντες, καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας τῶν πιστῶν προνοοῦμενοι, ἐξ ἀρχῆς πεποιθότων περὶ τῆς ἀγιότητος ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις καὶ ἔτι εὐρύτερον, ἐγνωμεν, Συνοδικῶς διασκεψάμενοι, τὴν προσήκουσαν τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσι καὶ τούτῳ ἀπονεῖμαι τιμῆν.

Διὸ καὶ θεσπίζομεν καὶ διορίζομεν καὶ ἐν Ἀγίῳ διακελευόμεθα Πνεύματι ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὁ Ὁσιος Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος συναριθμῆται τοῖς ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμώμενος παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις καὶ ἐγκωμίοις γεραιρόμενος τῇ κδ' Ἰουνίου ἐκάστου ἔτους, ἐν ἧ πρὸς τὰς αἰωνίους μετέστη μονάς.

Εἰς ἐνδειξιν δὲ καὶ βεβαίωσιν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα Πατριαρχικὴ ἡμῶν καὶ Συνοδικὴ Πράξις, καταστρωθεῖσα μὲν καὶ ὑπογραφείσα ἐν τῷδε τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ ἀπαραλλάκτῳ ἀποσταλείσα τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Παροναξίας κ. Ἀμβροσίῳ, πρὸς ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν καὶ κατάθεσιν εἶτα ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ α' λγϵ', κατὰ μῆνα Ἰανουάριον
(Θ') Ἐπινεμήσεως Γ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ἀποφαίνεται

- † 'Ο 'Εφέσου Χρυσόστομος
- † 'Ο Χαλκηδόνος 'Ιωακείμ
- † 'Ο Ροδοπόλεως 'Ιερώνυμος
- † 'Ο Πριγκιπονήσων Συμεών
- † 'Ο Κολωνείας Γαβριήλ
- † 'Ο Πέργης Εὐάγγελος
- † 'Ο Λύστρων Καλλίνικος
- † 'Ο Δέρκων Κωνσταντίνος
- † 'Ο 'Ηλιουπόλεως καὶ Θείων 'Αθανάσιος
- † 'Ο Τρανουπόλεως Γερμανός
- † 'Ο Φιλαδελφείας Μελίτων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθμ. Πρωτ. 972
 Διεκπ. 327 'Αθήνησι τῆ 24.3.1995

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2593

Πρὸς
 Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς 'Εκ-
 κλησίας τῆς 'Ελλάδος.

ΘΕΜΑ: Κατάταξις ἐν τοῖς ἀγιογραφικοῖς δέλ-
 τοις τῆς 'Εκκλησίας τοῦ 'Οσίου Πατρὸς
 ἡμῶν 'Αθανασίου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ
 ἀσκήσαντος.

'Η Διαρκῆς 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας
 τῆς 'Ελλάδος, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τοῦ
 Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παροναξίας κ.
 'Αμβροσίου, συμφώνῳ δὲ γνώμῃ τῆς Συνοδικῆς
 'Επιτροπῆς Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν
 Ζητημάτων, ἠτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, ὡς
 κανονικῶς ἀρμοδίας, τὴν διὰ Πατριαρχικῆς καὶ
 Συνοδικῆς Πράξεως κατάταξιν ἐν τοῖς ἀγιογρα-
 φικοῖς δέλτοις τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν, τοῦ περὶ τὰ
 τέλη τοῦ ιη' καὶ ἀρχὰς ιθ' αἰῶνος ἀκμάσαντος
 'Οσίου 'Ιερομονάχου 'Αθανασίου τοῦ ἐκ τῆς νή-
 σου Πάρου καταγομένου καὶ ὁσιακῶς κοιμηθέν-
 τος τῆ 24ῃ 'Ιουνίου τοῦ ἔτους 1813 ἐν τῇ εὐάν-
 δρῳ νήσῳ Χίῳ.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν
 ἔτει σωτηρίῳ α' λ' ε', καὶ μῆνα 'Ιανουάριον (θ')
 'Επινεμήσεως Γ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς
 Πράξεως, ἐθέσπισε καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ
 τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν
 ἅπαντα ὁ προειρημένος, καὶ ἐν Χίῳ τελειωθείς,
 συναριθμῆται τοῖς ὁσίοις καὶ ἀγίοις τῆς 'Εκκλη-

σίας, τιμώμενος παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις ἐγ-
 κωμίων γεραιρόμενος τῆ 24ῃ τοῦ μηνὸς 'Ιουνίου
 ἐκάστου ἔτους, ἡμέρα τῆς ὁσιακῆς κοιμήσεως
 αὐτοῦ.

'Οθεν, ἡ Διαρκῆς 'Ιερὰ Σύνοδος ἐν δοξολο-
 γία πολλῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακοινοῦ-
 σα ὑμῖν ταῦτα, παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίου
 ὑμῶν ἀναγγεῖλητε τῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ
 Χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς καθ' ὑμᾶς θεοσώστου
 Παροικίας τὴν τοιαύτην συναριθμῆσιν ὑπὸ τῆς
 Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, εἰς τὴν χο-
 ρεῖαν τῶν 'Αγίων τῆς 'Εκκλησίας ἀνδρῶν τοῦ
 'Οσίου Πατρὸς ἡμῶν 'Αθανασίου τοῦ ἐν τῇ νή-
 σω Πάρῳ ἀσκήσαντος, προτρέψητε δὲ τοὺς πι-
 στούς, ἵνα κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτοῦ
 κατακλύζωσι τοὺς 'Ιεροὺς Ναοὺς ἀναπέμποντες
 δεήσεις πρὸς τὸν 'Υψιστον, ἐπικαλούμενοι δ'
 ἅμα τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ πρὸς ἀγιασμὸν ψυχῆς
 τε καὶ σώματος.

- † 'Ο 'Αθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
  - † 'Ο Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ
  - † 'Ο Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ 'Εορδαίας ΑΥ-
 ΓΟΥΣΤΙΝΟΣ
  - † 'Ο Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
  - † 'Ο Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
  - † 'Ο 'Ελασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ
  - † 'Ο Σισανίου καὶ Σιατιστῆς ΑΝΤΩΝΙΟΣ
  - † 'Ο Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ
  - † 'Ο Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ
  - † 'Ο Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
  - † 'Ο 'Ηλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
  - † 'Ο Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ
  - † 'Ο Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ
- 'Ο 'Αρχιγραμματεὺς
 † 'Ο Διαυλείας Δαμασκηνός

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθμ. Πρωτ. 870
 Διεκπ. 444 'Αθήνησι τῆ 13.4.1995

Πρὸς
 Τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
 Παροναξίας κ. 'Αμβρόσιον
 Εἰς Νάξον.

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,
 Συνοδικῆ ἀποφάσει, ληφθεῖση ἐν τῇ Συνε-

δρία τῆς 6ης ὁδεύοντος μηνὸς Ἀπριλίου 1995, καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 27/15.3.1995 ὑμετέρου ἐγγράφου, περὶ ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἱερᾶς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, ποιηθείσης ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Ὑμνογράφου καὶ Μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι, κατόπιν καὶ τῆς εἰσηγήσεως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου, ἐγκρίνεται ἡ ὡς ἄνω Ἱερὰ Ἀκολουθία, ὡς καλῶς ἔχουσα, καθ' ὅσον οὐδὲν τὸ ἀπάδον πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἐκκλη-

σίας περιέχεται ἐν αὐτῇ.

Ὅθεν παρακαλοῦμεν, ὅπως κατὰ τὴν τάξιν ὑποβάλητε πέντε (5) ἀντίτυπα τῆς ἐκδοθησομένης ἀνωτέρω Ἱερᾶς Ἀκολουθίας διὰ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμενοι τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαουλίας Δαμασκηνὸς

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Διδασκάλου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΙΟΥ

Ἐποιήθη ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ὑπὸ
Γερασίμου Μοναχοῦ τοῦ Μικραγιαννανίτου
Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας

Ἰουνίου ΚΔ'

Μνήμην ἐπιτελοῦμεν, τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν
καὶ Διδασκάλου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ

Μετὰ τὸν Προοιμακόν, τὸ «Μακάριος ἀνὴρ». Εἰς δὲ τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» ἰστώμεν στίχους στ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια:

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσιν.

Ὡσπερ ἄστρον νεόφωτον, ἐκ τῆς Πάρου ἀνέτειλας, ἐν ὑστέροις ἔτεσιν Ἀθανάσιε. Καὶ Ὁρθοδόξοις διδάγμασι καὶ βίου λαμπρότητι καὶ σοφίᾳ ἀληθεῖ, τῶν πιστῶν τὴν διάνοιαν κατεπύρσευσας. Διὰ τοῦτο τελουῦντές σου τὴν μνήμην, εὐφημοῦμέν σε παμμάκαρ, ὡς θεοφόρον διδάσκαλον.

Τὴν σοφίαν ἠγάπησας, ἐκ παιδὸς Ἀθανάσιε καὶ αὐτῆς τῷ ἔρωτι ἀναγόμενος, ἤρθης πρὸς

γνώσιν οὐράνιον, σαυτὸν καθηράμενος, προσπαθείας ὑλικῆς καὶ φωτὶ θείου Πνεύματος, προσωμίλησας. Διὰ τοῦτο φωτίζεις τῷ σῶ λόγῳ, τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησίαν Ἱερομύστα θεόπνευστε.

Καὶ ἐν Ἀθῶν διέλαμψας καὶ ἐν Σμύρνῃ μακάριε, ἱεροῖς παιδεύμασι σεμνυνόμενος, Θεσσαλονίκην δὲ Ὅσιε, καὶ Κέρκυραν ἔπλησας, τῶν ἐνθέων διδαχῶν καὶ ἐν Χίῳ γενόμενος, Ἀθανάσιε, τὸν ἀγῶνα ἐτέλεσας ὁσίως, καὶ μετέστης πρὸς τὰ ἄνω, ὑπὲρ τοῦ κόσμου δεόμενος.

Τοῖς σπαργάνοις σου γάνυται, ἡ βλαστήσασα Πάρου σε, Ἐκκλησία πλέον δὲ ἡ Ὁρθόδοξος, στηριζομένη τῷ λόγῳ σου καυχᾶται ἐκτρέπουσα, κενοφώνους διδαχάς, Ἀθανάσιε πάνσοφε καὶ γεραίρει σε, ὡς διδάσκαλον μέγαν εὐσεβείας καὶ θεόπνευστον κιθάραν, τῶν ἱερῶν παραδόσεων.

Θεηγόρω σου στόματι, ἱερὲ Ἀθανάσιε, τῆς

Ἐκκλησίας τὰ θεῖα δόγματα, δυνάμει λόγου ἐ-
τράνωσας καὶ ἅπαντα ἤλεγξας, τὰ ὀθνεῖα καὶ
σαθρὰ, κακοδόξων διδάγματα, ὡς τοῖς ἴχνεσι,
τῶν σοφῶν Ἀποστόλων καὶ Πατέρων, δι' ἀμέμ-
πτου πολιτείας, θεοπρεπῶς ἐφεπόμενος.

Τῆς σοφίας τὸ σκῆνωμα, Ἐκκλησίας τὸ στήρι-
γμα, τὸν σοφὸν διδάσκαλον καὶ ἐκφάντορα, τῶν
μυστηρίων τῆς πίστεως, τὸν νοῦν τὸν οὐράνιον,
τὸν διδάσκοντα ἡμᾶς, ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα
καὶ πᾶν νόημα, ἐκριζοῦντα δεινῶν δοκησισό-
φων, Ἀθανάσιον τὸν θεῖον, χρεωστικῶς εὐφη-
μήσωμεν.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Τῶν ἀρετῶν τὴν τρίβον προκρίνας, ἐν ὁσιότητι
καὶ ἀληθείᾳ Θεῷ ἐλάτρευσας, Ἀθανάσιε Πά-
τερ. Τῆς γὰρ σοφίας τοῦ κάλλους ἐρασθεῖς, τὸν
νοῦν καθήγνισας, ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ κρείττονος
καὶ τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐπλήσθης, ὡς τοῦ Θεοῦ θε-
ράπων. Καὶ τῶν θεῶν δογμάτων, μυσταγωγὸς
γενόμενος, τὴν Ἐκκλησίαν ἐπαίδευσας, τὰ ἄνω
φρονεῖν καὶ ζητεῖν καὶ ταῖς θεαῖς ἐμμένειν πα-
ραδόσεις. Διὸ ὡς θεῖον διδάσκαλον καὶ παιδευ-
τὴν ἱερόν, τιμᾶ σε, βοῶσα Χριστῷ. Κύριε, πρε-
σβεΐαις τοῦ σοῦ Ὁσίου, δίδου τῷ λαῷ σου, τὰ
ἐλέη σου.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός.

Τίς μὴ μακαρίσει σε, Παναγία Παρθένε, τίς μὴ
ἀνυμνήσει σου, τὸν ἀλόχευτον Τόκον. Ὁ γὰρ
ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς, ἐκλάμψας Υἱὸς Μονογε-
νῆς, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς Ἀγνῆς προῆλθεν, ἀ-
φράστως σαρκωθεῖς, φύσει Θεὸς ὑπάρχων καὶ
φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς. Οὐκ εἰς
δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι φύ-
σεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἰκέτευε,
σεμνὴ Παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡ-
μῶν.

Εἰσοδος, Φῶς ἰλαρόν, τὸ Προκειμένον τῆς ἡ-
μέρας καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Σοφίας Σολομώντος, τὸ Ἀνάγνωσμα
(Κεφ. Γ', 1).

Δικαίων ψυχὰι ἐν χειρὶ Θεοῦ καὶ οὐ μὴ ἄφηται

αὐτῷ βάσανος. Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων
τεθνάναι καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν
καὶ ἢ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα. Οἱ δὲ εἰσιν
ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κο-
λασθῶσιν, ἢ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης.
Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθή-
σονται. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέειρασεν αὐτοὺς καὶ εὐ-
ρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χω-
νευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὀλοκάρπω-
μα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ
ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι καὶ ὡς σπινθή-
ρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦσιν ἔθνη
καὶ κρατήσουσι λαῶν καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύ-
ριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιοῦντες ἐπ' αὐτῷ
συνήσουσιν ἀλήθειαν καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ
προσμενοῦσιν αὐτῷ. Ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν
τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ καὶ ἐπισκοπῇ ἐν τοῖς ἐκλε-
κτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα
(Κεφ. Ε', 15).

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μι-
σθὸς αὐτῶν καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστου.
Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρε-
πείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς
Κυρίου. Ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτοὺς
καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται
πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ ὀπλοποιήσει τὴν
κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα,
δικαιοσύνην. Καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀ-
νυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁ-
σιότητα. Ὁξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὄργην εἰς ρομφαίαν.
Συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς
παράφρονας. Πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀ-
στραπῶν. Καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νε-
φῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται. Καὶ ἐκ πετροβόλου
θυμοῦ, πλήρεις ριφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτή-
σει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγ-
κλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς
πνεῦμα δυνάμεως καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐ-
τούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία καὶ ἡ
κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀ-
κούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε. Μάθετε δικα-

σταί περάτων γῆς. Ἐνωπίασθε, οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. Ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα
(Κεφ. Δ', 7).

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτήσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολλὰ δὲ ἐστὶν φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, ἡγαπήθη. Καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν, μετετέθη. Ἠρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἁμαυροῖ τὰ καλὰ καὶ ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας, μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς. Ἄρεστί γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοί, ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μὴδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν, Ἰδιόμελα.

Ἦχος α'.

Τὸν τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμον καὶ τῆς Πάρου τὸ κάλλιστον θρέμμα, Ἀθανάσιον τὸν θεῖον, ὡς τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον, χρεωστικῶς μακαρίσωμεν. Εὐαγγελίου γὰρ τοῖς νόμοις ἐκτραφεὶς, ὀρθῶν δογμάτων στόμα ὤφθη καὶ πάσης αἰρέσεως, δίστομος μάχαιρα. Ἡ γὰρ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἐν αὐτῷ σκηνώσασα, δι' αὐτοῦ ἡμᾶς κατευθύνει, πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ θελήματος, ἐν εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, ὡς ἂν μέτοχοι γενώμεθα, τῶν αἰωνίων ἀπολαύσεων.

Ἦχος β'.

Τῆς εὐσεβείας γεωργῶν τὴν ἄρουραν, ἀληθείας ἀρότρω, ἀθανασίας τοὺς καρποὺς ἐξήνεγκας, τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, θεορρημον Ἀθανάσιε. Τῶν γὰρ πάλαι Πατέρων χαρακτηρίζων τὴν ἀρετὴν, ἐν τῷ ζήλῳ τῆς πίστεως, μετάρσιος ὤ-

φθης. Καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης Κυρίου, στομώσας τὴν ψυχὴν, δυνατὸς ἐν πᾶσι πέφηνας, λόγῳ καὶ ἔργῳ διαπρέπων. Καὶ τὸν καλὸν ἀθλήσας ἀγῶνα καὶ μάρτυς τῇ προαιρέσει γεγονῶς, τῆς ἀθανάτου ζωῆς τὸ γέρας, ἐπαξίως ἐδέξω. Διὸ σε γεραίρομεν, ἑορτάζοντες τὴν μνήμην σου.

Ἦχος γ'.

Τὸν λόγον τῆς χάριτος, ἐκ σοφῶν χειλέων προϊέμενος, ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, διδάσκεις Πάτερ Ἀθανάσιε. Καὶ ἡθῶν ἐναρέτων φυτοκόμος φανείς, παθῶν ἀνασπᾶς τὰς ρίζας καὶ τῆς ἀγνοίας διαλύεις τὴν ἀχλύν, τῇ λαμπρότητι ζωῆς τῆς κρείττονος, ὡς ὑποφῆτης θεόληπτος. Καὶ στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς Ἐκκλησίας γενόμενος, τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως στηρίζεις, τῶν πιστῶν τὴν διάνοιαν καὶ πρεσβεύεις ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Ἦχος δ'.

Ἀποστολικῶ ζήλῳ πυρακτούμενος, διδασκαλίας ἐδέξω τὸ δῶρον, παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, σοφῆ Ἀθανάσιε. Καὶ τὸ δοθέν σοι τάλαντον καλῶς ἐργασάμενος, πλείστους Θεῷ σεσωσμένους προσήγαγες, τῶν ἐναντιοφρόνων θριαμβεύσας τὴν ἄνοιαν. Διὸ τῆς χαρᾶς τοῦ Κυρίου ἀξιοθεῖς, Ἀγίων ὤφθης ἰσότιμος. Μεθ' ὧν πρέσβευε Πάτερ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Δόξα. Ὁ αὐτός.

Τὸν ἐν ὁσίοις διδάσκαλον καὶ ἐν ἀγίοις θεοειδῆ ὑποφῆτην τῆς χάριτος, Ἀθανάσιον τὸν θεῖον, τῶν Ὁρθοδόξων τὰ συστήματα, ὕμνοις καὶ ὠδαῖς εὐφημήσωμεν. Πυρίνη γὰρ γλώσση, τῶν ὀρθῶν δογμάτων τὴν χάριν ἐξέφηνεν, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας στερεῶς ἀγωνισάμενος. Καὶ τοῖς ὄροις τῶν Πατέρων ἐπόμενος, τὴν καλὴν παρακαταθήκην ἡμῖν ἀλώβητον διέσωσε καὶ πᾶσιν αἰτεῖται, ἰλασμὸν ἁμαρτιῶν καὶ τὸ θεῖον ἔλεος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἐκ παντοίων κινδύνων...

Εἰς τὸν Στίχον, Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Χαίροις Ἀθανάσιε σοφέ, κλέος τῶν Παρίων ἀπάντων καὶ ἐγκαλλώπισμα, στόμα ἐνθεώτατον, τῆς θείας χάριτος, Ἐκκλησίας διδάσκαλε καὶ τῶν Ὀρθοδόξων, στήριγμα ἀσάλευτον, Ἁγίω Πνεύματι. Σὺ γὰρ ἐμπνευσθεὶς οὐρανόθεν, παῖσιν τὰ σωτήρια Πάτερ, ἐν πολλῇ συνέσει παρατέθεικας.

Στίχ. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν...

Βίον διανύσας ἱερόν, τοῦ Εὐαγγελίου ἐργάτης δόκιμος πέφηνας, Πάτερ Ἀθανάσιε, ἐνθέοις πράξεις, σεμνυνόμενος Ὅσιε καὶ τῶν εὐσεβούντων, τρέφων τὴν διάνοιαν, λόγῳ τῆς χάριτος. Ὅθεν, ὡς Χριστὸν θεραπεύσας, καὶ καλῶς τὸν δρόμον τελέσας, δόξης αἰωνίου κατηξίωσαι.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον...

Χαίρει Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τῆ διδασκαλία σου Πάτερ, ἐδραίουμένη στερεῶς καὶ ἅπαν ἐκτρέπουσα, δόγμα ἀλλότριον. Θεολόγων τῶν παλαιῶν γὰρ, στόμα θεῖον ὤφθη καὶ τῆς θείας χάριτος, ἔνθεον ὄργανον. Ὅθεν, ἀθανάτου εὐκλείας, μέτοχος σαφῶς ἀνεδείχθη, μετὰ τέλος θεῖον Ἀθανάσιε.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

Τῆς τοῦ Παύλου διδαχῆς, πληρωτῆς σαφῶς ἀνεδείχθη, Ἀθανάσιε Πάτερ Ὅσιε. Ὡς γὰρ θεῖος διδάσκαλος, ἐν λόγῳ ἐν ἀναστροφῇ ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει καὶ ἀγνείᾳ, τύπος ἐγένου τῶν πιστῶν καὶ παράδειγμα ἔμπρακτον. Πᾶσι γὰρ παρέχεις, σωτηρίας διδάγματα καὶ ἔργα ἰθύνεις, πρὸς μετανοίας ὁδόν, αἰτούμενος ἡμῖν, τὴν τῶν πταισμάτων συγχώρησιν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δέσποινα πρόσδεξαι...

Νῦν ἀπολύεις, τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Σοφία κοσμούμενος, παντοδαπεῖ εὐσεβῶς, διδάσκαλος ἐνθεος, τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ

βίου ὀρθότητος, στήλη λαμπρὰ ὠράθης, Ἀθανάσιε Πάτερ. Ὅθεν ἡ νῆσος Πάρος, τῆ σῆ δόξη καυχᾶται, πάντες σου τὰ θεῖα, τιμῶμεν προτερήματα.

Θεοτοκίον.

Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον...

Καὶ Ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α'. Τὸν Τάφον σου Σωτήρ.

Τὸν βίον σου σοφέ, ἀναθέσας Κυρίῳ, σοφίας ἀληθοῦς, ἐραστῆς ἀνεδείχθης, καὶ αὐτῆ τῶν χαρίτων σε, τῷ στεφάνῳ ἐκόσμησεν, Ἀθανάσιε, τῆς Ἐκκλησίας λαμπρότης, ἣτις ἄγει σου, τὴν ἀξιέπαινον μνήμην, Χριστὸν μεγαλύνουσα.

Θεοτοκίον.

Ἐκύησας ἡμῖν, τὸν ὑπέρθεον Λόγον, καὶ ἔλυσας ἀρᾶς, τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, Παρθένε ἀειπάρθενε, τῆ ἀφράστῳ γεννήσει σου. Ὅθεν μέλομεν, τὰ σὰ μυστήρια Κόρη, καὶ δοξάζομεν, τὰ παμφαῆ μεγαλεῖα, τῆς δόξης σου Ἀχραντε.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος γ'. Θεῖας Πίστεως.

Βίῳ κρείττονι, λελαμπρυσμένος, στόμα ἐνθεον, Ὀρθοδοξίας, ἀνεδείχθης ἱερῶ Ἀθανάσιε. Καὶ ἱερεὺς θεοφόρος γενόμενος, θεοπρεπῶς τῷ Κυρίῳ ἱεράτευσας. Πάτερ Ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτετε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Θεοτοκίον.

Στάμνος ἄψυχος, προδιετύπου, σὲ τὴν ἔμψυχον, στάμνον Παρθένε, τὴν τὸ μάννα τῆς θεότητος φέρουσαν. Σὺ γὰρ Χριστὸν ἐν κοιλίᾳ βαστάσασα, ἀθανασίας πηγὰς ἡμῖν ἤνοιξας. Κόρη Πάναγνε, ὅθεν πάντες σε μεγαλύνομεν, κηρύττοντες αἰεὶ τὴν προστασίαν σου.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος πλ. δ'. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Τὴν σοφίαν τὴν θύραθεν μνηθεῖς, τῆς σοφίας τῆς θείας ὑψηλῆς, λαμπρότητι βίου σου, ἀληθῶς ἐχρημάτισας καὶ εὐσεβῶς παιδεύεις, πιστῶν τὴν διάνοιαν, ἀποσκοπεῖν πρὸς μόνον, τὰ ἄνω ὡς μένοντα. Ὅθεν καὶ τὸν δρόμον, θεαρέστως τελέσας, Ἁγίων ἠρίθμησαι, τοῖς χοροῖς ὡς ἰσότιμος, ἱερὲ Ἀθανάσιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν παισμάτων ἄφεισιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Θεοτοκίον.

Θεοτόκε Παρθένε Μῆτερ Θεοῦ, τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων ἢ βασιλῆς. Καὶ πάντων ἀνθρώπων τε, προστασία καὶ ἔφορος καὶ τῶν ἀμαρτανόντων, θερμὸν ἰλαστήριον, παθῶν μου τὴν ὁμίχλην, διάλυσον δέομαι. Καὶ τὰς τοῦ Βελίαρ, κατ' ἐμοῦ ἐπιθέσεις καὶ πᾶσαν ἐπίνοιαν, κατασύντριψον δέομαι, τῇ δυνάμει σου Ἀχραντε. Πρὸς σὲ γὰρ ἀφορῶ ἐκ ψυχῆς καὶ προστρέχω τῇ σῇ ἀγαθότητι, ὡς ἂν εὖρω ὁ τάλας, ταχεῖαν βοήθειαν.

Τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου
καὶ τὸ Προκείμενον.

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου, ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου Αὐτοῦ.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ, ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον...

Εὐαγγέλιον Ὁσιακόν.

Ὁ Ν'. Δόξα. Ταῖς τοῦ διδασκάλου...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου...

Ἀσκητικῶς πολιτευσάμενος καὶ πολλοὺς παιδεύσας πρὸς σωτηρίαν, ἱεραῖς παραινέσεσι, τῶν ἀπ' αἰῶνος ὁσίων ὄφθης μέτοχος, ἐν τῇ ἀλήκτω ζωῇ, Ἀθανάσιε Ὅσιε. Ἄλατι γὰρ ἦν ἠρτυμένος ὁ λόγος σου, ὡς ἔχων τὴν μαρτυρίαν ἄνωθεν. Ἄλλ' ἀπαύστως πρέσβευε, ρύεσθαι ἡμᾶς τῶν σκανδάλων καὶ πάσης αἱρέσεως.

Ὁ Ἱερεύς: Σῶσον Ὁ Θεὸς τὸν λαόν Σου...

Εἶτα οἱ κανόνες, τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἀγίου, οὗ ἢ ἀκροστιχίς:

«Ἀθανασίῳ τὴν αἰνεσιν ὑφαίνω. Γερασίμου».

Ὡδὴ α'. Ἦχος β'. Δεῦτε λαοί.

Ἀγγελικαῖς, συναγελάζων δυνάμεσι καὶ τρισηλίῳ χάριτι καταλαμπόμενος, Ἀθανάσιε Πάτερ, παράσχου μοι σοφίαν, πιστῶς ὑμνοῦντί σε.

Θεῖον βλαστόν, ἢ νῆσος Πάρος σε ἔσχηκεν. Ἐκ ταύτης γὰρ ἐξήνθησας καὶ ἐγεώργησας, Ἀθανάσιε Πάτερ, καρποὺς ἀθανασίας, πιστοὺς ἐκτρέφοντας.

Ἄνω τὸ σόν, ἔχων πολίτευμα Ὅσιε, πρὸς οὐρανὸν ἀνύψωσας, πιστῶν τὸ φρόνημα, ἐν καιρῷ τῆς δουλείας, σοφαῖς διδασκαλίαις καὶ παραινέσεσι.

Θεοτοκίον.

Νέον ἡμῖν, βρέφος ἐκήσας Ἀχραντε, Θεὸν τὸν προαιώνιον, δι' ἀγαθότητα, νεουργοῦντα τὴν φύσιν, ἡμῶν παλαιωθεῖσαν, τοῖς πλημμελήμασι.

Ὡδὴ γ'. Στερέωσον ἡμᾶς ἐν σοὶ Κύριε.

Ἀπάσης ἀρετῆς ὄφθης διδασκαλος, σοφία ποικίλη κεκοσμημένος καὶ τῶν θείων παραδόσεων, Ἀθανάσιε φύλαξ ἐνθεώτατος.

Συνέσει διαπρέπων ἐν τῷ Ἀθωνί, ἐκλάμπεις παιδείας πάσῃ τῇ γνώσει, καὶ εἰς πλείστας πόλεις Ὅσιε, τὰς ἀκτῖνας τῶν λόγων σου ἐφήπλωσας.

Ἱερεύσας ὁσίως τῷ Θεῷ ἡμῶν, θυσίαν αἰνέσεως ἀναφέρων, ἱερεὺς ὡς ὢν τῆς χάριτος καὶ τὸν ἄμωμον μόσχον θύων Ὅσιε.

Θεοτοκίον.

Ὡς θρόνος Θεοτόκε ὑψηλότατος, τὸν πάντων Δεσπότην καὶ Βασιλέα, ἐν ἀγκάλαις σου ἐβάστασας, ἀγκαλῶν τοῦ ἐχθροῦ, ἡμᾶς ἀρπάζοντα.

Κάθισμα. Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ἐν διδασκαλοῖς θεοφόρος ἐδείχθης, γλῶσσαν ἀγίαν Ἀθανάσιε ἔχων, καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων τὴν ἀκρίβειαν ἀσφαλῶς ἐτήρησας καὶ παρέδωκας ταῦτα Πάτερ ἀναλλοίωτα, τῇ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ χειμαζομένη πάθει δεινοῖς, τῇ τῆς δουλείας, σκληρότητι Ὅσιε.

Θεοτοκίον.

Ἡ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων τεκοῦσα καὶ με-

τὰ τόκον ὡς πρὸ τόκου Παρθένος, Θεογεννήτορ
Κόρη διαμείνασα, ρῦσαι δεσποτείας με, τοῦ δο-
λίου Βελίαρ καὶ τὸν νοῦν μου κάθαρον, ἐννοιῶν
ἀκαθάρτων καὶ μετανοίας δίδου μοι αὐγὴν, ἐ-
σκοτισμένῳ, παθῶν ἀμαυρότητι.

ᾠδὴ δ'. Εἰσακήκοα Κύριε.

Τὴν σοφίαν ἐτίμησας, ὡς ἐκ νεότητος ταύτην ἀ-
γαπήσας καὶ ἐδόξασέ σε, πλείστοις χαρίσμασιν.

Ἡ θεόσοφος γλῶσσά σου, ὡσπερ κιθάρα Πά-
τερ εὐσεβείας, πάντας κατηύφρανε, λόγῳ τῆς
χάριτος.

Νεκρωθεὶς Ἀθανάσιε, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ γνώμη
θεολήπτῳ, τῆς ἀθανασίας, τὴν τρίβον ᾤδευσας.

Ἀθανάτου εὐκλείας σε, συγκοινωνὸν ἀνέδειξεν
ὁ Κτίστης, ὡς Αὐτὸν δοξάσαντα, βίου λαμπρό-
τητι.

Θεοτοκίον.

Ἰλασμὸν ἡμῖν αἴτησαι, ὡς τὸν Θεὸν τῶν ὄλων
τετοκυῖα πανάχραντε, καὶ θείαν ἔλλαμψιν.

ᾠδὴ ε'. Τῆς νυκτὸς διελθούσης.

Νόμοις θείοις παιδεύων, ἐν καιρῷ τῆς δου-
λείας, τοῦ Χριστοῦ τὸ ποιμνιον Ὅσιε, ἀρετῶν
φυτοκόμος, Ἀθανάσιε ᾤφθης καὶ τῆς ἀνομίας
κατήγορος.

Ἐντολῶν τῶν ἁγίων, καὶ τῶν θείων δογμάτων,
καὶ τῶν εὐσεβῶν παραδόσεων, ἀναπτύσσων τὸ
κάλλοξ, ἅπαντας στηρίζεις Πάτερ ἐν τῇ πέτρᾳ
τῆς πίστεως.

Σὲ διδάσκαλον θεῖον, ἡ Θεσσαλονίκη Πάτερ
καὶ ἡ Χίος καὶ Κέρκυρα καὶ εἴ τις ἄλλος τόπος,
εὐροῦσαι, θείαις διδασκαίς ἐπλουτίσθησαν.

Θεοτοκίον.

Ἰησοῦν τὸν Σωτῆρα καὶ Θεὸν τῶν ἀπάντων,
Κόρη μετὰ σώματος τέξασα, σωματικῶν παθῶν
με καὶ ψυχικῆς ἀνίας, λύτρωσαι καὶ σώσον με
δέομαι.

ᾠδὴ στ'. Ἐν ἀβύσσῳ πταισμάτων.

Νοῦν τὸν σὸν ἀνυψώσας πρὸς Κύριον, Πάτερ
Ἀθανάσιε πολλῆς συνέσεως ἐπλήσθης καὶ τῷ
λόγῳ σου, τὴν Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐστήριξας.

Ἵψηλὴν τὴν διάνοιαν ἔσχηκας, τρόποις ταπει-
νώσεως πρὸς τὴν ἀγάπῃσιν, ἐκκαίων τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν, τοὺς πιστοὺς Ἀθανάσιε πάνσοφε.

Φωτισμῷ ἀρετῶν κατεπύρσευσας καὶ θείοις δι-
δάγμασι καὶ παραινέσεσι, τῶν εὐσεβῶν τὸ πλή-
ρωμα, Ἀθανάσιε Πάρου ἀγλαΐσμα.

Θεοτοκίον.

Ἀπορρήτως Θεὸν σωματώσασα, πρὸς τὴν εὐ-
κλειαν Κόρη ἀνύψωσας, τοὺς παραβάσει πρότε-
ρον, τοῦ Ἀδάμ πεπτωκότας εἰς θάνατον.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ἐκ τῆς Πάρου ἔλαμψας, ὡς ἄστρον νέον, καὶ
πιστοὺς ἐφώτισας, διδασκαλίαις ἱεραῖς, τῇ ἐπι-
πνοίᾳ τῆς χάριτος, ὡς θεηγόρος σοφὸς Ἀθανά-
σιε.

Ὁ Οἶκος.

Εὐσεβείας τοῖς ἔργοις λαμπόμενος, ἀληθείας
διδάσκαλος πέφνησας, ἐκπαιδευθεὶς ἐπιμελῶς, τῇ
θύραθεν παιδείᾳ καὶ μαθητεύσας μυστικῶς, τῇ
ἐν Χριστῷ φιλοσοφίᾳ, παμμακάριστε Πάτερ, ἀ-
θανασίας ἐπώνυμε. Ἐνθεν, σεμνοτάτων ἡθῶν
καὶ πολιτείας ἀμέπτου ἐμφαίνεις τὴν λαμπρότη-
τα καὶ τῶν Ὁρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν Πα-
τρικῶν καὶ θείων παραδόσεων μυσταγωγεῖς τὴν
ἀκριβείαν, ἐν δυνάμει λόγου καὶ σοφία θεοσδό-
τῳ, ἐν καιρῷ δουλείας χαλεπῆς, τοῦ γένους θεη-
γόρε. Ζήλω γὰρ θεῖῳ ἐζήλωσας, τῶν πάλαι Πα-
τέρων τὴν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν ἀσκη-
τικῶς ἐβάδισας, ὡς θεηγόρος σοφός, Ἀθανάσιε.

Συναξάριον.

Τῇ ΚΔ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, μνήμην ἐπιτελοῦ-
μεν τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ διδασκάλου,
Ἀθανασίου τοῦ Παρίου.

Στιχ. Κλήσει Ἀθανάσιε ἀκολουθήσας,
ἀθανασίας τὸ γέρας ἐκομίσω.

Ἀθανασίοιο μέγα ἀείδω κλέος οἶμαι ἱ-
ραῖς.

Οὗτος ὁ θεῖος πατήρ καὶ διδάσκαλος ἐγεννήθη
ἐν ἔτει ρψκβ' ἢ ρψκγ' (1722 ἢ 1723) ἐν τινι
χωρίῳ τῆς ἐν Κυκλάσι Πάρου, οὗ ἡ κλήσις Κώ-

στος, ἐκ γονέων εὐσεβῶν, τοῦ ἐκ Σίφνου ἔλκοντος Ἀποστόλου τοῦ πικρῆν Τουλίου καὶ τῆς Κωστιανῆς.

Ἀνατραφεὶς καὶ ἀνδρωθεὶς ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου καὶ ἐκπαιδευθεὶς καλῶς τῇ θύραθεν σοφίᾳ, ἐπεδόθη μετὰ σπουδῆς τῇ μελέτῃ τοῦ θείου νόμου καὶ τῆς ἔσω καὶ θείας σοφίας καὶ κατέστη ἐν πᾶσι σοφὸς λόγοις καὶ ἔργοις διαπρέπων καὶ τῇ ποικίλῃ γνώσει πανταχοῦ περιβόητος. Ἐντεῦθεν τῶν Ὁρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν θείων παραδόσεων, γλώσση πυρίνη καὶ θεοφθόγγῳ, ἀναπτύσσων καὶ κηρύττων τὸ θεόδοτον κῦρος καὶ τὴν λαμπρότητα, ἐδίδαξεν ἐν τῇ κατ' Ἄθω Σχολῇ καὶ ἄλλαις πόλεσιν, ἐν τῷ ζοφερῷ καιρῷ τῆς χαλεπῆς δουλείας, τὴν τοῦ Γένους νεολαίαν τὰ τῆς θύραθεν παιδείας μαθήματα καὶ τὰ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως διδάγματα καὶ δόγματα, μεθ' ὃ παρεγένετο ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ. Ἐνταῦθα ἐν ὁσιότητι διαλάμπων, διήνυσεν τὰς ὑπολοίπους τῆς προσκαιροῦ ζωῆς ἡμέρας, ἰκανῶς διδάξας τοὺς προσερχομένους καὶ ἐκοιμήθη ὁσίως, τῇ ΚΔ' (24) μηνὸς Ἰουνίου, ἐν ἔτει αωιγ' (1813). Τῇ δὲ τοῦ Ὁσίου πρεσβείᾳ, ἐνηργήθη τὸ ἔξῃς: Μοναχὸς τις ἐκ τῆς κατὰ Πάρον Μονῆς τῆς Λογγοβάρδας, συνεργία τοῦ ἐχθροῦ, φιλονικήσας πρὸς τινὰ ἀδελφόν, ἀπεχώρησεν ἐκεῖθεν, μηδὲν θέλων ἀκοῦσαι λόγον ἐπιστροφῆς. Ὅθεν, κακῶς ἐξηλθεν, λυπήσας ἐπὶ τούτῳ σφόδρα σὺν τῷ ποιμενάρχη, πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα. Τότε δὴ ὁ Ἠγούμενος, ἐν μακαριστοῖς ἤδη τελῶν Γέροντων Φιλόθεος, κομίζων τὸ τμήμα τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ὁσίου Πατρὸς εἰς τὸν ἱερὸν τῆς Μάρτυρος Μαρίνης ναόν, προσηύχετο ἐνθέρμως, καὶ ἐδέετο τοῦ Ὁσίου λύσαι τὴν σκληρότητα τῆς καρδίας τοῦ πλανηθέντος ἀδελφοῦ, ὥστε ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ μετάνοιαν. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ, ᾧ τοῦ θαύματος, ἐπανεκάμψεν ἐν πολλῇ μετάνοιᾳ καὶ πραύτητι καρδίας εἰς τὴν ἑαυτοῦ μετάνοιαν, χαροποιήσας πάντας ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις...

ᾠδὴ ζ'. Ἀντίθεον πρόσταγμα.

Ἰσχὺν ἐνδυσάμενος τὴν ἐκ Κυρίου, ὁσίως διή-

νυσας τὸν βίον Ἀθανάσιε καὶ πᾶσιν ἐφήπλωσας, Ὁρθοδοξίας τὸ φῶς, προτρέπων ψάλλειν ἅπαντας. Ὁ ὢν εὐλογημένος καὶ ὑπερένδοξος.

Νοὸς καθαρότητι καὶ διανοίας Χριστῷ ἱεράτευσας, ὡς ἱερεὺς θεόληπτος καὶ τούτῳ προσήγαγες, οἷα θυσίαν δεκτὴν, βίον ἐνθεώτατον, λόγοις ὁμοῦ καὶ ἔργοις κατακοσμούμενον.

Ὡς θεῖον διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ μύστην θεόληπτον, σοφίας τῆς τοῦ Πνεύματος καὶ βίου ὀρθότητος, μυσταγωγὸν πρακτικόν, ὑμνοῦμέν σε κραυγάζοντες Ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει, Πάτερ τὸν Κύριον.

Θεοτοκίον.

Γεννήσασα Πάναγνε ἀνερμηνεύτως, τὸν πάντων δεσπότην, ἐν εἶδει ἀνθρωπότητος, τὴν πάλα ἠφάνισας, τῶν Προπατόρων ἀράν. Διό σε μεγαλύνομεν, ἀεὶ εὐλογημένη καὶ ὑπερένδοξε.

ᾠδὴ η'. Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Ἐν τοῖς σπαργάνοις σου σοφέ, ἡ γεννήσασά σε Πάρος ἐγκουχᾶται, Ἀθανάσιε Πάτερ καὶ μεγαλύνει Χριστόν, βοῶσα Ὑμνεῖτε τὸν Κύριον καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ρῆσει Πάτερ ταῖς σοφαῖς, τῶν ἁγίων σου χειλέων πειθαρχοῦντες, ἐκτρεπόμεθα πᾶσαν αἰρετικῶν διδαχὴν, ὑμνοῦντες Χριστόν Ἀθανάσιε καὶ ὑπερυψοῦντες, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀθανασίας τὴν ὁδὸν φερωνύμως Ἀθανάσιε βαδίσας, πρὸς σκηναὶς ἀθανάτους, τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἐχώρησας κράζων μακάριε Ὑπερυψοῦμεν, Χριστέ, εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Σωματωθεὶς ἐκ τῶν ἁγνῶν καὶ ἁγίων σου αἱμάτων Παναγία, ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, προστάτιν σε ἔδειξεν Ἀχραντε, τῶν ὑπερυψούντων, τὸν ἀφραστόν σου τόκον.

ᾠδὴ θ'. Τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν Λόγον.

Ἰθύνας Πάτερ τὸν νοῦν σου, δι' ἀγάπης τελείας, πρὸς μόνον τὸν Θεὸν καὶ Ποιητὴν, τὸν χορηγὸν τῆς σοφίας, παρ' Αὐτοῦ ἑσοφίσθης καὶ ὠφθης τοῖς ἐν γῆ περιφανῆς, ἐν ποικίλῃ σοφίᾳ καὶ λόγοις Ἀθανάσιε.

Μετ' ἐγκωμίων τελοῦμεν τὴν ἀγίαν σου μνήμην, θεόφρον Ἀθανάσιε σοφέ. Ὅτι διδάσκαλος ὄσιος καὶ σοφὸς ποδηγέτης ἐδείχθης τῆς πατρίδος σου κλεινέ. Διὸ πάντες οἱ παῖδες, Ἑλλήνων εὐφημοῦσι σε.

Ὁλον τὸν βίον σου πάτερ ἐν ἀγῶσι ἀνύσας, ὑπὲρ τῆς τοῦ πλησίων ἀγωγῆς, τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν, ἐκομίσω ἀξίως, τελέσας σου τὸν δρόμον ἱερῶς καὶ ζωὴν τὴν ἀγήρω, λαμπρῶς ἐκληρονόμησας.

Θεοτοκίον.

Ἐπεραγία Παρθένε, τῶν Ἀγγέλων ἡ δόξα καὶ πάντων τῶν βροτῶν καταφυγή, τῆς ἀδοξίας μελύτρωσαι, τῶν παθῶν δυσωπῶ σε καὶ δόξης οὐρανίου κοινωνόν, μετὰ τέλος με δεῖξον, προστρέχοντα τῇ σκέπῃ σου.

Ἐξαποστειλάριον. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

Θεὸν τὸν μόνον ἔχοντα, ἀθανασίαν Ἄγιε, ἀπὸ ψυχῆς ἀγαπήσας, τῆς ἀθανάτου εὐκλείας, ἀμέμπτως βιωσάμενος, θεόφρον Ἀθανάσιε, περιφανῶς ἠξίωσαι, ὑπὲρ ἡμῶν ἰκευτεύων, τῶν τὴν σὴν μνήμην τελούντων.

Θεοτοκίον.

Θεὸν τὸν ἀναλλοίωτον, ὑπερφυῶς κηῖσασα, Ἐπεραγία Παρθένε, ἡμῶν θεοῦντα τὴν φύσιν, ἀπαύστως ἀμαρτάνοντα, οἰκτείρησόν με δέομαι καὶ δίδου μοι, ἵνα ζωῆς αἰωνίου, ἀξιωθῶ μετὰ τέλος.

Εἰς τοὺς Αἴνους.

Ἰστώμεν στίχους δ', καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Ἀθανασίας τὴν δόξαν τὴν ἀνεκκλήτητον, ἀπὸ παιδὸς ποθήσας, Ἀθανάσιε Πάτερ, ὄσιως καὶ ἀμέμπτως ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ζωὴν διετέλεσας καὶ τοῦ σοῦ πόθου ἀξίως μετεσχηκῶς, τιμῶντων σε μνημόνευε.

Ἀθανασίας παρέχων θεῖα διδάγματα, δογμάτων Ὁρθοδόξων, ὑποφήτης ἐδείχθης καὶ βίου ἐναρέτου μυσταγωγός, Ἀθανάσιε πάνσοφε. Διὸ

τιμῶμέν σε πάντες ἀσματικῶς, ὡς διδάσκαλον τῆς πίστεως.

Ἀθανασίας πρὸς τρίβον τῷ θεῷ λόγῳ σου, καθοδηγῶν πανσόφως, Ἀθανάσιε Πάτερ, τοὺς θεῖόν σε πλουτίσαντας ὀδηγόν, καὶ διδάσκαλον Ὅσιε, αἰρετικῶν διδαγμάτων, καθ' ἡμῶν πᾶσαν ἐπήρειαν.

Ἀγαλλιᾶται ἡ Πάρος ἡ σὲ βλαστήσασα καὶ πᾶσα ἡ Ἄγία, τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κηρύττει σου τὴν χάριν ὡς ἀληθῶς, Ἀθανάσιε Ὅσιε. Καὶ τῶν πιστῶν αἱ χορεῖαι χρεωστικῶς, ἐορτάζουσι τὴν μνήμην σου.

Δόξα. Ἦχος πλ. α'.

Τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ζωῆς, τῷ φωτὶ λαμπρύνων τὸν βίον, ἐν διδασκαλίαις διέπρεψας καὶ ὄσιος καμάτοις, Ἀθανάσιε Πάτερ. Σὲ αὐτὸν γὰρ ἠρνήσω καὶ τῷ θεῷ θελήματι, ὀλοτρόπως ὑπετάγης. Καὶ τῷ Ἁγίῳ κινούμενος Πνεύματι, πᾶσι διένειμας, τὸν πλοῦτον τῆς σοφίας, ὡς ὑπηρετῆς φρόνιμος, καὶ πιστὸς οἰκονόμος. Ἄλλ' ὡς τῆς ἀθανάτου ζωῆς κατατροφῶν, ἐκ θανάτου ἀμαρτίας ἡμᾶς ρῦσαι, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβεῖαις σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μακαρίζομέν Σε, Θεοτόκε Παρθένε...

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοὶ καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου ἡ γ' καὶ στ' ᾠδή. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον εἰς Ὅσιους.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις ὁ τῆς Πάρου θεῖος βλαστὸς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διδάσκαλος ὁ σοφός. Χαίροις ἀθανάτου, ζωῆς εὐῶδες ἄνθος, τοὺς εὐσεβεῖς εὐφραίνον, ὦ Ἀθανάσιε.

Δίστιχον.

Δίδου Ἀθανάσιε τῷ Γερασίμῳ Ὑμνήσαντί σε, σοφίας θείας χάριν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

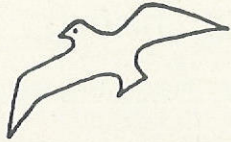
528. Κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων τὸ δισκάριο κρατεῖται μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τοῦ ἱερέως, ὅπως στὴ θεία λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἢ μὲ τὸ δεξιὸ γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ καθαγιασμένου ἁγίου ἄρτου; (Ἐρώτηση π. Χ. Χ.).

Στὴ θεία λειτουργία τῶν Προηγιασμένων ὅσα δὲν προσιδιάζουσι σ' αὐτὴ, ποὺ εἰδικῶς καθορίζονται ἀπὸ τὶς τυπικὰς διατάξεις, τελοῦνται κατὰ τὸ πρότυπο τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ἐπομένως καὶ ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτό, ἐφ' ὅσον δὲν καθορίζεται ἄλλως, γίνεται ὅ,τι καὶ στὴ λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου, κρατεῖται δηλαδὴ τὸ μὲν δισκάριο μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι, τὸ δὲ ποτήριον μὲ τὸ δεξιόν.

Ἡ ἀντίστροφη πρακτικὴ ἄρχισε νὰ καλλιιεργεῖται προσφάτως γιὰ λόγους εὐλαβείας καὶ ἀπαντᾶ σὲ νεότερες ἐκδόσεις λειτουργικῶν βιβλίων. Ἄγνοεῖται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, τὰ ἔντυπα καὶ τὴν προφορικὴν ἀκόμα σχετικὴ παράδοση καὶ πράξη. Ὑποστηρίζεται δὲ μὲ ἐπιμονὴν ἀπὸ μερικοῦς, ὡς νὰ ἐπρόκειτο γιὰ θέμα βασικῆς σπουδαιότητος καὶ σεβασμίας παραδόσεως, ποὺ ἢ ἀθέτησὴ τῆς θίγει ὅσα καὶ ἱερά. Στὴν οὐσία μόνον πρακτικὰ προβλήματα δημιουργεῖ καὶ εἰσάγει σχολαστικὰς κατηγορίας ἐν πολλοῖς ἀφελείας καὶ ἀμάρτυρες ἀπὸ τὴν παράδοσίν μας. Μερικοὶ μάλιστα ὑπερθεματίζουν τοποθετώντας καὶ στὴν προσκομιδὴν καὶ στὴν ἁγία τράπεζα μετὰ τὴν εἴσοδο δεξιὰ τοῦ ἱερέως τὸν ἅγιον δίσκον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς. Ἡ ὅλη ὑπόθεσις θυμίζει τὴν ἔριδα «περὶ τοῦ ποῖα εἰσι τὰ δεξιὰ μέρη», στὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ τίθεται ἢ μερίδα τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν προσκομιδὴν, δεξιὰ τοῦ ἱερέως ἢ δεξιὰ τοῦ ἁμνοῦ ποὺ ἀνέκυψε τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Ὅτι τὸ τίμιον σῶμα ἔχει τὴν προτεραιότητα στὰ εὐχαριστιακὰ εἶδη, εἶναι ἀναμφισβήτητο. Καὶ στοὺς λόγους τῆς συστάσεως καὶ στὸν καθαγιασμὸν τῶν τιμίων δώρων καὶ σὲ κάθε πρότυπο τοῦ μυστικοῦ δείπνου, ἢ μνεῖα ἢ ἢ εὐλογία τοῦ ἁγίου ἄρτου καὶ ἔπεται τοῦ ποτηρίου. Τὸ ἴδιο καὶ στὴν προσκομιδὴν, πρῶτα ἐκτέμνεται ὁ ἁμνὸς καὶ ὕστερα γίνεται ἡ ἔνωσις τοῦ ποτηρίου. Ὅμοίως καὶ στὴν μεγάλη εἴσοδο προηγείται τὸ δισκάριο καὶ ἔπεται τὸ ποτήριον. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει νὰ κρατεῖται τὸ δισκάριο ἀπὸ τὸν διάκονον καὶ ὅταν λειτουργεῖ μόνος ὁ ἱερεὺς νὰ κρατεῖται μὲ τὸ δεξιὸν χέρι τὸ ποτήριον καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸ ὁ δίσκος. Ἡ ἴδια τάξις μάλιστα μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα καὶ γιὰ τὴν Προ-

γιασμένη, κατὰ τὴν ὁποῖα ὁ ἱερεὺς ἔθετε κατὰ τὴν ὀρθὴν τάξιν «ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ διακόνου» τὸ δισκάριο μὲ τὸ τίμιον σῶμα, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς κρατοῦσε τὸ μὴ καθαγιασμένο ποτήριον, ὅπως καὶ κατὰ τὴν εἴσοδο τῆς τελείας λειτουργίας. Καὶ στὴν κοινωνίαν πρῶτα προσφέρεται κατὰ τὴν μετάληψιν τῶν λειτουργῶν τὸ τίμιον σῶμα καὶ κατόπιν τὸ τίμιον αἷμα, ὅπως ἀρχικὰ καὶ στὸ λαόν. Καὶ πάλιν αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε νὰ τοποθετεῖται στὴν πρόθεσις καὶ στὴν ἁγία τράπεζα δεξιὰ τοῦ ἱερέως τὸ ποτήριον καὶ ἀριστερὰ τὸ δισκάριο. Σ' ὅλες αὐτὰς τὶς περιπτώσεις ἢ ὀρθὴν τάξιν δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ ἀνεδαφικὰς θεωρίας εὐλαβείας καὶ παραδόξων καινοφανῶν εὐσεβισμῶν, ἀλλὰ ἀπὸ χρηστικῶν λόγους. Εἰδικὰ ἢ μεταφορὰ καὶ τῶν δύο σκευῶν ἀπὸ μόνον τὸν ἱερέα κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο, ὅπως ἐπικράτησε ἐλλείπει διακόνου νὰ γίνεται, ἀκόμη δὲ περισοότερο ἢ ἴδια πράξις κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο τῆς Προηγιασμένης, γιὰ τὸ δισκάριο προϋποθέτει συνεργασία καὶ τῶν δύο χειρῶν γιὰ τὴν τοποθέτησίν του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἱερέως καὶ τὴν ἀπόθεσίν του ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης μετὰ τὴν εἴσοδο γιὰ λόγους ἀσφαλείας, ἐνῶ τοῦ ποτηρίου λόγῳ τοῦ σχήματός του εἶναι εὐκολωτέρα. Ἀντιθέτως ἢ ἀντίστροφη τοποθέτησίν τους καὶ τὸ ἀσύνηθες κράτημά τους κατὰ τὴν εἴσοδο, μόνον προβλήματα χωρὶς αἰτία μπορεῖ νὰ προκαλέσει.

Πολλὰς φορὰς κατὰ τὴν ἀναδρομὴν στὴ λειτουργικὴν μας παράδοσιν κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν διαφορῶν σχετικῶν ἐρωτημάτων διαπιστώνουμε φθορὰς στὴ λειτουργικὴν τάξιν ποὺ ὀφείλονται σὲ πράξεις εὐλαβείας μὴ ἐλεγχόμενες καὶ μὴ ὑποτασσόμενες, ὅπως θὰ ἔπρεπε, στὴ σεβασμίαν καὶ ἀξιοπρεπὴ λειτουργικὴν πράξιν. Ὅτι κινοῦνται ἀπὸ εὐσεβῆ ἑλατήρια, κανεῖς δὲ τὸ ἀμφιβάλλει. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὶς ἀμνηστεύει, ἀντίθετα τὶς καταδικάζει, γιὰτὶ ἡ εὐσεβεία εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ταπείνωσιν. Καὶ ἡ λατρεία μας, ὅπως καὶ ἄλλοτε γράψαμε, δὲν κινδυνεύει τόσο ἀπὸ τοὺς ἔξω, ὅσο ἀπὸ τοὺς ἔσω. Ἀπὸ ὑποκειμενικὰς εὐσεβοφανεῖς πρωτοβουλίας, ποὺ δὲν σέβονται τὴν παραδεδομένην τάξιν ἐν ὀνόματι τῆς εὐσεβείας. Κλασικὰ παραδείγματα, ἢ πρόσφατη αὐτὴ εὐλαβὴς ἐπινόησις καὶ ἢ παλαιότερη γιὰ τὰ δεξιὰ μέρη τῆς προσκομιδῆς. Δυστυχῶς δὲν εἶναι τὰ μόνον. Εἶδαμε ἀρκετά, θὰ συναντήσουμε δὲ στὶς προσεχεῖς ἀπαντήσεις καὶ ἄλλα χαρακτηριστικότερα.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ἐπί γῆς ἀλλοτρίας;

Τοῦ κ. ΑΛΕΞ. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἡ πόλις θὰ σέ ἀκολουθεῖ

Τί μᾶς ἔπιασε ὅλους ξαφνικά καὶ ἀσχολούμαστε μὲ τὴν πόλη, μὲ τὶς πόλεις; Κάνουμε ὁράματα καὶ περιμένουμε τὰ θαύματα. Σχέδια ἐπὶ σχεδίων γιὰ πολιτιστικά πάρκα, γιὰ ἐμπορικὰ τρίγωνα, εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τοῦ 2000!... Σὰν τὸν Κ. Καβάφη καὶ μεῖς ἐπιζητοῦμε μὴν ἄλλη πόλη. Σίγουρα «μὴ πόλις ἄλλη θὰ βρεθεῖ καλλίτερη ἀπὸ αὐτή». Γνωρίζουμε ὅτι «οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν (Ἐβραίουσ 14) καὶ ὅτι πρέπει νὰ «ἐξερχώμεθα... ἔξω τῆς παρεμβολῆς» (13). Τὸ ζήτημα εἶναι τί κάνουμε ὅσο καιρὸ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ζοῦμε μέσα σ' αὐτὴ τὴν πόλη, πού ὅπου καὶ νὰ πᾶμε θὰ μᾶς ἀκολουθεῖ.

Ἄν εἶναι χρήσιμα τὰ ὄνειρα καὶ τὰ ὁράματα, ἐξίσου ἀπαραίτητα εἶναι καὶ ὁ λογισμὸς, ὁ ρεαλισμὸς καὶ ἡ πράξις γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὰ προβλήματα πού συσσωρεύονται μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν πόλεων². Ἀναγκαῖα ἐξάλλου εἶναι καὶ ἡ γνώμη τῶν ἰδίων τῶν κατοίκων, τῶν πολιτῶν γιὰ τὶς πόλεις τους καὶ ἡ εἰκόνα πού διατηροῦν οἱ ἴδιοι γιὰ τὶς τάσεις τῆς ἐξέλιξής τους. Τὸ πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ διερεύνηση τῆς Κοινῆς Γνώμης πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ ἔδειξε πρόσφατη ἔρευνα στοὺς κατοίκους τῶν ἑξὶ μεγαλύτερων πόλεων τῆς χώρας μας. Μεταξὺ ἄλλων ἐρωτημάτων οἱ πολῖτες ἐκλήθησαν ν' ἀπαντήσουν στὸ πῶς ἐκτιμῶν τὸν πληθυσμὸ, τὴν οικονομικὴ ἀνάπτυξη καὶ τὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος τῆς πόλης τους στὸ μέλλον. Στὰ διαγράμματα πού διαζωγραφοῦσαν τὶς ἀπαντήσεις περιλαμβάνεται καὶ ἓνα γιὰ τὶς «ἀφόρητες πόλεις», πού οἱ δημότες τους θὰ τὶς ἀλλάζαν, ὑπὸ προϋποθέσεις βέβαια, εὐχαρίστως³.

Κι ἂν προβληματίζονται πολεοδόμοι, ἀρχιτέκτονες, πολιτικοί, οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι καὶ ἄλλοι ἄλλων ειδικοτήτων ἐπιστήμονες, τὸ ἴδιο προβληματίζονται καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας ἐφ' ὅσον ἡ πόλη συνιστᾷ καὶ θὰ συνιστᾷ ὅλο καὶ πὺ πὺ τὸ πλαίσιο τῆς ποιμαντικῆς τους σκέψης καὶ τῆς ποιμαντικῆς τους πράξης. Ὡς τὸ ἔτος 2000, τὸ 50% τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ζεῖ σὲ πόλεις. 21 ἀπὸ αὐτὲς θὰ εἶναι μεγαλουπόλεις μὲ περισσότερους ἀπὸ 10

ἐκατομύρια κατοίκους ἐκάστη. Λίγοι ὅμως ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὲς τὶς ἐκρηκτικὲς διαστάσεις ἄλλου προβάλλει χάος ἢ ἀναμένεται κάποια ἐκρηξη.

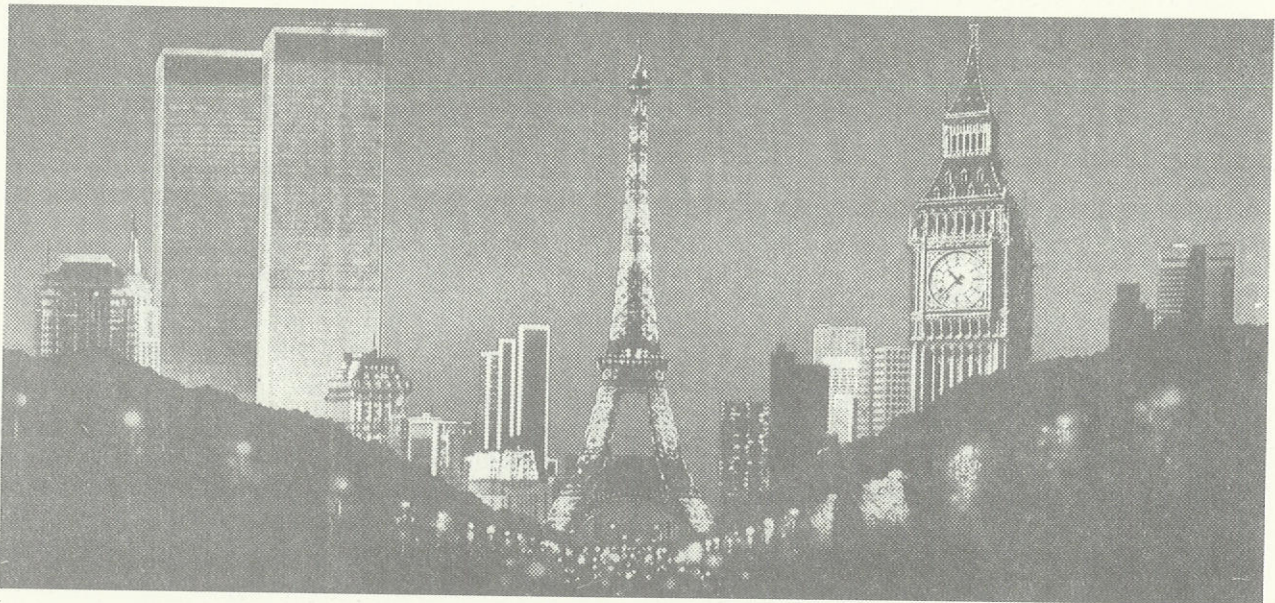
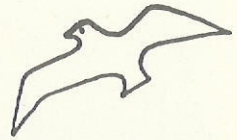
Ἐκεῖνο πού δυσκολεύει τὰ πράγματα εἶναι ὅτι σὲ κάθε μία ἀπὸ αὐτὲς τὶς πόλεις δὲν ὑπάρχει ἐνιαία πολιτικὴ οὔτε καθαρὰ λογικὴ βάση γιὰ πρακτικὴ δράση σὲ θέματα ὅπως εἶναι ἡ ἀπασχόληση, ἡ οἰκιστικὴ πολιτικὴ, ἡ οικονομικὴ εὐημερία, ἡ διατροφή, ἡ ἰσότητα στὴν ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, τὸ περιβάλλον, ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ποικιλία καὶ ἐκφραση, οἱ παροχές στὴν ὑγεία, οἱ κοινωνικὲς ὑπηρεσίες, ἀκόμα καὶ ἡ ποιμαντικὴ φροντίδα καὶ συμβουλευτικὴ. Ὅλ' αὐτὰ βέβαια μὲ τὴ σειρά τους ἐπιδρῶν στὶς ἀγροτικὲς κοινότητες, καὶ στὶς μικρὲς καὶ στὶς μεγάλες, σ' αὐτὸ δηλαδὴ πού συνηθίζουμε νὰ ἀποκαλοῦμε σήμερα «σφαιρικὸ χωριό».

Ποιμαντικὴ στὴ σύγχρονη κοινωνία

Αὐτὰ ὅλα πού ἀναφέραμε πὺ πάνω συνιστοῦν οὐσιαστικὰ προκλήσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ ιδιαίτερα πρὸς τὴν Ποιμαντικὴ ἢ Πρακτικὴ Θεολογία «μὴ καὶ αὐτὸς ὁ κλάδος τῆς Θεολογίας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν πράξι ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν κριτικὴ θεώρηση τῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας»⁴. Πῶς θὰ ἀντιμετωπίσει τὰ προκύπτοντα ζητήματα;

Ἄπὸ καιρὸ ἔχει ἐπισημανθεῖ ὅτι τὸ σύγχρονο ἀστικὸ περιβάλλον ἐμφανίζεται ὡς ποιμαντικὸ πρόβλημα⁵. Ἡ προβληματικὴ αὐτὴ ἀναδύεται ἂν λάβουμε ὑπόψη ὅτι ὁ χριστιανικὸς πολιτισμὸς καὶ ιδιαίτερα ἡ συμβολικὴ του εἶναι κυρίως ἐμπνευσμένη ἀπὸ μίαν ἀγροτικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου, παρ' ὅλο πού οἱ ἀστικὲς ρίζες τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι βεβαιωμένες ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἀρχαῖες πόλεις καὶ ἐκεῖνες τῶν περασμένων αἰῶνων εἶναι πραγματικότητες συνυφασμένες μὲ τοὺς ἀγροτικὸς πολιτισμούς. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἔχουν λίγα κοινὰ χαρακτηριστικά μὲ τὶς σύγχρονες πόλεις, πού εἶναι ἡ μήτρα τοῦ ἀστικοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ. Ἄν καὶ ἡ Θεολογία φαίνεται νὰ ἔχει λάβει ὑπόψη τῆς τὸ κίνημα τῆς ἀστικοποίησης μέσα ἀπὸ τὴ θεματικὴ, γιὰ παράδειγμα, τῆς ἐκκοσμίκευσης, στὴν οὐσία δὲν ἔχει

Σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Πανοραμική φωτογραφική σύνθεση συγχρόνων μεγαλουπόλεων.
Ἀπὸ διαφημιστικὴ καμπάνια ξένου ὀργανισμοῦ παροχῆς οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν.

ἀντιληφθεῖ ὅλες τὶς συνέπειες πού ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός, τὶς προκλήσεις πού τίθενται μπροστά της καὶ τοὺς δρόμους πού ἀνοίγονται στὴν ἔρευνά της. Ἡ ἀντιμετώπιση ὅλων αὐτῶν μπορεῖ ν' ἀποτελέσει πράγματι ὑπεύθυνη ἀποστολὴ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας σήμερα.

Προκλήσεις τῆς πόλης: ἓνα ποιμαντικὸ συνέδριο

Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι μὲ αὐτὴ τὴν ὀπτικὴ εἶδαν τὰ μέλη τῆς (γαλλόφωνης) «Διεθνoῦς Ἑταιρείας Πρακτικῆς Θεολογίας» τὴν πόλη καὶ ἀποφάσισαν στὸ φετινὸ τους συνέδριο νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὶς «Προκλήσεις τῆς πόλης πρὸς τὴν Πρακτικὴ Θεολογία». Τὸ συνέδριο θὰ λάβει χώρα στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μόντρεαλ στὸν Καναδά ἀπὸ 22 ἕως 25 Αὐγούστου 1995⁶.

Ἡ κάθε ἡμέρα τοῦ συνεδρίου θὰ ἀσχολεῖται μὲ μία συγκεκριμένη ἐνότητα τὴν ὁποία θὰ καλύπτουν στὴν πρωινὴ συνεδρία δύο ἕως τρεῖς ὀμιλητές. Ἔτσι, κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα θὰ ἐξετασθεῖ τὸ ζήτημα κατὰ πόσον μπορεῖ νὰ ὑπάρξει *μία ἀστική πρακτικὴ θεολογία*. Τῆ δεύτερη ἡμέρα θὰ ἀπασχολήσουν οἱ *συμβολικὲς προοπτικὲς*, τὴν τρίτη *ἠθικὰ καὶ ποιμαντικὰ ἐρωτήματα*. Μία στρογγυλὴ τράπεζα θὰ συζητήσει γιὰ τοὺς *κινδύνους* τῆς *πολυεθνικότητας*.

Τέσσερις ὀμάδες ἐργασίας θὰ συζητήσουν ἀνακοινώσεις τῶν συνέδρων πού θὰ ἐξετάσουν κατὰ σειράν τὶς ἐξῆς πτυχές: *φαντασίες γύρω ἀπὸ τὴν πόλη*

καὶ θρησκευτικὴ ἐμπειρία· *ἀστικός πολιτισμὸς καὶ χριστιανικὰ σύμβολα*· *νέες ποιμαντικὲς ἀστικὲς πρακτικὲς*· *ὅταν ἡ πρακτικὴ θεολογία φθάνει στὴν πόλη* (θεμελίωση καὶ μεθοδολογία). Προβλέπεται ἐπίσης μία βραδιά ἀνταλλαγῶν πάνω στὰ προβλήματα πόλεων διαφορετικῶν χωρῶν καὶ ἡπείρων. Ἡ τέταρτη ἡμέρα θὰ ἀφιερωθεῖ στὴ σύνθεση, τὴ συναγωγὴ συμπερασμάτων, τὴν ἀποτίμησιν τῆς προσφορᾶς καὶ τὶς διαγραφόμενες προοπτικὲς. Ἐλπίζεται ὅτι οἱ συνέδροι θὰ ἀποχωρήσουν πλουσιότεροι τόσο σὲ ἐμπειρίες, πληροφορίες καὶ πρακτικὲς ὅσο καὶ σὲ σκέψεις γιὰ τὴ χρησιμότητα τῆς συζεύξεως τῆς πράξεως μὲ τὴ θεωρία ὡς πρὸς τὴ διαπραγμάτευση τοῦ συγχρόνου ποιμαντικοῦ προβληματισμοῦ ἀναφορικὰ μὲ τὴν πόλη.

(Συνεχίζεται)

1. Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ Δευτέρα 10 Ἀπριλίου 1995 ἀποδόθηκε στοὺς πεζοὺς «τὸ ἐμπορικὸ τρίγωνο τῆς Ἀθήνας» σὲ μιά προσπάθεια νὰ δημιουργηθεῖ «μιά ὄαση ζωῆς καὶ πολιτισμοῦ» στὴν πόλη. Τὸ Ὑπουργεῖο περιβάλλοντος, χωροταξίας καὶ δημοσίων ἔργων, ὁ Ὄργανισμὸς ρυθμιστικοῦ σχεδίου Ἀθήνας, ὁ Δήμος Ἀθηναίων κυκλοφόρησε διάφορα ἐνημερωτικὰ φυλλάδια μὲ συνθήματα «πράσινο στοὺς πολίτες», «κόκκινο στὰ I.X.» διευκολύνοντας τὴν ὀργάνωση κυκλοφορίας καὶ στάθμευσης στὸ ἐμπορικὸ τρίγωνο. Εἰδικότερα στοὺς ὀδηγοὺς ἀπευθυνόταν τὸ *Ποῦ, πὼς κυκλοφορᾷ*· Οἱ κυριακάτικες ἐφημερίδες τῆς 16ης Ἀπριλίου ἀναφέρθηκαν ἐκτενῶς στὰ μέτρα καὶ τὶς προτάσεις καθὼς καὶ στὶς πρώτες ἐφαρμογές.

2. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ τίτλος ἐνὸς σημειώματος τοῦ

Ένα πρώιμο γραπτό του Φώτη Κόντογλου για την έξωτερική ιεραποστολή

Του Θεοφ. Ἐπισκόπου Ριζούτας κ. Μακαρίου

Ήταν μιὰ ἐποχὴ πού ἀκόμα τὸ πνεῦμα τῆς ἐξωτερικῆς ιεραποστολῆς βρισκότανε μόνο στὰ χαρτιά. Οὔτε ἀκόμα εἶχε ἀρχίσει νὰ καλλιεργῆται ἐμπρακτὰ ἡ ἐξωτερικὴ ιεραποστολή. Στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο μετὰ τὸν Β' παγκόσμιο πόλεμο καὶ στὴ συνέχεια τὸν ἐμφύλιο ἐσωτερικὸ σπαραγμὸ, ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ ξαναβρίσκει τὸν κανονικὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς του· δὲν ὑπῆρχε περιθῶριο γιὰ οὔτιδ' ἄλλο. Διάφορα κείμενα ὅμως στὴ διάρκεια τοῦ εικοστοῦ αἰῶνα ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους σὲ ἐπίσημα περιοδικὰ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὅπως τοῦ μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδόπουλου (1905), τοῦ Ἀμίκα Ἀλιβιζάτου (1913), τοῦ Μητροπολίτη Μεθοδίου Φούγια (1955) καὶ ἄλλων. Αὐτὰ τὰ κείμενα μαζί μὲ τὶς εἰδήσεις πού δημοσιεύονταν γιὰ τὶς δραστηριότητες ὄχι μόνο τῶν Ρώσων Ὁρθοδόξων ἀλλὰ καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν μὴ Ὁρθοδόξων, δημιουργοῦσε μέσα στὶς καρδιές τῶν ἐνδιαφερομένων γιὰ τὴν σωστὴ πορεία τῆς Ὁρθοδοξίας ἓνα ἐπιτακτικὸ σπρώξιμο γιὰ ἀφύπνιση τοῦ ιεραποστολικοῦ πιστεύω καὶ στοὺς Ὁρθοδόξους. Ἐγραψαν τὰ κείμενα λοιπὸν αὐτὰ μὲ σκοπὸ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἡγέτες τῆς Ἐκ-

κλησίας νὰ πάρουν ἐνεργὸ μέρος στὴν ἐπανασύσταση τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τὴν ιεραποστολή, ὄχι τὴν ἐσωτερικὴ ἀλλὰ τὴν ἐξωτερικὴ.

Στὴν Ἀφρικὴ φυσικὰ, ἰδιαιτέρως ἐδῶ στὴν Ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Μαύρης Ἡπείρου, ὑπῆρχαν ἤδη ἐστῆες ὀρθοδόξων ντόπιων πού δὲν δημιουργήθηκαν ἀπὸ καμμιὰ ὀρθόδοξη ιεραποστολή τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλλὰ ἦταν καθαρὰ ἡ ἀνεύρεση τοῦ πολύτιμου θησαυροῦ τῆς ὀρθοδοξίας ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἀφρικανούς. Ἔτσι ὁ ἐνθουσιασμοὸς τῶν ἀδελφῶν Ἀφρικανῶν ὀρθοδόξων πού ξεκίνησαν μιὰ πορεία ἐρευνας καὶ ἀναζήτησης ἀπὸ τὸ 1928, σιγά - σιγά εὑρίσκει τὴν κανονικὴ τῆς πορεία καὶ ἀποτελοῦσε μέρος τῆς ἐπίσημης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς περιοχῆς, στὴν προκειμένη περίπτωση τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Πατριαρχείου.

Γιὰ τὴν καλύτερη ἐκτίμηση καὶ ἀποδοχὴ τῆς δημιουργηθείσης ἀπὸ τοὺς Ἀφρικανούς τοὺς ἴδιους, Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἔστειλε γιὰ ἐπιτόπιο ἐξέταση τὸν Μητροπολίτη Ἀξώμης Νικόλαο. Τὸ 1942 ὁ Μητροπολίτης Ἀξώμης Νικόλαος ἐπισκέφθηκε καὶ τὶς τρεῖς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἀ-

Νίκου Βατόπουλου στὴν «Καθημερινή» τῆς 16ης Μαΐου, «Ἀθήνα: ρεαλισμὸς καὶ πράξη». Προτείνει διάφορα μέτρα καὶ θέτει πρὸς υἰοθέτηση ἀπὸ ὅλους μας τὸ σύνθημα: Ἀθήνα, κάθε μέρα καὶ καλύτερη. Ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ θὰ ἦταν ἡ ἐνταξίση τῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ τῶν χώρων πρασίνοῦ στὴ σύγχρονη ζωὴ πού θὰ συντελοῦσε στὴ συμφιλίωση μὲ τὸ παρελθόν τῆς. Ἡ δημιουργία ἐνὸς πολιτιστικοῦ πάρκου γύρω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη θὰ ἦταν ὅτι τὸ καλύτερο. Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση σκοπεύει καὶ τὸ βιβλίο τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου - Βενετᾶ, σὲ ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ σὲ ἔκδοση τῆς Ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἀθήνα 1994, μὲ 450 σ. καὶ 456 εἰκόνες, *Athens - The Ancient Heritage and the Historic Cityscape in a Modern Metropolis* (Ἀθήνα - Ἡ ἀρχαία κληρονομιά καὶ τὸ ἱστορικὸ ἀστικὸ τοπίο σὲ μιὰ σύγχρονη μητρόπολη). Βλ. σημείωμα τῆς Χαρᾶς Κιοσσὲ στὸ «Βῆμα» τῆς Κυριακῆς 7 Μαΐου, σ. Β9 (39): «Ἀθήνα, ἀρχαία μνημεῖα σὲ μιὰ σύγχρονη πόλη».

3. Ἡ ἐρευνα «Προβλήματα καὶ εἰκόνα τῶν μεγάλων πόλεων στὴν Ἑλλάδα» πραγματοποιήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴς Δημοτικῆς - Νομαρχιακῆς ἐκλογῆς τοῦ Ὀκτωβρίου 1994. Διεξήχθη ἀπὸ τὶς ἐταιρεῖες ΚΕΜΕ-ΡΡΚ γιὰ λογαριασμὸ τῆς ΕΡΤ, σὲ δείγμα 2990 δημοτῶν-ψηφοφόρων. Βλ. ρεπορτάζ τοῦ Γιάννη Μαυροῦ στὴν «Καθημερινή» τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1995.

4. Α. Μ. Σταυροπούλου, *Συμβουλευτικὴ Ποιμαντικὴ*, Ἀ-

θήνα, Ἐκδ. «Λύχνος», 1984, σ. 76.

5. Βλ. γιὰ παράδειγμα τὴν ἀξιόλογη διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου (Στύλιου), *Τὸ σύγχρονον ἀστικὸν περιβάλλον ὡς ποιμαντικὸν πρόβλημα, Μελέτη «Ποιμαντικῆς Κοινωνιολογίας»*, Ἀθήνα 1980, 282 σ. καθὼς καὶ τὴ μελέτη του, *Τὸ ἀστικὸν φαινόμενον, ἱστορικὴ, φιλοσοφικὴ καὶ θεολογικὴ θεώρηση τῆς πόλεως*, Ἀθήνα, 144 σ. Βλ. ἐπίσης τὴν παράγραφο «Τὰ δομικὰ στοιχεῖα τῆς σύγχρονης κοινωνίας» στὸ βιβλίο τοῦ καθηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Γουσιδῆ, *Ποιμαντικὴ στὴ σύγχρονη Κοινωνία (Ἐγχειρίδιο Ποιμαντικῆς Κοινωνιολογίας)*, Θεσσαλονίκη, Ἐκδ. Π. Πουρναρά, 1984, σ. 16-24.

6. Εἶναι τὸ δεύτερο κατὰ σειρά διεθνὲς συνέδριο. Τὸ πρῶτο, πού ἦταν καὶ ἰδρυτικὸ τῆς Ἐταιρείας, ἔγινε στὴ Λωζάνη καὶ τὸ Crêt-Bérard ἀπὸ 27 ἕως 31 Μαΐου 1992, στὸ ὁποῖο ἐξετάστηκαν ἡ σημερινὴ κατάσταση, οἱ μέθοδοι καὶ οἱ προοπτικῆς τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας. Οἱ Γάλλοι συνέδριοι ἀποφάσισαν τότε νὰ συναντῶνται κατὰ τακτὰ διαστήματα. Ἔτσι, σὲ Συμπόσιό τους στὸ Στρασβούργο (14 μὲ 15 Μαρτίου 1994) καὶ γιὰ νὰ προετοιμασοῦν τὸ φετινὸ συνέδριο τοῦ Μόντρεαλ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα «Κοινωνικὸς ἱστός καὶ ἐκκλησιαστικὸς δεσμός», στὸ ὁποῖο ἐθίγησαν ζητήματα διαποίησης τῶν κατοίκων τῶν πόλεων. Τὰ Πρακτικά τοῦ συμποσίου δημοσιεύθηκαν στὰ «Cahiers de l' IRP (Institut Romand de Pastorale)» πού ἐκδίδονται στὴ Λωζάνη, στὸ τεύχος 19 τοῦ Ἰουνίου 1994.

φρική την Κένυα, την Ουγκάντα και την Τανζανία και ήλθε σὲ ἐπαφή μὲ τοὺς ἡγέτες τῆς Ὁρθόδοξης ἐκεῖ ἐκκλησίας. Τὶς ἐντυπώσεις του αὐτές, τὶς ἐκτιμήσεις του καὶ τὶς προτάσεις του ὁ Μητροπολίτης Νικόλαος κυκλοφόρησε σὲ βιβλίο μὲ τὸν τίτλο «Τριλογία Ἀναμνήσεων».

Ὁ Φώτης Κόντογλου διάβασε τὸ βιβλίο αὐτὸ καὶ συγκινήθηκε τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν ἱστορία τους πὺθ θέλησε νὰ τὴν μεταφέρει καὶ στὸ εὐρὸ κοινὸ γράφοντας ἕνα πολὺ συγκινητικὸ δικό του κείμενο καὶ πὺθ τὸ δημοσίευσε τὸ 1955 στὸ περιοδικὸ «Κιβωτός». Τὸ ἀξιόλογο αὐτὸ γραπτὸ τοῦ Φ. Κόντογλου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Οἱ Νέγροι Ὁρθόδοξοι καὶ ὁ πᾶτερ Σπάρτας

Στὴν Ἀφρική εἶναι μιὰ χώρα πὺθ τὴ λένε Οὐγκάντα, κοντὰ στὴ λίμνη Βικτώρια Νυάντζα, κατοικημένη ἀπὸ κάμποσες φυλές. Οἱ πὺθ πολλοὶ ντόπιοι εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπαγκάντα, ἄλλοι λέγονται Μπουνιόροι, ἄλλοι Χαμίτες, ἄλλοι νέγροι κατὰμαυροί. Στὰ δασωμένα μέρη ζοῦνε πλῆθος ἀπὸ κείνα τὰ ἀνθρωπάκια πὺθ τὰ λένε πυγμαίους καὶ πὺθ εἶναι ἢ παλιὰ καὶ ντόπια φυλή, γιατί οἱ ἄλλοι πῆγανε ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικής. Ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ περιηγητῆ Στάνλεϋ, πὺθ πῆγε νὰ βρῆ τὸν Λίβιγκστον στὰ 1875, ἀρχίσανε νὰ βαπτίζονται λιγοστοὶ ἀραπάδες καὶ νὰ γίνονται χριστιανοί. Στὴν ἀρχὴ πῆγανε ἐγγλέζοι ἱεραπόστολοι, ὕστερότερα πῆγανε καὶ καθολικοί. Ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ δαῦτους εἶχε πάγει στὴν Οὐγκάντα τὸ Κοράνι, γιατί οἱ Ἀραβες ἔμποροι ταξιδεύανε ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια σὲ τούτα τὰ μακρονὰ μέρη. Τὸ Ἰσλάμ εἶτανε ριζωμένο γερά, κ' οἱ χριστιανοὶ κάνανε μγάλον ἀγῶνα γιὰ νὰ τραβήξουνε τὸν κόσμον στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ στὸ τέλος νικήσανε. Σήμερα, ἀπάνω σὲ ἕκατὸ ἀραπάδες τῆς Οὐγκάντας, οἱ τριάντα εἶναι χριστιανοί, οἱ τέσσερεις μοχαμετᾶνοι κ' οἱ ἄλλοι εἶναι εἰδωλολάτρες.

Πρὸ χρόνια, πῆγανε κάτι Ἑγγλέζοι ταξιδευτὲς στὴν Οὐγκάντα, σ' ἕνα μέρος πὺθ τὸ λένε Ναγκόνα Κοσοῦμπι. Ἐνας ἀράπης ἀρχηγὸς εἶχε ἕναν γιὸν καὶ τὸν ἔδωσε στοὺς Ἑγγλέζους γιὰ νὰ μάθει ἐγγλέζικα. Καὶ πράγματι, αὐτὸ τὸ ἀραπόπουλο εἶχε μγάλη κλίση στὰ γράμματα καὶ τ' ἀγαπήσανε οἱ Ἑγγλέζοι. Καὶ σὰν ἦλθε ὁ καιρὸς νὰ φύγουνε ἀπὸ τὴν Οὐγκάντα, ἀφήσανε στὸν μαθητῆ τους κάτι λίγα βιβλία πὺθ εἶχανε μαζί τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ βιβλία εἶτανε μιὰ Παλαιὰ Διαθήκη, ἕνα Εὐαγγέλιο καὶ μιὰ σύντομη ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τ' ἀραπόπουλο σὰν διάβασε τούτη τὴν

ἱστορία, τόσο πολὺ ἐνθουσιάστηκε, προπάντων ἀπὸ τὴν παλληκαριὰ κὶ ἀπὸ τὴν ἀπλὴ ζωὴ πὺθ εἶχανε οἱ Σπαρτιάτες, πὺθ μιλοῦσε ὀλοένα γιὰ τὴ Σπάρτη κὶ ἄλλαξε τ' ὄνομά του καὶ τόκανε Σπάρτα κ' ἔτσι τὸν λένε ἴσαμε σήμερα. Ρώτησε, λοιπὸν, τί θρησκεία ἔχουνε οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες καὶ σὰν ἔμαθε πὺθ εἶτανε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἔγραψε ἀπάνου σ' ἕνα μγάλον χαρτὶ πὺθ εἶχε: «Ὁρθόδοξη παροικία τῆς Σπάρτης» καὶ δὲν ἤθελε νὰ βαπτισθεῖ ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς παπάδες οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀγγλικανούς, ἀλλὰ περίμενε νὰ πάει στὴν Οὐγκάντα κάποιος δικὸς μας παπάς γιὰ νὰ τὸν βαπτίσει αὐτὸν καὶ κάμποσους ἄλλους, πὺθ τοὺς εἶχε κάνει φιλέλληνες. Περίμενε χρόνια ὀλάκερα καὶ πότε θὰ περάσει κανένας παπάς ὀρθόδοξος. Αὐτὰ μοῦ τᾶπε ἕνας Ἕλληνας ἱεραπόστολος πὺθ ταξίδευε πολὺν καιρὸ στὴν Ἀφρική καὶ δέσαμε μεταξύ μας γνωριμιὰ πρὸ λίγα χρόνια ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ διαβάσει κάποιον βιβλία μου. Μοῦλεγε λοιπὸν πὺθ οἱ ἀραπάδες ἀγαπᾶνε πολὺ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησία μας, καὶ πὺθ ἐνθουσιάζονται μὲ τὴν βυζαντινὴ τὴν Ψαλμοδία. Κ' ἐνῶ παντοῦ βλέπανε εἰκόνες τῆς Παναγίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δὲν τοὺς κάνανε ἐντύπωση, ἀλλὰ σὰν βλέπανε μιὰ βυζαντινὴ μελαχροινὴ Παναγία πὺθ εἶχε μαζί του τρέχανε νὰ τὴν προσκυνήσουνε καὶ τὴ φιλούσανε μὲ κατάνυξη' καὶ πὺθ σὰν ἔβαζε τὰ ἄμφιά του κ' ἔπερνε στὰ χέρια του τὸ ἀσημένιο Εὐαγγέλιο, κάνανε σὰν ζουρλοὶ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό τους' καὶ πὺθ συντελοῦσε πολὺ σ' αὐτό, τὸ ὅτι εἶχε γένεια καὶ μαλλιά γιατί αὐτὲς οἱ φυλές εἶναι σπανές. Μοῦλεγε πὺθ ἂν εἶχαμε ἱεραποστόλους νὰ στείλουμε στὴν Ἀφρική, θὰ μπορούσαμε νὰ φέρουμε στὴν Ὁρθόδοξία τοὺς πὺθ πολλοὺς ἀραπάδες. Κ' ἐπειδὴ ἔψελνα βυζαντινὰ μαζί του μοῦλεγε νὰ πᾶμε μαζί στὴν Ἀφρική, γιατί μοναχὸς του ἔψελνε καὶ μοναχὸς του ἔκανε τὴ λειτουργία.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἱεραπόστολος ἔφτασε μιὰ φορὰ στὴν Οὐγκάντα γιὰ νὰ βαπτίσει τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων πὺθ εἶτανε ἐκείπερα, κὶ αὐτοὶ τοῦ εἶπανε τὴν ἱστορία τοῦ Σπάρτα. Πῆγε λοιπὸν στὸ μέρος πὺθ καθότανε. Ὁ Σπάρτας ἔκανε σὰν ζουρλὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Τὸν βάπτισε λοιπὸν μαζί μὲ τοὺς δικούς του μέσα σ' ἕνα ποτάμι καὶ τοὺς ἔβγαλε ὀρθόδοξα ὀνόματα, Γιάννη, Νικόλα, Κωνσταντῖνο, Γιώργη, Πληγόρη, Χρυσόστομο, Μαρία, Κατερίνα, Ἐλένη, Βαρβάρα κ.λπ. Ὑστερα ἀπὸ ἕνα δύο χρόνια, ὁ Σπάρτας χειροτονήθηκε παπάς κ' ἔκανε ὁ καὺμένος ἄμφια ἀπὸ ὅ,τι πανιὰ εἶχε κὶ ἀφοσιώθηκε στὴ θρησκεία καὶ πάλευε γιὰ τὴν Ὁρθόδοξία.

Στὰ 1942 τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας ἔστειλε τὸν Μητροπολίτη Ἀξώμης Νικόλαον σὲ περιοδεία στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική. Σὰν ἔφτασε στὴν Καμπάλα, πού εἶνε πρωτεύουσα τῆς Οὐγκάντας, τὸν ὑποδέχθηκε ὁ πάτερ Σπάρτας μαζί μὲ ἕναν ἄλλο παπᾶ καὶ μὲ τὴ συνοδεία του. Γονατιστοὶ φιλῆσανε τὸ χέρι του καὶ πήρανε τὴν εὐλογία του. Χαρὰ μεγάλη εἶχανε πού βλέπανε ἕναν δεσπότη τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, πού τὸν περιμένανε τόσα χρόνια αὐτὰ τὰ ἄθωα πρόβατα. Τὸν πήγανε στὸ Ναγκόνα Κοσοῦμι, στὴν ἀκρὴ τῆς Καμπάλας. Ἐντὶ γιὰ καμπάνες κτυποῦσαν τούμπανα. Ἡ μικρὴ ἐκκλησία τους, εἶτανε μιὰ μακρουλὴ καλύβα ἀπὸ λάσπη, σὰν καὶ ἐκεῖνες πού τὶς λένε τεκούλ. Ἀπομέσα εἶχανε χωρισμένο τὸ ἅγιο Βῆμα ὅπως στίς ἐκκλησιές μας καὶ αὐτὸ τὸ εἰκονοστάσι εἶτανε καμωμένο μὲ καλάμια. Μέσα στὸ ἱερὸ εἶχανε κάνει τὴν ἀγία Τράπεζα καὶ τὴν Πρόθεση. Ὅλα εἶτανε φτωχὰ καὶ ἀπλά, ὅπως εἶνε στὰ δικὰ μας ἐρημοκκλησία. Στὸ ἱερὸ εἶτανε βαλμένα δύο τρία εἰκονίσματα μὲ ἑλληνικὰ γράμματα. Παραταχθήκανε τὰ παιδιὰ σὲ δύο σειρές, γιὰ νὰ περάσει ἀνάμεσα ὁ δεσπότης νὰ πάει στὴν ἐκκλησιά. Γύρω στὴν ἐκκλησία εἶτανε μαζεμένος πολὺς κόσμος. Ἐνῶ τὰ νταούλια βαρούσανε ὀλοένα, ὁ δεσπότης μὲ τὸν Σπάρτα καὶ μὲ τὴν συνοδεία του προχωρήσανε μὲ πομπὴ γιὰ νὰ μποῦνε στὴν ἐκκλησιά, ἐνῶ οἱ ἀναγνώστες καὶ οἱ κατηχούμενοι ψέλνανε τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ 120 καὶ 135 πού λένε:

«Ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἦξει ἡ βοήθειά μου. Ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἐξοδόν σου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὁ διδοὺς τροφὴν πάση σαρκί, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ».

Πόσο ἀνεξιχνίαστα καὶ μεγάλα εἶναι τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ! Ὡς τὴν Οὐγκάντα πήγε ἡ εὐωδία τοῦ Χριστοῦ, ὡς τὴ γῆ τὴ διψασμένη ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς ζωῆς ξεχύθηκε ὁ ποταμὸς ὁ μέγας, ὁ Δαυὶδ λέγω ὁ Προφητάνακτας, καὶ δρόσισε μὲ τὸ γλυκύτατο νερὸ τοῦ ψυχρῆς διψασμένες, μαῦρα χεῖλια, μαῦρα στόματα. Κύριε, ποιὸς δὲν ξεδίψασε ἀπὸ τὸ δικό σου «τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, τὸ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν

αἰῶνον»; Μαῦρες γλώσσες Σὲ ψέλνουνε μὲ χαρὰ στὴν Νυάντζα, στὸ Τόρο, στὸ Ἀγκόλε, στὴν Κέννα, καὶ λένε «Ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ». Καὶ σὲ τούτῃ τὴν καινούργια κληρονομία σου, χαιρεταὶ καὶ σκιρτᾷ ἄλλο Ἐρμῶν καὶ ἄλλο Θαβῶρ καὶ ἄλλος Λίβανος, τὸ βουνὸ Ρουβεντζόρι, τὸ Μφιμπούρο καὶ τὸ Ἐλγκον πού πετᾷ φωτιὰ ἀπὸ τὴν κορφὴ του.

Στὴ μέση τῆς ἐκκλησιᾶς εἶτανε στημένο ἕνα ξύλινο θρονὶ καὶ ἐκεῖ κάθισε ὁ δεσπότης Νικόλαος, ἔχοντας δεξιὰ του καὶ ἀριστερά του τοὺς δύο ἐφημερίους, τὸν πάτερ Σπάρτα καὶ ἕναν ἄλλον. Καὶ σὰν ἔπαψε ἡ ψαλμωδία, στάθηκε ὁ Σπάρτα μπροστὰ στὸν δεσπότη καὶ τὸν χαιρέτισε μὲ κάποια λόγια γεμάτα πίστη καὶ φλογερὴ ἀγάπη στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Τὸν χαιρέτισε ἀπὸ μέρους τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου τῆς Οὐγκάντας, τῶν ἱερέων, τῶν διακόνων καὶ τῶν ἀναγνωστῶν, τῶν ἱεροσπουδαστῶν, τῶν ἐπιτρόπων καὶ πάσης τῆς ἐν Οὐγκάντα ὀρθοδόξου κοινότητος. Μὲ πόνο ἐξιστόρησε τὶς θλίψεις, τοὺς ἀγῶνες, τὴν πνευματικὴ ὀρφάνια τους καὶ εἶπε πὼς περιμένανε δεκαπέντε χρόνια νὰ δοῦνε τὸν πνευματικὸ ποιμένα τους καὶ πὼς τὸν παρακαλοῦνε νὰ τοὺς ξεκουράσει ἀπὸ τὰ δεινὰ, νὰ τοὺς ἀνοίξει τὴ θύρα μὲ τὸ κλειδί τῆς σωτηρίας καὶ νὰ τοὺς βάλει μέσα στὴν ἀγία ὀρθόδοξη Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. «Ἔργο σου εἶνε, εἶπε, νὰ φέρεις στὴ μάντρα τὸ ἀπολωλὸς πρόβατο καὶ νὰ τὸ παρουσιάσεις θυσία καθαρὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Κανένα δῶρο δὲν εἶναι τόσο εὐάρεστο στὸν Θεό, ὅσο εἶνε μιὰ σωσμένη ψυχὴ. Ὅλος ὁ κόσμος, εἶπε ὁ πάτερ Σπάρτας, δὲν ἀξίζει ὅσο ἀξίζει μιὰ ψυχὴ. Ἐμεῖς εἴμαστε χαμένες ψυχές. Διψοῦμε τὴ σωτηρία μας... Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσει τὴν ἀποστολή σου καὶ νὰ ἀνοίξει τὴ θύρα γιὰ νὰ ἐνωθοῦμε μὲ τὴν ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, μὲ τὸν θρόνον τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου». Ὁ δεσπότης Νικόλαος τὸν εὐχαρίστησε καὶ τὸν βεβαίωσε πὼς θὰ γίνεῖ ἡ ποθητὴ ἐνωσις μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄμα τελείωσε τὸν λόγο του, ὅλο τὸ πλῆθος πέρασε καὶ φίλησε τὸ χέρι του, γονατιστοὶ καὶ κἀνοντας τὸν σταυρὸ τους. Ὑστερα πήγανε νὰ δοῦνε τὰ σχολεῖα. Τὸ ἀρρεναγωγεῖο εἶχε 160 μαθητές, πού μαθαίνουνε τὴ ντόπια γλῶσσα Λουγκάντα καὶ τὴν ἐγγλέζικη. Κατόπιν ἀναβήκανε σ' ἕνα χαμηλὸ βουνάκι, ἀπάνω στὸ ὁποῖο εἶχε λόθο ὁ Σπάρτας νὰ χτίσει μιὰ μεγάλη ἐκκλησία.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔφυγε ὁ δεσπότης καὶ τὸν ἀποχαιρέτισε συγκινημένος ὁ πάτερ Σπάρτας μὲ δύο

διάκους. Μὰ ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ξαναπῆγέ ὁ δεσπότης Νικόλαος στήν Καμπάλα γιά νά βρεθεῖ στή στέψη τοῦ καινούργιου βασιλιᾶ Καμπάνα. Τούτη τῆ φορά τὸν πήγανε στὸ Μπουλεμέζι, λίγα μίλια μακρὰ ἀπὸ τὴν Καμπάλα. Ἐκεῖ εἶτανε ἄλλη ὀρθόδοξη ἐνορία καὶ μιὰ ἱερατικὴ Σχολή. Τοὺς ὑποδέχθηκε ὁ ἐφημέριος Ὁμιδιὰ Μπεζαζακιτάλο, πού εἶτανε καὶ διευθυντὴς στῆ Σχολή. Περίμενε τὸν δεσπότη ὁ κόσμος κι οἱ μαθητὲς τῆς Σχολῆς, καμμιά τριανταριά. Μαζί τους εἶτανε οἱ ἀναγνώστες καὶ ψέλνανε. Μπήκανε στήν ἐκκλησιὰ καὶ ἔγινε ὅ,τι εἶχε γίνει καὶ στὸ Κοσοῦμπι. Ἡ Σχολὴ εἶνε στὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Οἱ σπουδαστὲς μαθαίνουνε τὴν Κατήχηση καὶ τὴν Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ γυρισμό, τοὺς ὑποδεχόντανε οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ στὰ διάφορα χωριά μ' ἓναν διάκο πού φοροῦσε μαῦρο ράσο κ' ἓνα κομποσκοῖνι στὸ λαιμό του μὲ σταυρὸ σὰν τὰ ἁγιονορίτικα.

Ὁ Σπάρτας ὀλοένα παρακαλοῦσε τὸν δεσπότη νά τοὺς ἀναγνωρίσει τὸ Πατριαρχεῖο γιά νά ἡσυχάσουνε.

«Τὸ νὰ ἀξιωθοῦμε τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας, εἶπε ὁ καὶμένος ὁ Σπάρτας, τὸ θεωροῦμε ἀνώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη εὐεργεσία».

Ἐδωσε στὸν δεσπότη μιὰ ἔκθεση γιά νά τὴν υποβάλει στὸν Πατριάρχη. Ἐκεῖ μέσα εἶτανε γραμμὴν ἡ ἱστορία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας, πού εἶνε ἡ πιὸ καινούργια, μονάχα 20 χρονῶν.

Οἱ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε ἀπάνω ἀπὸ 10.000 ψυχές. Μονάχοι κι ἀπροστάτευτοι, δὲν σαλεύουνε ἀπὸ τὴν πίστη τους.

«Σὰν λαὸς εὐσεβῆς, εἴμαστε ἔτοιμοι νά περάσουμε μὲ ὑπομονὴ κάθε πειρασμό. Πρέπει νά τραβοῦμε κουτὶ στίς πιόγες μας μὲ χαρὰ καὶ μὲ προθυμία».

Σ' ὄλη τὴν Οὐγκάντα βρῖσκονται 58 ὀρθόδοξες ἐκκλησίες, 20 σκολειὰ μὲ 985 μαθητὲς καὶ μιὰ ἱερατικὴ Σχολή. Ζητοῦνε δασκάλους νά τοὺς μάθουνε Ἑλληνικὰ γιά νά διαβάζουνε τὰ βιβλία τῆς θρησκείας, ζητοῦνε ἓνα τυπογραφεῖο, ζητοῦνε ἅγια ἄμφια καὶ σκευὴ ἢ καὶ δείγματα γιά νά κάνουνε οἱ ἴδιοι. Ζητοῦνε Ἐπίσκοπο καὶ παπάδες: «Ὁ ἄγρος τοῦ Κυρίου εἶνε εὐρύς, δύο δὲ μόνον ἱερεῖς δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὸ ἔργον. Πᾶσα ἡ κτίσις αἰνεσάτω τὸν Κύριον, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ».

Ἄλλη ἔκθεση ἔδωσε στὸν δεσπότη ὁ πάτερ Γκαθοῦμα, ἀπὸ τὴν Κέννα καὶ ζητᾷ Ἐπίσκοπο,

ὀρθόδοξα βιβλία, ἅγιο Μῦρο, καὶ νά σπουδάζουνε θεολόγοι στήν Ἀλεξάνδρεια. Λέγει πὼς στήν Κέννα εἶνε 53 ὀρθόδοξες ἐκκλησίες μὲ 15.000 χριστιανούς.

Πρὶν φύγει ἀπὸ τὴν Οὐγκάντα ὁ δεσπότης, ἔγινε λειτουργία στήν ἐκκλησιὰ τοῦ Κοσοῦμπι καὶ λειτουργήσε ὁ Σπάρτας μὲ ἓναν ἄλλο παπᾶ κ' ἓναν διάκο. Τὸ ἅγιον Ποτήριον εἶτανε ἓνα συνηθισμένο ποτήρι καὶ τὰ καλύμματα ἀπὸ μπαμπακερὸ πανί. Τὸ πρόσφορο εἶτανε μακρὸ σὰν φραντζόλα.

«Ὅλη ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καὶ ἡ λειτουργία ἐτελέσθησαν εἰς τὴν ἐγγώριον γλώσσαν. Ἀνεγνώσθη ὁ Ἐξάψαλμος, ἡ Ἐνάτη Ὠρα, οἱ Αἶνοι καὶ ἡ Δοξολογία. Περιορίζεται ὁ Ὁρθρος εἰς αὐτὰ δι' ἔλλειψιν μεταφράσεως τῶν λοιπῶν λειτουργικῶν βιβλίων. Τοὺς ψαλμοὺς ψάλλει τὸ ἐκκλησίασμα ἐν κοινῇ ψαλμωδίᾳ. Ἀκούεται τὸ «Κύριε, ἐλέησον», «Παράσχου, Κύριε», «Σοί, Κύριε» εἰς βαρὺν ἦχον. Τὴν προσκομιδὴν ἠτύρεπισεν ὁ λειτουργῶν τακτικώτατα, μὲ τὰς μερίδας τῆς Θεοτόκου, τῶν οὐρανίων Ταγμάτων καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων, ἐπιλέγων εἰς πᾶσαν μερίδα τὰ ἀνάλογα. Εἰς τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης» οἱ πλείστοι τοῦ ἐκκλησιάσματος προχωρήσαντες πρὸς τὸ ἱερὸν ἐκοινώνησαν γονυπετεῖς. Περὶ τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας ἀντελήφθη ὅτι ἔψαλλον τὸ «Ἄξιόν ἐστιν».

Ὁ πάτερ Σπάρτας ταξίδεψε στήν Ἀλεξάνδρεια καὶ πήρε τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχη καὶ τὸν τίτλο «Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου ἐν Οὐγκάντα, Κέννα καὶ Τανγκανίκα». Στὴν Αἴγυπτο στείλανε δυὸ ὑποτρόφους ἀπὸ τὴν Οὐγκάντα καὶ τελειώσανε τὸ Ἑλληνικὸ Γυμνάσιο. Σὰν γυρίσανε στήν πατρίδα τους, τοὺς ἔβλε ὁ Σπάρτας καὶ μεταφράσανε στὴ γλώσσα τους λίγα γράμματα ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας.

Μακάρι νά τὰ φέρει δεξιὰ ὁ Θεὸς νά πάγω στήν Οὐγκάντα νά ζωγραφίσω τὴν ἐκκλησιὰ πού θὰ χτίσουνε στήν Ναγκόνα Κοσοῦμπι καὶ νά γράψω στὴν κπιτορικὴ ἐπιγραφή: «Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων γῆς καὶ ἀνιστορήθη ὁ παρὼν ἱερὸς ναὸς ἐφημερεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου Σπάρτα, πατριαρχικοῦ ἐπιτρόπου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἀφρικανικῆς Ἐκκλησίας»

Φώτης Κόντογλου.

Δὲν ἀξιώθηκε ὁ ἀείμνηστος Φώτης Κόντογλου νά ζήσει γιά νά μάθει τὴν συνέχεια τῆς ἱστορίας τοῦ Σπάρτα πού τοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωση, οὔτε ὁ ἴδιος μπόρεσε νά πάει στήν Οὐγκάντα γιά νά ἀγιογραφήσει τὴν ἐκκλησιὰ πού ὄνειρευότανε καὶ

μέ αυτό τον τρόπο να συνδέσει το όνομά του με την 'Αφρικανική 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία. Παρά ταύτα όμως το κείμενό του αυτό ήταν ο προάγγελος το τί θα ακολουθούσε, γιατί πραγματικά οι σκέψεις και τα συναισθήματά του αγγίζουν τις καρδιές όσων σήμερα εργάζονται στον άμπελώνα του Κυρίου στην 'Αφρική. Το κείμενο αυτό είναι μια ζωντανή μαρτυρία του πόθου που είχε ο ευσεβής ζωγράφος να δει την 'Ορθοδοξία και πρὸ παντός την 'Ελληνική να ανθίζει σ' όλη την 'Αφρική και να σώζει ψυχές ανθρώπινες — όσες θελήσουν ν' ακολουθήσουν τα μηνύματα που θα σκορπούσε ο λόγος του Ευαγγελίου. 'Εγερτήριο σάλπισμα ἄς θεωρηθεί το κείμενο αυτό σε μιὰ περίοδο που ἡ ἔξωτερική ιεραποστολή βρισκότανε μόνο στα βιβλία. 'Ετσι ο Φώτης Κόντογλου γίνεται ἕνας ἀπὸ τοὺς πρὸδρομους τῆς ἔξωτερικῆς ιεραποστολῆς στὸν χῶρο τῆς Μαύρης 'Ηπείρου...

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

'Αφού τέλειωσα την σύνταξη του ἄρθρου τούτου ἔπεσε στα χέρια μου το βιβλίο του Κωνσταντίνου Καβαροῦ, «Συναντήσεις με τὸν Κόντογλου», Ἀθήναι 1985, ὅπου γίνεται μιὰ θαυμάσια περιγραφή γιὰ τις σχέσεις του Κόντογλου με τοὺς 'Ορθόδοξους τῆς Οὐγκάντας. Παραθέτω πιὸ κάτω μερικὰ ἀπὸ τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ἄρθρου ἐκείνου.

«...Ἡ συνάντησις με τοὺς Οὐγκαντέζους εἰς τὸ σπίτι τοῦ Κόντογλου ἦτο ἀξιωματικόν γεγὸνος. Εὐρίσκοντο τέσσερις, ὅλοι φοιτηταὶ τῆς θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὁ Φώτης μοῦ τοὺς συνέστησεν ἕνα πρὸς ἕνα. Τὰ ὀνόματά των ἦσαν: Δημήτριος, Ἡλίας, Γεώργιος καὶ Θεόδωρος.

Μοῦ ἔκανεν ἐντύπωσιν ἡ ἰκανότης των νὰ ὁμιλοῦν τὴν ἑλληνικὴν ὡσὰν ἰθαγενεῖς Ἕλληνες. Τοὺς ἠρώτησα πῶς εἶχον μάθει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τόσον καλά. Μοῦ ἀπάντησαν ὅτι εἶχον παρακολουθήσει τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἀπέκτησαν μεγαλυτέραν εὐχέρειαν κατὰ τὴν διαμονὴν των εἰς τὴν Ἑλλάδα... Ἐν ἄλλο πρᾶγμα ποῦ με ἐντυπωσίασεν ἦτο ὁ χαρακτήρ των: ἡ ταπεινότης των, ἡ εὐθύτης, ἡ βαθεῖα εὐσέβεια...

Οἱ τέσσερις φοιτηταὶ ἀπὸ τὴν Οὐγκάνταν ἐξέφρασαν τὸν ἐνθουσιασμόν των διὰ τὴν παραμονὴν των εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἰδιαίτερος διὰ τὴν 'Ορθοδοξίαν. Εἶχον συγκινηθῆ βαθέως ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν ὑμνολογίαν καὶ ἀγιογραφίαν, καὶ ἀπὸ τὴν εὐσέβειαν καὶ φιλοξενίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ...

'Ο Κόντογλου ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῆ κάποτε τὴν Οὐγκάνταν καὶ νὰ διακοσμήσῃ

ὄλον τὸ ἔσωτερικὸν μιᾶς ἐκκλησιᾶς με εἰκόνας τῆς Βυζαντινῆς τεχνοτροπίας, φορητὰς καὶ τοιχογραφίας. Ἀλλὰ ἡ ἐπιθυμία του δὲν ἐξεπληρώθη, λόγῳ τῆς χρονίας εὐπαθοῦς ὑγείας τῆς συζύγου του, ποῦ ἔκανεν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τὴν παραμονὴν του εἰς τὰς Ἀθήνας...

'Αν καὶ ὁ ἴδιος δὲν κατῴρθωσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ εἰσαγάγῃ τὴν παραδοσιακὴν 'Ορθόδοξον ἀγιογραφίαν εἰς τὴν Οὐγκάνταν, ἐξεπληρώθη ἐν μέρει ἀπὸ μίαν συγγενὴ του, τὴν κ. Σταυρίτσαν Κιρλιῆ - Ζαχαρίου, καταγομένην ἀπὸ τὰς Κυδωνίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀφοῦ διέμεινε καὶ εἰργάσθη εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἡ Σταυρίτσα ἐπεδόθη μετὰ τὸ 1960 εἰς τὴν ἱερὰν τέχνην τῆς Βυζαντινῆς εἰκονογραφίας. Ὅταν ἔλαβε τὴν σύνταξίν της κατὰ τὸ 1974, μετέβη ὡς ἱεραπόστολος εἰς τὴν Ἀφρικήν. Ἐχει προσφέρει πολυεῖς ὑπηρεσίας εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Οὐγκάντας καὶ τῆς Κένυας, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀγιογραφίας...»

Σὰν ἐπιπρόσθετο βιβλιογραφικὸ στοιχεῖο ὁ Κόντογλου δημοσίευσε ἀκόμα ἕνα ἄρθρο στὴν «Ἐλευθερία»: Ἀφρικανοὶ 'Ορθόδοξοι στὴν μακρὴν Οὐγκάντα (12 Δεκεμβρίου 1954).

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, ΟΥΝΙΑ, πρόσωπο καὶ προσωπεῖο, Ἀθήνα 1992, σσ. 88 (σχῆμα 12X17 ἐκατ.).

Τὸ θέμα τῆς Οὐνίας, πραγματικὸ ἀγκάθι στὶς σχέσεις τῆς 'Ορθόδοξης Ἀνατολῆς με τὸ Βατικανό, ἀπασχολεῖ ἔντονα τὰ δύο τελευταῖα χρόνια τὶς Ἐκκλησίες ποῦ ἀνέπνευσαν ἐλεύθερα μετὰ τὴν κατάρρευση τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, καὶ ὄχι μόνον αὐτέ! Αἰτία, ἡ ἀναζωπύρωση τῆς δραστηριότητος τῆς Οὐνίας, ἰδίως στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

'Ο βαθὺς γνώστης τοῦ θέματος αὐτοῦ Ἀναπλ. Καθηγητῆς στὸ Παν/μιο Ἀθηνῶν, π. Γεώργιος, με τρόπο τεκμηριωμένο μᾶς παρουσιάζει στὸ ἔργο τοῦτο ὅλες τὶς πτυχῆς τοῦ προβλήματος. Νὰ οἱ τίτλοι μερικῶν ὑποδιαιρέσεων: Ὁ Θεός, Κύριος τῆς Ἰστορίας. — Ἡ «Οὐνία». — Τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο. — Ἡ γένεσις τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. — Ἡ γένεσις τῆς Οὐνίας. — Ἡ Οὐνία στὴ Χριστιανικὴ Ἀνατολή καὶ τὴν Ἑλλάδα. — Ποιὸς ὁ ἀληθινὸς κίνδυνος. — Ἡ σιωπὴ τοῦ Βατικανοῦ. — Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Πάπα, κ.λπ. Ὡς Παράρτημα, παρατίθενται: ἡ Ἐγκύκλιος τῆς ἐν ΚΠόλει Συνόδου (1722) πρὸς τοὺς 'Ορθόδοξους Ἀντιοχεῖς, ἡ Ἐγκύκλιος τῆς ἐν ΚΠόλει Συνόδου (1838) κατὰ τῶν Λατινικῶν καινοτομιῶν, τὸ Μήνυμα τῶν Προκαθημένων τῶν ἀγιωτάτων 'Ορθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὸ Ψήφισμα τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν (ἀμφότερα τοῦ ἔτους 1992).

Οι κυβερνήσεις τής Ευρωπαϊκής Ένώσεως μπροστά στο πρόβλημα τών αιρέσεων και τής παραθρησκείας

3. Όμοσπονδες Χώρες*

Τού π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλολ.

8. «Η Ύπηρεσία Ξεωτερικών Ύποθέσεων να εξασφαλίζει την πληροφόρηση τών όμοσπονδών χωρών για τή διεθνή δραστηριότητα και εξέλιξη τών οργανώσεων τής σαηντόλοτζυ, συμπεριλαμβανομένων και τών νομικών και πολιτικών μέτρων του Ξεωτερικού έναντιον μιάς περαιτέρω εξαπλώσεως».

9. «Να εξαντληθούν όλα τὰ νομικά μέσα, τὰ όποια έμποδιζούν την από μέρους τών οργανώσεων τής σαηντόλοτζυ κατάχρηση τής εύπιστίας, τής τάσης για έπιτυχία, του φόβου, τής άδυναμίας χαρακτηρα και τής έλλειψης προσανατολισμού που έλέγχουν και σταματούν την ανάπτυξη τής κυριαρχίας τής».

4. Η Έκθεση τής Ύπουργού Πολιτισμού και Άθλητισμού

Η ύπουργός Πολιτισμού και Άθλητισμού Dr. Marianne Schulz - Hector σε έγγραφό της (9 Ιουλίου 1991, Ν. Π/4-7171.141) έδωσε τις ζητούμενες εξηγήσεις.

Αναφέρθηκε στην Έκθεση του 1987 και στην ειδική ύπηρεσία υπό τον κ. Hartmut Hauser. Η ύπουργός αναφέρθηκε στη σαηντόλοτζυ, την όποια ένεται σε τις αιρέσεις τής νεότητας.

Έκθέσεις για δραστηριότητες τών όνομαζόμενων «αιρέσεων τής νεότητας» στην περιοχή τής Βάδης - Βυρτεμβέργης και έρωτήματα πολιτών που έπασαν θύματα, έδωσαν άφορη στην Κυβέρνηση να άσχοληθεί με τὸ πρόβλημα και να αναλύσει την επικρατούσα κατάσταση στη χώρα.

«Κατ' άρχήν σύμφωνα με την αντίληψη τής Κυβερνήσεως, ή άντιπαράθεση δεν είναι πρωταρχικό καθήκον τής Πολιτείας, αλλά καθήκον τών κοινωνικών ομάδων και ιδιαίτερα τών Έκκλησιών. Όμως ή Πολιτεία όφειλει να έρευνήσει κατά πόσον πρέπει να ληφθούν προστατευτικά μέτρα στα πλαίσια τής αντιμετώπισεως κινδύνων. Έχει καθήκον να διαφωτίσει τὸ κοινὸ για τούς κινδύνους και σε δεδομένη περίπτωση, να διακηρύξει σκόπιμες προειδοποιήσεις».

Ένημέρωση τών παιδιών στα σχολεία

Η ύπουργός Dr. Marianne Schulz - Hector, στην έκθεσή της ύπογράμμισε τὸ πρόβλημα διαβρώσεως τής εκπαίδευσης από μέρους τών αιρέσεων τής νεότητας. Ένδεικτικά ανέφερε τὰ εξής περιστατικά:

«Κατὰ την περίοδο τών Χριστουγένων, τὸ σωμα-

τείο VVG - Σύνδεσμος με τὸν Έρυθρό Σταυρὸ υπό την προστασία του Δημοτικού Συμβουλίου τής Lindau, που είναι κατοχυρωμένο στη Neu - Ulm ήθελε να κάνει τὸ διαγωνισμό Δώσε ένα καλὸ παράδειγμα, για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών. Οί συμμετέχοντες όφειλαν να μελετήσουν τὸ βιβλίριο του L. Ron Hubbard "Ο δρόμος προς την Εύτυχία" και να δώσουν ύστερα ένα καλὸ παράδειγμα, να τὸ κατοχυρώσουν και να τὸ αναφέρουν για αξιολόγηση στο VVG.

Όμως ὁ Δημοτικὸς Σύμβουλος και Πρόεδρος του Έρυθρού Σταυρού τής περιφέρειας Lindau αναγνώρισε ότι εδώ επιχειρείται έκεμετάλλευση τών σκοπών του Έρυθρού Σταυρού και γι' αυτό απέχρησε».

«Τὸ Celebrity Center του Άμβούργου προσπάθησε να περιλάβει παιδιά σε νέο κύκλο πελατῶν. 65.50 DM προσφέρθηκε επί παραδείγματι τὸ βιβλίο «Dianetik για παιδιά» του L. Ron Hubbard. Η Dianetik για παιδιά, ανεφέρτετο στο θέμα: «κάνε υπεύθυνα, εύτυχισμένα παιδιά, που αντιμετώπιζουν σωστά τή ζωή τους».

«Στὸ Horsdorf του Schleswig - Holstein ή Έκκλησία τής σαηντόλοτζυ θέλησε να οργανώσει όλοήμερο σχολείο για 40 παιδιά από τή Μεγάλη Βρετανία και τις ΗΠΑ, ηλικίας 6-10 ετών. Ύστερα από σκληρή αντίσταση του πληθυσμού τής περιοχῆς τὸ σχέδιο εγκαταλείφθηκε. Στη Βαυαρία εγκρίθηκε ένα πολυμολογιακό σχολείο». Για τήν αντιμετώπιση τής καταστάσεως ή ύπουργός είπε:

«Αναφορικά με την ανάλυση του θέματος 'αιρέσεις τής νεότητας' στα αναλυτικά προγράμματα τών σχολείων, ή άντιπαράθεση προσφέρεται στα μαθήματα που άσχολούνται με θέματα νοήματος και προσανατολισμού, καθώς και με τή θέση του πολίτου στην κοινότητα».

Τὸ 1979 ή Σύνοδος τών Ύπουργῶν Πολιτισμοῦ έξέδωσε μία απόφαση για τὸ φαινόμενο τών όνομαζόμενων αιρέσεων τής νεότητας. Εκεί αναφέρεται ότι ή Σύνοδος τών Ύπουργῶν Πολιτισμοῦ βλέπει τις δραστηριότητες τών αιρέσεων τής νεότητας «μία πρόκληση για όλους, για τήν εκπαίδευση νέων υπεύθυνων, ιδιαίτερα για γονείς, δασκάλους και παιδαγωγούς». Οί ύπουργοί Πολιτισμοῦ και οί σενάτορες τών χωρών ένδιαφέρονται να ικανοποιηθεί με τὸν άρμόζοντα τρόπο ή ανάγκη πληροφόρησης τών μαθητῶν, τών δασκάλων και τών γονέων, σχετικά με τις αιρέσεις τής νεότητας. Τὸ θέμα αυτό αναλύεται στα σχολεία,

* Συνέχεια από τή σελ. 151 του ύπ' άρ. 8 τεύχους.

ιδιαίτερα στα πλαίσια των μαθημάτων των θρησκευτικών (Ευαγγελικό και Ρωμαιοκαθολικό), καθώς και της ήθικης.

Στο αναλυτικό πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου δεν γίνεται απ' ευθείας αναφορά στις αιρέσεις της νεότητας. Σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου «θα μπορούσε όμως να ενταχθεί σε όρισμένα βασικά σημεία διδασκαλίας και διδακτικές ενότητες».

Ένα «βασικό σημείο» του ευαγγελικού θρησκευτικού μαθήματος είναι οι ποικίλες μορφές και εκφράσεις θρησκειών και κοσμοθεωριών. Στην 8η και στην 9η τάξη, βασική διδακτική ένότητα είναι: «γιατί αξίζει κανείς να ζει». Στο σχετικό βιβλίο των θρησκευτικών υπάρχει ειδικό κεφάλαιο με τίτλο «οι θρησκείες της νεότητας υπόσχονται βοήθεια».

Στο αναλυτικό πρόγραμμα για το ρωμαιοκαθολικό μάθημα ή θρησκευτική διδασχά αποβλέπει στο να καταστεί ο μαθητής ικανός για προσωπική απόφαση σε αντιπαράθεση με όμολογίες και θρησκείες, με κοσμοθεωρίες και ιδεολογίες και να καλλιεργήσει την κατανόηση και την ανοχή έναντι των αποφάσεων άλλων. Στην 9η τάξη αναλύεται το θέμα «Ναι στη ζωή με την έλπίδα' δυνατή συμπεριφορά απέναντι στο νόημα της ζωής».

Για το πρακτικό Γυμνάσιο, στο αναλυτικό πρόγραμμα του ευαγγελικού μαθήματος των θρησκευτικών προβλέπεται το θέμα «θρησκείες της νεότητας» «γοητεία και κίνδυνοι από τις θρησκείες της νεότητας, με βάση ένα παράδειγμα».

Στο μάθημα της ήθικης (10η τάξη), υπάρχει ή διδακτική ένότητα, «έπηρεασμός του ανθρώπου μέσω υπόσχεσης ευτυχίας: θρησκείες της νεότητας». Στο ίδιο μάθημα (8η τάξη) ή θεματολογία των αιρέσεων εξετάζεται στις ενότητες «Μεταξύ παιδικής ηλικίας και ενηλικιώσεως», «βοήθεια στο δρόμο προς την αυτοεύρεση», «θρησκευτική πεποίθηση», «απογοητεύσεις και ξεπέρασμά τους».

Στην 9η τάξη, στο ίδιο μάθημα, υπάρχει ή ένότητα «δρόμος ζωής - νόημα ζωής», «έπηρεασμοί από το δρόμο ζωής», «καταστάσεις, στις οποίες τίθεται το ερώτημα του νοήματος».

Το θέμα των αιρέσεων της νεότητας περιλαμβάνεται και στο αναλυτικό πρόγραμμα του Γυμνασίου. Στο ευαγγελικό μάθημα των θρησκευτικών (τάξεις 9 και 10) υπάρχουν οι ένότητες «θρησκείες της νεότητας», «γοητεία και κίνδυνοι από τις θρησκείες της νεότητας με βάση ένα παράδειγμα», «από τον κόσμο της άσιατικής θρησκευτικότητας», «κατανόηση μορφών ευσεβείας άσιατικής θρησκευτικότητας με βάση τις παραδόσεις της και προσφορά βοήθειας για αντιπαράθεση με τη χριστιανική πίστη».

Μία άλλη διδακτική ένότητα είναι, «Σε αναζήτηση νέων θρησκευτικών μορφών έκφρασης - θρησκευτι-

κές μορφές εμφάνισης της σύγχρονης κουλτούρας της νεότητας», «περιγραφή νέων θρησκευτικών μορφών έκφρασης μεταξύ νέων ως αναζήτηση εμπειρίας του Έαυτού και του υπερβατικού, κατανόησή τους ως κριτικά ερωτήματα, αναφορικά με τους σκοπούς και τις αξίες του δυτικού βιομηχανικού πολιτισμού. Γνώση της προβληματικής των ονομαζομένων θρησκειών της νεότητας».

Στο ρωμαιοκαθολικό μάθημα των θρησκευτικών (10η τάξη) περιλαμβάνεται ή διδακτική ένότητα «λαθεμένη εξέλιξη και εκμετάλλευση της πίστωσης».

Οι οδηγίες του υπουργείου διασαφηνίζουν:

«Οι μορφές μιάς πνευματικής στάσης που μειώνουν την προσωπική και κοινωνική ζωή σε ανώτατο βαθμό πρόπει σε κάθε περίπτωση να απορριφθούν και να καταπολεμηθούν στις καταστροφικές για τον άνθρωπο ενέργειές τους. Το ξεσκέπασμά τους ως ψευδής πίστη στο Θεό. Η δυσειδαιμονία συνίσταται στην έξασθένιση της πίστης, στην συνειδητή παραίτηση από τις απαιτήσεις της γνήσιας πίστης και στην κατάχρηση της θρησκευτικής ελευθερίας του άλλου».

Το θέμα των αιρέσεων της νεότητας αναλύεται στο ίδιο μάθημα και στην 11η τάξη του Γυμνασίου, στα πλαίσια παρομοίων ενότητων.

Για το μάθημα της ήθικης (9η τάξη) προβλέπεται ή ένότητα «έπηρεασμός του ανθρώπου μέσω υποσχέσεων ευτυχίας: αιρέσεις της νεότητας».

Στην έκθεση της Υπουργού Πολιτισμού προς το Κοινοβούλιο αναφέρεται πως το θέμα των αιρέσεων της νεότητας αναλύεται με ανάλογο τρόπο και στα διάφορα είδη των «Επαγγελματικών Σχολείων».

Χαρακτηριστικά της σαηεντόλοτς

Στην απάντηση της Υπουργού στα ερωτήματα της CDU αναφέρονται τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της σαηεντόλοτς:

1. Είναι αυστηρά δομημένη, έχει πρόγραμμα με προσανατολισμό την πράξη (τεχνολογία), που εκτελείται τυποποιημένα με σταθερούς κανόνες. «Η τήρηση των κανόνων ελέγχεται αυστηρά μέσω υπηρεσιών ελέγχου (π.χ. φρουρός περιπτώσεων, άξιωματικός ήθικης, χειρισμός προβλημάτων με μέλη στο δικαστήριο ήθικης, έρευνα των αιτίων σε περιπτώσεις απαιτήσεων επιστροφής χρημάτων).

2. Η εκκλησία της σαηεντόλοτς αρχίζει πολύ έξυπνα εισαγωγικές «υπηρεσίες» και για τον καθένα μαθήματα εκγύμνασης σε υποφερτές τιμές, για να μεταδώσει σε νεοσύλλεκτους εμπειρίες επιτυχίας και να δημιουργήσει ανοικτή προσωπική διάθεση.

3. Πρόσωπα που προσπαθούν μετά από πρώτες επαφές να αποδεσμευθούν, έμποδίζονται με προσωπικές επιστολές, τηλεφωνήματα στο σπίτι και με διεξοδικές συμβουλευτικές συζητήσεις.

(Συνεχίζεται)

Η ΙΓ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

Ἡ ἔννοια τῆς ἐνθαρρυντικῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κυρίου δὲν ἦτο ὅτι ὁ εὐγνώμων ληστής εἶχε διαπράξει ἔργα ἄξια ἐνθαρρύνσεως, ἀλλὰ ὅτι ἦτο παρὼν ὁ Βασιλεὺς τῶν ὄλων, δηλαδή ὁ Κύριος, καὶ ἔδιδε τὴν χάριν, δηλαδή τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν εἰς αὐτόν, ὡς οἱ ἐγκόσμοι βασιλεῖς προσέφερον χάριν εἰς τοὺς καταδίκους. Ἡ αἴτησις τῆς συγγνώμης ἀνεφέρετο εἰς ἁμαρτήματα μακρᾶς διαρκείας ἐν τῷ βίῳ, ὅμως τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου προσεφέρθη ἀκαριαίως. Ἡ χάρις ἐδόθη εἰς μίαν συγκεκριμένην χρονικὴν στιγμήν διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἑσταυρωμένου «ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ»²¹⁹, ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ ληστής ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Σωτῆρος καὶ δὲν ἐσκληρύνθη ἡ καρδιά του. Ὁ καταδικαστικὸς λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν μετὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν διάπραξιν τοῦ Προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἐπῆλθεν ἀκαριαίως καὶ ὡσαύτως ἡ προσφορὰ τῆς χάριτος εἰς τὸν ληστὴν ἦτο ἀμεσος. Εἰς τοὺς Πρωτοπλάστους εἶχε λεχθῆ τὸ «ἦ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»²²⁰, δηλαδή ὁ θάνατος θὰ ἐπῆρχετο ἀμέσως μετὰ τὴν ἐνδεχομένην παρακοὴν καὶ εἰς τὸν ληστὴν τὸν ἐπιδείξαντα πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν παρεσχέθη ἡ σωτηρία «αὐθημερὸν» διὰ τῶν λόγων τοῦ Ἑσταυρωμένου «ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ»²²¹. Οἱ Πρωτόπλαστοι ἐξέπεσον τοῦ Παραδείσου ἕνεκα τῆς βρώσεως τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ ἐκ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἐνῶ ὁ ληστής ἕνεκα τῆς σταυρώσεως (ἐπὶ ξύλου) εἰσηλθεν εἰς αὐτόν. Ἦτο, ὡς ὁ Κύριος νὰ ἐνεθάρρυνε τὸν εὐγνώμονα ληστὴν λέγων ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φοβηθῆ ὅτι θὰ ἐξεδίωκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ Παραδείσου ὁ ἀρχέκακος ὄφις, διὰ τῆς προτροπῆς τοῦ ὁποίου παρεσύρθησαν οἱ Πρωτόπλαστοι εἰς τὸ Προπατορικὸν ἁμάρτημα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐπῆλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τοῦτο δέ, διότι χάρις εἰς τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Σωτῆρος ὁ ὄφις ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Κύριος δὲν εἶπεν εἰς τὸν ληστὴν ὅτι θὰ μετέβαινε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν Παράδεισον, ἀλλὰ ὅτι θὰ εὕρισκετο μετ' Ἐκείνου εἰς αὐτόν. Συνέστησεν εἰς τὸν μετανοήσαντα νὰ ἔχη θάρρος παρὰ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας εἶχε διαπράξει, διότι δὲν ἐπρόκειτο ἕνεκα τούτων νὰ ἐκβληθῆ ἐκ τοῦ Παραδείσου. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ φοβῆται τὴν φλογίνην ρομφαίαν, ἡ ὁποία κατὰ τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως ἐτάχθη νὰ φυλάττῃ τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς εἰς τὸν Παράδεισον μετὰ τὴν διάπραξιν τοῦ Προπατορικοῦ ἁμαρτήματος²²², διότι αὕτη φοβεῖται τὸν Δεσπό-

την. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν ληστὴν ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ἀπερίγραπτος. Ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, ὁ πιστὸς εἰς τὸν Θεόν, δὲν εἶχεν εἰσέλθει ἀκόμη εἰς τὸν Παράδεισον καὶ ὁ ληστής εἰσέρχεται. Οὔτε ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται εἶχον ἀκόμη εἰσέλθει εἰς τὸν Παράδεισον καὶ ὅμως εἰσέρχεται ὁ παράνομος ληστής. Ἐνώπιον τοῦ πρωτοφανοῦς γεγονότος τῆς εἰσόδου τοῦ ληστοῦ εἰς τὸν Παράδεισον ἐστάθη μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἔγραψεν ἐν ἀναφορᾷ πρὸς αὐτό: «οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις»²²³. Ἡ περίπτωσις τῆς προτεραιότητος τῆς εἰσόδου τοῦ ληστοῦ εἰς τὸν Παράδεισον ἐναντι τῶν δικαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁμοιάζει πρὸς τὴν περίπτωσιν τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τῆς παραβολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατὰ ταύτην οἱ ἐργάται, οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν ἀπὸ τῆς πρωΐας καὶ ὑπέφερον τὸν καύσωνα, ἔλαβον τὸν αὐτὸν μισθὸν πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης ὥρας. Οὐδεὶς ἐκ τῶν πρώτων ἐδικαιοῦτο νὰ γογγύσῃ κατὰ τοῦ Οἰκοδεσπότου, διότι Οὗτος συμφώνως πρὸς τὴν παραβολὴν ἠπιολόγησε τὴν στάσιν Του διὰ τῶν λόγων: «ἐταίρε, οὐκ ἀδικῶ σε' οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε' θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί' ἢ οὐκ ἔξεσί μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς;»²²⁴. Ὁ ληστής ἠθέλησε νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον ἀρετῆς, ἀλλὰ προέλαβε αὐτὸν ὁ θάνατος. Ὁ Κύριος ὅμως τὸν ἠλέησε, διότι ἡ εὐσπλαγχνία Του εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν ἀναμένει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταστροφῆς ἐκάστου ἁμαρτωλοῦ ἐκδηλούμενον δι' ἔργου, ἀλλὰ βραβεύει ἀκόμη καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ. Τοῦτο ἐπιβεβαιώνει ὁ ἅγιος διὰ τῶν ἐξῆς Βιβλικῶν χωρίων: «ἀδελφιδός μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος πομαίνειν ἐν κήποις καὶ συλλέγειν κρίνα»²²⁵, ὡς καὶ «εὐρῶν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων»²²⁶. Ὁ ληστής ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ἦτο ὡς νὰ εἶπεν: «ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός»²²⁷, ὅτε ἔκραζεν πρὸς τὸν Κύριον: «μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»²²⁸.

219. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 16-17, Λουκ. 23,43.

220. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 20, Γέν. 2,17.

221. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 21, Λουκ. 23,43.

222. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 25, Πρβλ. Γέν. 3,24.

223. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 29, Ρωμ. 5,20.

224. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 32-33, Ματθ. 20, 13-15.

225. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 35-36, Ἄσμα 6,2.

226. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 36-37, Λουκ. 15,5.

227. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 37-38, Ψαλμ. 118,176.

228. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 38, Λουκ. 23,42.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 159 τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 τεύχους.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Άξιζον την προσοχή μας

Βρίσκονται άλλοτε σε άνηλια υπόγεια, άλλοτε σε πεζοδρόμους και άλλοτε σε στοές. Ο περαστικός νομίζει ότι πρόκειται για άποθήκες χαρτικών, αλλά — αν μπορούμε στο έσωτερικό τους — θα διαπιστώσουμε ότι κρύβουν μεγάλους θησαυρούς, αλλά και μικρότερους... Βιβλία σπάνια και δυσεύρετα ή απλώς περιεργα, περιοδικά παλιά, γραβούρες, παλιούς χάρτες και καρτ-ποστάλ περασμένων εποχών. Τα παλαιοβιβλιοπωλεία άποκοτούν τον τελευταίο καιρό φανατικούς φίλους, που τα επισκέπτοντα συχνά και περνούν πολλές ώρες μπροστά στα ράφια και τους πάγκους, ξεφυλλίζοντας ό,τι ενδιαφέρον βρουν. Το περιεχόμενο των παλαιοβιβλιοπωλείων οί ιδιοκτήτες τους κατάφεραν να τό πάρουν με άγοραπωλησίες, ενώ ύπήρχαν και περιπτώσεις, κατά τις όποιες βιβλία βρέθηκαν παραπεταμένα στους δρόμους. Έτσι ή άλλως, πολλοί άναγνώστες σπεύδουν πολλές φορές τό μήνα να άγοράσουν τις σπάνιες αυτές εκδόσεις. Και κάνουν άριστα.

Έμείς, εδώ, τί;

Πρόθεση τής Αίγυπτιακής Κυβερνήσεως είναι τό να διδάσκονται τα έλληνικά ως πρώτη ξένη γλώσσα στα άραβικά σχολεία! "Αν τελικά ύλοποιηθεί, θα εισαχθεί ως πειραματικός θεσμός στην Άλεξάνδρεια πρώτα και κατόπιν στο Κάιρο.

— Έμείς, εδώ, τί;

Φερέλπιδες ή άπέλπιδες;

Ζημιές δισεκατομμυρίων προκαλούν κάθε χρόνο στους σταθμούς και στους συρμούς του ΗΣΑΠ οί «θερμόαιμοι φίλαθλοι» των ποδοσφαιρικών και ομάδων μπάσκετ, μετά τό τέλος των άθλητικών συναντήσεων. Σύμφωνα μάλιστα με στοιχεία του ΗΣΑΠ για την περσινή χρονιά, οί ύλικές ζημιές που προκλήθηκαν άπό όπαδούς στους σταθμούς και στους συρμούς του «ήλεκτρικού» ξεπερνούν τό ένα δισεκατομμύριο δραχμές.

Παρά τα αύξημένα μέτρα τής Άστυνομίας, οί βανδαλισμοί στα μέσα μαζικής μεταφοράς έχουν γίνει πλέον σύνηθες φαινόμενο, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο όχι μόνο την όμαλή μετακίνηση των πολιτών, αλλά και τη σωματική τους άκεραιότητα.

Οί υπεύθυνοι του ΗΣΑΠ έχουν ζητήσει περαιτέ-

ρω αύξηση των μέτρων άσφαλείας, καθώς τα τελευταία χρόνια οί σταθμοί τής Όμόνοιας, του Περισοού, του Νέου Φαλήρου και τής Ειρήνης άποτελούν σταθμούς... «ύψηλού κινδύνου» για τους έργαζομένους, άφου βρίσκονται κοντά σε γήπεδα ή άποτελούν χώρους συναντήσεως των «όργανωμένων» όπαδών. Των νεαρών «φερέλπιδων»...

Γιατί «κύριοι»;

Στή χώρα μας φωλιάζουν άκόμη τρία ζευγάρια του σπανίου είδους του βασιλαετού. Παρ' όλα αυτά, ή τραγική είδηση ήρθε άπό τό Έλληνικό Κέντρο Περιθάλψεως Άγρίων Ζώων και Πουλιών. Μέσα σ' ένα δίμηνο δύο βασιλαετοί χτυπημένοι άπό σκάγια μεταφέρθηκαν για περίθαλψη στις έγκαταστάσεις του ΕΚΠΑΖΠ στην Αίγινα.

Τό γεγονός ότι οί δύο αυτοί βασιλαετοί αλλά και τα περισσότερα ζώα που φιλοξενούνται στο ΕΚΠΑΖΠ είναι πυροβολημένα, δείχνει τό μέγεθος του προβλήματος που δημιουργεί ή κνηγετική άσυδοσία που επικρατεί στη χώρα μας, στην έπιβίωση τής έλληνικής άγριας πανίδας...

Άπουσία μέ... ουσία;

Τό θέμα των άπουσιών άπό τό σχολείο αλλά και τής σχολικής φοβίας έγινε άντικείμενο έρευνας τριών καθηγητών του Πανεπιστημίου Αίγαίου, οί όποιοι έξέδωσαν και ένα βιβλίο με τίτλο «Σχολική φοβία». Οί κυριότεροι λόγοι άπουσιών — σήμερα — είναι ή άσθένεια, λόγοι που σχετίζονται με την ευθύνη των γονέων και τις καιρικές συνθήκες, καθώς και με διάφορα πρακτικά προβλήματα. Συχνά οί μαθητές άπουσιάζουν άδικαιολόγητα άπό τό σχολείο, τό όποιο δέν μπορεί να συμπληρώσει τα κενά των μαθητών αυτών...

Άχ!

Η πανελλαδική έκστρατεία κατά του καπνίσματος και ή έννημέρωση του κοινού, των μαθητών γυμνασίων και λυκείων, είναι ένας άπό τους τρόπους συμβολής τής Έλληνικής Άντικαρκινικής Έταιρείας στον άγώνα κατά του καρκίνου. Η συμβολή αυτή γίνεται άκόμη πιο σημαντική, όταν έρευνες έχουν δείξει πως ένας στους τρεις μαθητές, ήλικίας δεκατεσσάρων έως δεκαεπτά χρονών, καπνίζει...